

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

0–6-vuotiaiden oppiminen

Vanhempien näkemyksiä lapsen oppimisesta ja roolistaan oppimisen tukijoina

Helsingin yliopisto
Kasvatustieteiden maisteriohjelma
Luokanopettajan Opintosuunta
Maisterintutkielma 30 op
Kasvatustiede
Heinäkuu 2023
Maarit Vaarnas

Ohjaaja: Lauri Väkevä

Tiivistelmä

Tiedekunta: Kasvatustieteellinen tiedekunta

Koulutusohjelma: Kasvatustieteen maisteri

Opintosuunta: Opettajankoulutus

Tekijä: Maarit Vaarnas

Työn nimi: 0–6-vuotiaiden oppiminen – Vanhempien näkemyksiä lapsen oppimisesta ja roolistaan oppimisen tukijoina

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Kuukausi ja vuosi: Heinäkuu 2023

Sivumäärä: 78 s.

Avainsanat: Oppiminen, kehitys, varhaislapsuus, taidot, vanhemmuus, varhaiskasvatus

Ohjaaja tai ohjaajat: Lauri Väkevä

Säilytyspaikka: Helsingin yliopiston kirjasto – Helda / E-thesis (opinnäytteet)

Muita tietoja:

Tiivistelmä:

Tässä työssä tarkastellaan 0–6-vuotiaiden lasten oppimista vanhempien näkökulmasta. Työn tavoitteena oli selvittää vanhempien näkemyksiä lapsen oppimisesta ja millaisena vanhemmat näkevät oman roolinsa oppimisen tukemisessa. Oppimisen osalta perehdyttiin tarkemmin vanhempien arvostukseen eri taitojen tärkeydestä lapsen kehityksessä. Alle kouluikäisten lasten oppimisen edistäminen jakautuu tyypillisesti vanhempien ja varhaiskasvatuksen vastuulle. Tämän vuoksi tutkimuksessa kartoitettiin myös vanhempien ajatuksia varhaiskasvatuksen roolista lapsen oppimisessa. Vanhempien näkemyksiä alle kouluikäisen lapsen oppimiseen on tutkittu viime vuosina rajallisesti. Vanhemmilla on kuitenkin merkittävä rooli oppimisen tukijoina ja varhaislapsuus on oppimisen kannalta erittäin tärkeä vaihe. Varhaislapsuuden aikana lapsen kokonaisvaltainen kehitys ja oppiminen on nopeaa luoden pohjan tulevalle oppimisen polulle.

Tutkimus on toteutettu kvantitatiivisena tutkimuksena. Aineisto on kerätty verkkokyselyllä 02/2023 Norstat-tutkimusyriksen kuluttajapaneelin kautta. Vastaajina on 410 0-6-vuotiaan lapsen vanhempaa. Aineistoanalyysi on deskriptiivinen ja aineistoa kuvaavina menetelminä on käytetty prosentuaalisia jakaumia. Tutkimus on osa Sanoma Pro:n laajempaa asiakasymmärrysprojektia.

Keskeisenä tuloksena havaitaan, että vanhemmat pitävät lapsen oppimista erittäin tärkeänä ja kokevat oman roolinsa oppimisen tukijoina vahvana. Oppimisen tukeminen oli selkeä osa vanhempien kasvatusvastuuta. Tulokset osoittavat, että vanhemmat opettelevat lastensa kanssa monipuolisesti erilaisia taitoja. Sosioemotionaaliset taidot arvostetaan kaikkein tärkeimmiksi taidoiksi lapsen iästä riippumatta. Vaikka vanhemmat kokevat olevansa vastuussa lapsen oppimisesta, he tunnistavat myös varhaiskasvatuksen tärkeän roolin. Varhaiskasvatuksen tämän hetkiset resurssiongelmät herättävät kuitenkin huolta vanhemmissa. Nykyhaasteet varhaiskasvatuksessa voivat vaikuttaa lapsen oppimiseen ja hyvinvointiin asettaen vanhemmille uudenlaisia haasteita ja paineita.

Faculty: Faculty of Educational Sciences

Degree programme: Master of Arts (Education)

Study track: Teacher Education

Author: Maarit Vaarnas

Title: Learning of 0-6-year-old children: Parents' perspectives on their child's learning and their role as supporters of learning.

Level: Master thesis

Month and year: June 2023

Number of pages: 78 p.

Keywords: Learning, development, early childhood, skills, parenting, early childhood education

Supervisor or supervisors: Lauri Väkevä

Where deposited: Helsinki University Library – Helda / E-thesis

Additional information:

Abstract:

This study examines the learning of children aged 0-6 from the perspective of parents. The aim of the study was to explore parents' views on their child's learning and how they perceive their own role in supporting learning. In terms of learning, we focused on parents' views on the importance of different skills. Promoting the learning of preschool-age children typically falls under the responsibility of parents and early childhood education, so the study also surveyed parents' thoughts on the role of early childhood education in their child's learning. Parents' perspectives on learning have been limitedly studied in recent years. However, parents play a significant role as supporters of their child's learning, and early childhood is an important stage for learning. During early childhood, comprehensive development and learning occur rapidly, laying the foundation for future learning pathways.

The study was conducted as quantitative research. The data for the study was collected through an online survey in February 2023 via the Norstat research company's consumer panel. The respondents were 410 parents of 0-6-year-old children. The data analysis is descriptive, and the methods used include percentage distributions as descriptive measures. The research is part of a broader customer understanding project by Sanoma Pro.

A key finding is that parents consider their child's learning to be highly important and perceived their own role as strong supporters of learning. Supporting learning is seen as a clear part of parents' parenting responsibility. The results show that parents engaged with their children in learning various skills extensively. Socio-emotional skills are perceived as the most important skills regardless of the child's age. Although parents feel responsible for their child's learning, they also recognize the important role of early childhood education. However, the current resource challenges in early childhood education raise concerns among parents that may have impact on a child's learning and well-being, posing new challenges and pressures for parents.

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	1
2 LAPSEN KEHITYS JA OPPIMINEN	3
2.1 Emotionaalisten taitojen kehittyminen	4
2.1.1 Kiintymyssuhteen merkitys emotionaalisten taitojen kehittämisessä.....	5
2.1.2 Temperamentin vaikutus emotionaalisten taitojen kehittämisessä.....	6
2.2 Sosiaalisten taitojen kehittyminen	7
2.3 Kielellisten taitojen kehittyminen	9
2.4 Motoristen taitojen kehittyminen ja oppiminen.....	10
2.5 Kognitiivisten taitojen kehittyminen	12
2.6 Metakognitiivisten taitojen kehittyminen ja itsesäätely.....	13
2.7 Leikin merkitys oppimisessa	15
3 OPPIMINEN VARHAISKASVATUKSESSA	18
3.1 Varhaiskasvatuksen rooli ja pedagoginen tehtävä	19
3.2 Lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen	22
3.3 Varhaiskasvatuksen ja vanhempien yhteistyö.....	23
4 VANHEMPIEN ROOLI LAPSEN OPPIMISESSA.....	25
4.1 Vanhempien osallisuus vahvistaa oppimista	26
4.2 Leikillinen oppiminen vanhempien näkökulmasta	27
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	29
5.1 Tutkimustehtävä ja tutkimusote.....	30
5.2 Aineistonkeruu ja aineisto	31
5.3 Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti	33
5.3.1. Validiteetti	33
5.3.2 Reliabiliteetti ja avoimuus.....	35
5.4 Aineiston kuvaus	36
6 VANHEMPIEN NÄKEMYKSIÄ LAPSEN OPPIMISESTA.....	39
7 OPETELTAVAT TAIDOT.....	43
7.1 Taitojen opettelu kotona	43
7.2 Mies- ja naispuolisten vanhempien erot taitojen opettelussa.....	45
7.3 Taitojen tärkeys mies- ja naispuolisten vanhempien arvostuksessa.....	48
7.4 Taitojen tärkeys eri-ikäisten lasten vanhempien arvostuksessa	51

8	VARHAISKASVATUKSEN ROOLI LAPSEN OPPIMISESSA	56
8.1	Varhaiskasvatustoiminta koetaan monipuoliseksi	57
8.2	Tukea lapsen oppimisen edistämiseen	60
8.3	Vanhempien huolet oppimisen osalta	62
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	65
10	LÄHTEET	69
11	LIITE 1. TUTKIMUSLOMAKE.....	73

1 Johdanto

Mikä on tärkeää alle kouluikäisen lapsen oppimisessa? Entä, mitä vanhemmat ajattelevat lapsen oppimisesta ja omasta roolistaan oppimisen tukijoina? Suomessa alle kouluikäisten lasten oppimisen edistäminen jakautuu tyypillisesti vanhempien ja varhaiskasvatuksen vastuulle. Vanhemmilla tai lapsen laillisella huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä. Näin on kirjattu YK:n Lapsen oikeuksien yleissopimukseen (YK-liitto 2011, s. 30) kuten myös Suomen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Varhaiskasvatuksen tärkeänä roolina on tukea ja täydentää kotien kasvatustehtävää sekä huolehtia omalta osaltaan lasten opetuksesta ja hyvinvoinnista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, s. 14.) Mediassa on käyty viime aikoina vilkasta keskustelua, kuinka nämä tahot täyttävät oman vastuunsa lapsen kasvatuksessa ja oppimisen tukemisessa.

Varhaislapsuus on lapsen kehityksen kannalta merkityksellinen ajanjakso luoden pohjan myös myöhemmälle kehitykselle ja oppimisen polulle. Varhaislapsuuden aikana lapsen kokonaisvaltainen kehitys ja oppiminen etenee varsin nopeasti. Lapset ovat avoimia uusille taidoille ja heidän kehityksessään tapahtuu merkittäviä harppauksia kaikilla osa-alueilla, niin kielellisessä ja motorisessa kehityksessä, sosio-emotionaalisissa taidoissa kuin matemaattisten käsitteiden omaksumisessa. Tämä johtuu aivojen kehitysvauhdista juuri tässä ikä- ja kehitysvaiheessa. (Sevcan, Pihlaja ja Silvennoinen 2018, s. 258–259.)

Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että lapsen onnistunut koulutaipaleen alku linkittyy hänen sosiaaliseen, emotionaaliseen, kognitiiviseen ja akateemiseen valmiuteensa. Näihin kaikkiin valmiuksiin on todettu vaikuttavan vanhempien kasvatuskemysten lisäksi heidän positiivinen asennoitumisensa oppimiseen sekä vanhempien osoittama kiinnostus lapsen oppimista kohtaan. Myös oppimaan oppimisen taidoille ja myönteiselle oppimisasenteelle luodaan pohja varhaislapsuudessa. (McGoron, Horn Ratner, AG Knoff, Hvizdos ja Ondersma, 2019, s.1; Goodall, 2012, s. 136.) Tämän tiedon valossa on merkityksellistä tutkia, minkälainen on tämän päivän vanhempien suhtautuminen alle kouluikäisen lapsen oppimisen tukemiseen, minkälaisena vanhemmat näkevät oman roolinsa sekä mitä opeteltavia taitoja vanhemmat arvostavat.

Toinen merkityksellinen taho alle kouluikäisen lapsen oppimisen edistämässä on formaali varhaiskasvatus. Laadukas pedagoginen varhaiskasvatus vaatii resursseja. Erityisesti pääkaupunkiseudulla ja isoimmissa kasvukeskuksissa pätevästä varhaiskasvatuksen opettajista ja lastenhoitajista on pula. Varhaiskasvatuksen resurssointi oli myös yksi kevään 2023 eduskuntavaalien pääteemoista, joissa jokainen puolue peräänkuulutti panostamista opetukseen ja varhaiskasvatukseen. Helsingin Sanomiin haastateltu varhaiskasvatuksen opettaja Saara Heikkilä jakoi mediassa useasti viime vuosina esille nostetun huolen kuormittuneista päiväkotiryhmistä: *”Kun henkilökuntaa ei ole tarpeeksi, ihmiset ovat todella stressaantuneita ja ylikuormittuneita. Itse en ainakaan koe, että silloin pääsisivät mitkään varhaiskasvatussuunnitelmat toteutumaan”* (Helsingin Sanomat 25.6.2023). Resurssipulasta kärsivissä päiväkodeissa varhaiskasvatuksen tavoitteet lapsen kasvatuksen ja opetuksen osalta ovat vaarassa jäädä suunnitelmatasolle. Tämä huolestuttaa varhaiskasvattajien lisäksi vanhempia. Miten tämä näkyy vanhempien ajatuksissa alle kouluikäisen lapsen oppimiseen liittyen?

Tässä tutkimuksessa olen kiinnostunut selvittämään 0–6-vuotiaiden lasten vanhempien näkemyksiä lapsen oppimisesta. Miten vanhemmat kokevat oman roolinsa oppimisen tukijoina ja mitä taitoja vanhemmat pitävät tärkeinä lapsen kehityksen kannalta? Koska pedagogiikka ja lapsen oppimisen edistäminen ovat keskeisessä roolissa suomalaisessa formaalissa varhaiskasvatuksessa, haluan tutkia, millaisia näkemyksiä vanhemmilla on lapsen oppimisen tukemisesta ja mahdollisista haasteista nykyisessä varhaiskasvatuksessa. Tässä tutkimuksessa käyttäessäni termiä vanhempi tarkoitan huoltajaa, joka on lapsesta kasvatusvastuussa. Lapsen kasvattajana ja vanhempana toimiva voi olla muukin huoltaja kuin hänen biologinen vanhempansa.

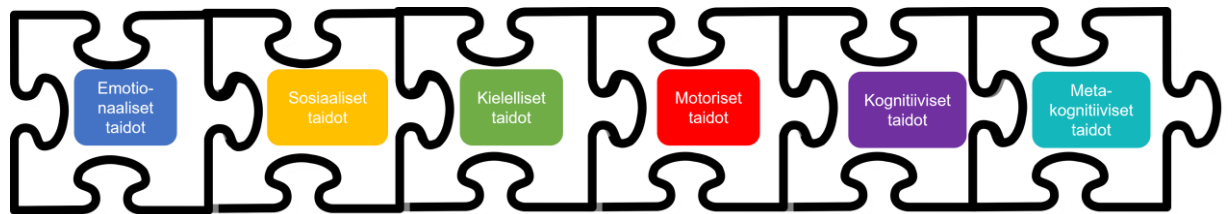
2 Lapsen kehitys ja oppiminen

Alle kouluikäiset lapset ovat tyypillisesti luontaisesti uteliaita. Lapsella on synnynnäinen halu tutkia ja oppia uusia asioita. Tämän vuoksi on merkityksellistä, että varhaisessa ikävaiheessa lapselle tarjotaan riittävästi mahdollisuuksia oppimiseen ja kehittymiseen sekä sosiaalisesti että kognitiivisesti. Varhaislapsuudessa kaksi tärkeintä ympäristöä, jotka vaikuttavat lapsen oppimiseen, ovat koti ja formaali varhaiskasvatus. (Hakyemez-Paul & at. 2018, s. 259.) Suomessa formaali varhaiskasvatus toteutuu yleisimmin päiväkodissa (Opetushallinnon tilastopalvelu 2021).

Alle kouluikäisellä lapsella kehitys ja oppiminen ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa. Oppiminen on osa kehitystä ja kehityksellä on merkittävä vaikutus lapsen oppimisen edistymiseen. Tämän vuoksi tulen tässä luvussa käsittelemään varhaiskasvatusikäisen lapsen perustaitojen oppimisen ja kehityksen kokonaisuutta. Tutkimukset ovat yksimielisiä siitä, että alle kouluikäisen lapsen oppimisen tulisi olla toiminnallista ja leikillistä. Tämä tapahtuu antamalla lapselle mahdollisuuksia aktiivisiin oppimisen muotoihin, kuten leikkiin, keskusteluihin, ihmettelyyn, havainnointiin ja merkitykselliseen tutkimiseen. Varhaiskasvatuksen aktiiviset pedagogiset menetelmät painottavatkin leikin merkitystä oppimisessa. (Whitebread, Basilio, O'Sullivan ja Zachariou, 2019, s. 554.) Vartiainen (2020, s. 490) on paneutunut erityisesti lasten tiedeoppimiseen ja tuo myös vahvasti esiin leikin ja tutkimisen merkityksen lapsen oppimisprosessissa sekä oppimismotivaation synnyttämisessä.

Kehityopsykologian tuntemus auttaa ymmärtämään, miten lapsen kehitykseen ja kognitioon liittyvät tekijät vaikuttavat hänen oppimiseensa. Tämä on tärkeää, jotta voidaan käyttää toimivimpia oppimisstrategioita varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. Lapsen oppiminen on moniulotteinen prosessi, johon vaikuttavat useat tekijät, kuten lapsen kehitystaso, ympäristö, kokemukset ja henkilökohtaiset erot. Yleisesti jaettu näkemys on, että lasten oppiminen on aktiivista ja tapahtuu vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. (Whitebread 2019, s. 6.) Tässä luvussa perehdyn varhaislapsuuden kannalta tärkeiden taitojen kehittymiseen sekä kehityopsykologisesta että oppimisen näkökulmasta.

Lapsen taidot on tässä tutkimuksessa jaoteltu alla olevan Kuvio 1 mukaisesti emotionaalisiin, sosiaalisiin, kielellisiin, motorisiin, kognitiivisiin ja metakognitiivisiin taitoihin. Nämä taidot muodostavat yhdessä lapsen kehityksen ja oppimisen kokonaisuuden.

Kuvio 1. Lapsen kehityksen ja oppimisen osa-alueet.

Lisäksi perehdyn tämän luvun viimeisessä kappaleessa leikin merkitykseen taitojen oppimisessa. Leikki on olennainen osa alle kouluikäisen lapsen kehitystä, oppimista ja sosialisatiota. Sen lisäksi, että leikkiminen tuottaa lapsille iloa, vahvistaa luovuutta ja rikastaa mielikuvitusta, sen kautta vahvistuvat ja kehittyvät lapsen kehitykselle merkitykselliset taidot. (Hännikäinen & Munter, 2018, s. 491) Leikki on myös merkityksellisessä roolissa suomalaisessa formaalissa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatussuunnitelmassa korostetaan, että oppiminen ja leikki eivät ole erillisiä asioita, vaan ne liittyvät kiinteästi toisiinsa. Leikkiessään lapset oppivat uusia asioita ja soveltavat niitä käytäntöön. Leikki tarjoaa lapsille mahdollisuuden omaksua uutta tietoa, kokeilla erilaisia rooleja ja ratkaista ongelmia omassa tahdissaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, s. 22.)

2.1 Emotionaalisten taitojen kehittyminen

Emotionaalinen kehitys on perusta lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle. Sen on todettu olevan myös yksi eniten huolta aiheuttavista kehityksen osa-alueista niin vanhemmille kuin varhaiskasvattajille. Huoli on ymmärrettävää, sillä tasapainoinen emotionaalinen kehitys vaikuttaa lapsen elämään monin tavoin. Positiivinen emotionaalinen kehitys edistää lapsen tietoisuutta itsestään ja hänen sosiaalista tietoisuuttaan toisista ihmisistä, vahvistaa tunteiden säätelytaitoja ja näin edesauttaa mm. ihmissuhteiden muodostamista sekä lisää resilienssiä. Emotionaalisista taidoista käytetään yleisesti termiä tunnetaidot, ja tiivistetysti ne tarkoittavat kykyä havaita, ilmaista

ja säädellä omia tunteita sekä tunteista syntyviä reaktioita. Tunnetaitoihin sisältyy myös kyky ymmärtää toisen ihmisen tunteita ja tuntea empatiaa. (Whitebread, Grau, Kumpulainen, McClelland, Perry ja Pino-Pasternak 2019, s. 23.)

Tunnetaidot ja tunneälykyys ovat läheisesti toisiinsa liittyviä käsitteitä ja osittain niitä käytetäänkin synonyymeina. Lähtökohtaisesti tunnetaidot viittaavat ihmisen taitoihin käsitellä omia tunteitaan, kun taas tunneälykyys viittaa kykyyn soveltaa näitä taitoja vuorovaikutustilanteissa. Golemanin (1995, s. 250) mukaan tunneälykyys on elämässä pärjäämisen ja menestymisen kannalta tärkeämpää kuin älykkyydosamäärä. Hän jaottelee tunneälykkyuden neljään osa-alueeseen, jotka ovat: itsetuntemus, tunteiden itsesäätely, sosiaalinen tietoisuus ja empatia. Itsetuntemus tarkoittaa kykyä tunnistaa omat tunteensa ja ajatuksensa. Tunteiden itsesäätely puolestaan tarkoittaa kykyä hallita omia tunteitaan ja käyttäytymistään. Sosiaalinen tietoisuus viittaa kykyyn kommunikoida muiden kanssa ja muodostaa hyviä ihmissuhteita. Empatia taas tarkoittaa kykyä ymmärtää ja jakaa muiden tunteita. Emotionaaliset taidot voidaan perustellusti nähdä hyvän itsetuntemuksen ja terveen mielenterveyden perustana. (Goleman, 1995, s. 255.) Viime vuosina tunnetaidot ja niiden opettaminen ovat nousseet esille myös suomalaisessa varhaiskasvatus- ja koulumaailmassa. Tähän on nähdäkseni vaikuttanut lasten sosioemotionaalisten ongelmien lisääntyminen sekä ymmärrys tunnetaitojen tärkeydestä. Myös ymmärrys siitä, että emotionaaliset taidot ovat opittavia taitoja siinä missä akateemiset taidot, on lisännyt taitojen opettamiseen panostamista ja niiden merkitystä.

2.1.1 Kiintymyssuhteen merkitys emotionaalisten taitojen kehittämisessä

Syntyessään lapsi on täysin riippuvainen hoitajastaan ja tämän huolenpidosta. Vastasyntynyt vauva ei osaa säädellä omia tunteitaan, ja näin hänen tunnesäätelynsä on hoivaavan aikuisen varassa. Lapsen pääasiallinen hoivaaja on yleensä hänen vanhempansa. Kiintymysteoria on yksi tunnetuimmista lapsen emotionaalista kehitystä selittävistä malleista. Kiintymysteorian kehittäneiden John Bowlbyn ja Mary Ainsworthin mukaan lapsen kiintymyssuhde vanhempiin kehittyy varhaislapsuudessa ja vaikuttaa lapsen myöhempään ihmissuhteisiin. Kiintymyssuhteen laatu määrittyy sen perusteella, miten hyvin vanhemmat vastaavat lapsen tarpeisiin ja turvallisuudentunteeseen. Turvallinen tunneside auttaa lasta oppimaan tunnetaitoja, kuten tunteidensa tunnistamista, ilmaisua ja sääntelyä. Terveessä kiintymyssuhteessa

lapsi tuntee olonsa turvalliseksi ja uskaltaa ilmaista tunteitaan avoimesti ilman pelkoa hylätyksi tulemisesta. Vanhempi osaa vastaanottaa lapsen tunteet ja auttaa kohtaamaan myös vaikeat tunnetilat. Vanhempi rakentaa yhteyttä lapseen, kannattelee ja auttaa kohtaamaan kaikki erilaiset tunteet, eikä torju lasta tai jätä häntä yksin vaikeiden tunteiden kanssa. Tämän vuoksi terveeseen kiintymyssuhteen luominen on tärkeää lapsen emotionaalisten taitojen kehittymiselle. Tämän suhteen luomisessa vanhemmat ovat avainasemassa. (Ainsworth, 1979, s. 932.)

2.1.2 Temperamentin vaikutus emotionaalisten taitojen kehittämisessä

Muutaman vuoden ikäisenä lapsi oppii tunnistamaan omia tunteitaan ja osittain säätelemään tunnetilaansa. Silloinkin lapsi tarvitsee tunteiden ja erityisesti tunneilmaisun säätelyyn paljon aikuisen apua. Lapsen kasvuympäristön ja hänen hoivaajansa lisäksi emotionaaliseen kehitykseen vaikuttaa lapsen temperamentti. Temperamentti tarkoittaa kullekin ihmiselle ominaista tapaa reagoida ja käyttäytyä. Kehityspsykologisesta näkökulmasta temperamentilla on biologinen pohja, joka ohjaa lapsen käyttäytymistä ja hänen yksilöllistä tapaansa kokea ympäristö sekä reagoida siihen. (Keltikangas-Järvinen, 2022, s. 139.) Temperamentin nähdään olevan synnynnäinen ja se on havaittavissa jo heti ensimmäisen elinvuoden aikana. Sen määrittämisen näkökulmasta erityisesti ihmisen aktiivisuudessa, reaktioherkkyydessä, emotionaalisuudessa ja sosiaalisuudessa. (Keltikangas-Järvinen, 2022, s. 140.) Lapsen temperamentti vaikuttaa merkittävästi hänen kehitykseensä ja käyttäytymiseensä, ja sitä kautta myös oppimiskykyyn. Keltikangas-Järvinen (2020, s. 140) kuitenkin korostaa, että lapsen temperamentti ei ole yksiselitteinen tekijä, vaan se vaikuttaa yhdessä kasvu- ja ympäristön kanssa lapsen käyttäytymiseen ja kehitykseen.

Yksi tunnetummista temperamenttiteorioista on Rothbartin (2007, s. 207–212) kehittämä kehityspsykologinen temperamenttiteoria. Rothbartin teoriassa temperamentti käsitetään erilaisina temperamenttiulottuvuuksina, jotka jaetaan seuraaviin kolmeen taipumukseen: ulospäinsuuntautuneisuus, taipumus kokea negatiivisia tunteita sekä itsesäätely. Perimä ja ympäristötekijät vaikuttavat myös Rothbartin teorian mukaan temperamentin kehitykseen. (Rothbart, 2007, s. 207–212.) Kasvatuksella on merkitystä siinä, kuinka temperamentti vaikuttaa lapsen elämässä. Temperamenttiteorioissa yleisesti käytetty termi yhteensopivuusmalli (eng. *goodness of fit*) tarkoittaa

sitä, kuinka lapsen synnyttäminen temperamentti ja ympäristö sopivat yhteen. Ympäristön ominaisuudet, kuten vanhempien temperamentti, vuorovaikutustyyli, odotukset ja ympäröivän kulttuurin arvot, vaikuttavat lapsen temperamentin ja persoonallisuuden kehitykseen. Erityisesti vanhemman ja lapsen välisen varhaisen vuorovaikutuksen ja lapsen itsesäätelyn kehityksen nähdään olevan yhteydessä toisiinsa. (Rothbart, 2007, s. 207-211; Tominey, Olsen ja Bailey, 2019, s. 117-118.)

2.2 Sosiaalisten taitojen kehittyminen

Varhaislapsuudessa lapsen emotionaalisen kehityksen lisäksi hänen sosiaalinen kehityksensä etenee suurin harppauksin. Pystyäkseen kehittämään sekä sosiaalisia että emotionaalisia taitojaan lapsi tarvitsee tilaa ilmaista tunteitaan ja tarpeitaan. Tähän tärkeään kehitysvaiheeseen lapsi tarvitsee tukea ympäristönsä aikuisilta. Formaalisella varhaiskasvatuksella on merkittävä vaikutus lapsen sosioemotionaaliseen kehitykseen. Varhaiskasvattajien toteuttama pedagoginen tunnetaitokasvatus, joka voi tapahtua sekä tunnetaitoja opettamalla että tarjoamalla lapselle mahdollisuuksia taitojen harjoittamiseen päiväkodin arjessa, ovat merkityksellisiä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. (Tominey et al. 2019, s. 119.) Varhaiskasvatuksen erityinen vahvuus on sen mahdollisuus tukea lapsen kanssakäymistä ikätovereiden kesken edistämällä näin lapsen sosiaalista kehitystä ja vahvistamalla kaveritaitoja. Ryhmätaitoja voi oppia vain ryhmässä olemalla ja toimimalla. Tutkimukset ovat osoittaneet myös, että vanhempien ja varhaiskasvattajien toimiva yhteistyö sekä yhtenäinen ja johdonmukainen tapa tukea lapsen omaa toimintaa vahvistaa sosioemotionaalisten taitojen kehittymistä. (Tominey et al. 2019, s. 121.)

Hyvien sosiaalisten taitojen on todettu edistävän lapsen päiväkotijäsenyyttä ja kouluvalmiutta ja ennustavan parempaa menestymistä koulupolulla. Lapset, joilla on vahvemmat sosioemotionaaliset taidot, pystyvät mm. keskittymään paremmin oppimiseen. Tämä edesauttaa heidän koulutyöskentelyään ja vahvistaa sopeutumista päiväkodin sekä koulun sosiaaliseen ympäristöön. Todennäköisyys koulutyöhön motivoitumiseen ja hyviin oppimiskokemuksiin kasvaa tunnesäätelytaitojen kanssa. Sen sijaan lapsen nopea turhautuminen, hankaluudet toimimisessa ikätovereiden kanssa sekä keskittymisongelmat vaikeuttavat hänen sopeutumistaan päiväkotijäsenyyteen ja kouluympäristöön.

Ne vaikuttavat myös lapsen oppimiseen vahvistaen negatiivista minäpystyvyyden kokemusta oppijana. (Tominey et al. 2019, s. 122)

Minäpystyvyys voidaan kuvata ihmisen luottamuksena ja uskona omiin kykyihinsä. Se muodostuu useasta eri tekijästä. Aiemmat omat onnistumisen ja epäonnistumisen kokemukset vaikuttavat minäpystyvyyttä vahvistaen tai heikentäen. Myös epäsuorat kokemukset kuten itsensä vertaaminen toisiin ja muilta saatu palaute vaikuttavat minäpystyvyyden kehittymiseen. Minäpystyvyyden nähdään vaikuttavan merkittävästi kykyyn tarttua tehtäviin ja suoriutua niistä. (Webb-Willams, 2019, s. 138.) Sosiaalisessa kontekstissa minäpystyvyys voi ilmetä lapsen luottamuksena siihen, että hän on kykenevä hyvään vuorovaikutukseen muiden ihmisten kanssa, muodostamaan ystävyys-suhteita tai ratkaisemaan konflikteja ja haasteellisia tilanteita. Minäpystyvyys vaikuttaa myös siihen, kuinka lapsi suhtautuu uusiin haasteisiin ja oppimiseen. Korkea minäpystyvyys auttaa kehittämään myönteistä asennetta haasteita kohtaan ja sitoutumaan oppimiseen. Toisaalta alhainen minäpystyvyys voi johtaa epävarmuuteen ja välttelykäyttäytymiseen sosiaalisissa tilanteissa.

Lapsen kasvaessa hänen sosiaaliseen kehitykseensä vaikuttavat vanhempien ja varhaiskasvattajien lisäksi yhä enemmän hänen ikätoverinsa. Ystävät muodostavat voimavaran ja mahdollistavat sosioemotionaalisten taitojen kehittymisen. Ystävyysmahdollistama yhteenkuuluvuuden tunne ja positiiviset jaetut tunteet vahvistavat lapsen sosiaalista kehitystä ja lisäävät hänen hyvinvointiaan. Negatiiviset kokemukset ystävyys-suhteissa taas vähentävät lapsen hyvinvointia aiheuttaen stressiä ja vakavimmillaan syrjäytymisen ja masentuneisuuden tunnetta. (Webb-Willams, 2019, s. 140; Berger, Cuadros ja Cillessen, 2019, s. 152.)

2.3 Kielellisten taitojen kehittyminen

Alle kouluikäisenä kehittyvät lapsen varhaiset kielelliset taidot, jotka luovat perustan tulevalle lukutaidon kehittymiselle. Lapsen puheenkehitys etenee alle vuoden ikäisenä (n. 7–9 kk) alkavasta jokeltelusta ensimmäisiin sanoihin noin vuoden ikäisenä. Sanojen yhdistäminen ja lyhyet lauseet tulevat lapsen puheeseen noin kahden vuoden iässä. Yksilöllinen vaihtelu puheenkehityksessä on melko suuri ja siihen vaikuttaa lapsen kasvuympäristön ja sen tarjoamien kielellisten virikkeiden lisäksi lapsen kognitiivinen kehitys. (Lerikkanen, 2019, s. 405.) Kielellinen kehitys voidaan jakaa kielen ymmärtämiseen sekä kielelliseen ilmaisuun. Kielen ymmärtäminen tarkoittaa kykyä ymmärtää ja tulkita puhetta tai kirjoitettua kieltä. Kielellinen ilmaisu tarkoittaa kykyä ilmaista itseään puhutun tai kirjoitetun kielen avulla. Molemmat taidot ovat tärkeitä kommunikaatiossa ja oppimisessa, ja molemmat alkavat kehittyä varhaislapsuuden aikana. (Lerikkanen, 2019, s. 405.)

Varhaisten kielellisten taitojen on todettu ennustavan parempaa lukutaitoa kouluikäisenä. Lukutaidon kehittyminen on moniulotteinen prosessi, joka alkaa lapsen syntymästä ja varhaisesta vuorovaikutuksesta. Kielellisten taitojen kehitys on osittain automaattista, mutta sen on myös osoitettu olevan riippuvainen lasta hoitavien aikuisten ja lapsen välisestä vuorovaikutuksesta, tämän vuorovaikutuksen laadusta sekä kieltä rikastavasta ja tukevasta ympäristöstä. Varhaislapsuudessa kielellisten taitojen on todettu kehittyvän nopeammin ympäristössä, jossa lapsi kohdataan sensitiivisesti eli jossa kasvattajalla on kyky kohdata lapsen emotionaaliset tarpeet ja vastata niihin. Samoin kognitiivisesti stimuloivan kasvuympäristön on todettu vahvistavan kielellisten taitojen kehittymistä. Nämä koskevat sekä lapsen koti- että päivähoitoympäristöä. Vanhempien ja lapsen välinen vuorovaikutus ja kodin oppimisympäristö ovat tärkeimmät kielen ja kehittyvän lukutaidon ennustajat. Koulutukselliset interventiot ovat osoittaneet, että päiväkotikäisten ja ensimmäistä luokkaa käyvien lasten vanhemmat voivat olla tehokkaita lapsen esilukutaitojen tukijoita, jos heillä on käytössään siihen soveltuvaa materiaalia ja osaamista. Vanhempien herkyys lapsen kielellisen kehityksen ja lukutaidon ohjauksessa on tärkeää, kuitenkin siten, että vanhemmat eivät painosta lasta oppimaan. Harjoittelun tulee olla ensisijaisesti lapsilähtöistä. (Lerikkanen, 2019, s. 409; Salminen, Khanolainen, Koponen, Torppa ja Lerikkanen 2021, s. 2.)

Lerikkanen (2019, s. 410) korostaa, että aikuisen ja lapsen vuorovaikutuksen laatu vaikuttaa myös kielelliseen kehitykseen esiopetuksessa ja päiväkodissa. Varhaiskasvatuksen opettajat opettavat lapsille puhutun ja kirjoitetun kielen yhteyttä. Samalla on tärkeää, että he edistävät lukutaidon kehitystä tarjoamalla perustan motivaatiolle, kiinnostuksen heräämiselle, kommunikaatiolle ja myönteiselle asenteelle lukemista sekä kirjoitettua ja puhuttua kieltä kohtaan. Lämminhenkinen ja sensitiivinen opettaja-lapsi-vuorovaikutus ja oppimisen tukeminen kielellisesti rikkaassa ympäristössä ovat merkityksellisiä tekijöitä kielellisen kehityksen edistämiseksi. Taulukkoon 1 on koottu esimerkkejä menetelmistä, joilla suomalaisessa varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen kielellisestä kehitystä.

Taulukko 1. Kielellisen kehityksen tukeminen suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. (Lerikkanen 2019)

	Tuki aikuinen-lapsi vuorovaikutuksessa	Tuki kielellisissä aktiviteeteissä
Verbaalinen viestintä	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunikaatio • Juttelu ja kuuntelu • Verbaalinen ymmärtäminen • Kiinnostus leikkilisiin kielellisiin harjoituksiin • Kiinnostus tarinankerrontaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Riimeillä leikittely • Kuunteluharjoitukset • Äänne-kirjain harjoitukset • Sanojen ja käsitteiden opettelu • Kuuntelun ymmärtämisen harjoittelu
Viestintä painettuilla aineistoilla	<ul style="list-style-type: none"> • Kiinnostus painettuihin materiaaleihin (kirjat, lehdet ym.) • Kirjoista ja lehdistä nauttiminen • Digitaalisten pelien pelaaminen • Sitoutuneisuus kirjoihin ja muuhun painettuun materiaaliin • Yhteydenluominen • Kirjallisuusalue (lukunurkka tms.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Jaetut lukukokemukset • Kirjainten nimeäminen • Kirjain-äänne yhdistäminen • Sanojen tunnistaminen • Tunnistaa ja kirjoittaa lapsen oma nimi • Erilaiset tekstien tuottamisen tavat (esim. sadutus)

2.4 Motoristen taitojen kehittyminen ja oppiminen

Motoristen taitojen oppiminen on yksi merkittävimmistä virstanpylväistä varhaislapsuudessa, ja niiden kehittymistä seurataan systemaattisesti myös Suomen neuvola-järjestelmässä. Motoriset taidot kehittyvät nopeasti 0–6 vuoden iässä: ensimmäisten kuukausien pään kannattelu, kierähtäminen, ryömiminen, konttaus, istuminen ilman

tukea ja ensimmäiset itsenäiset askeleet tarjoavat lapsen motorisen kehityksen tukemiselle viitekehysten. Kuten kaikki lapsen kehitys, myös motorinen kehitys vaihtelee yksilöllisesti, mutta pääsääntöisesti tietyt motoriset taidot kehittyvät tiettyinä ikäkausina. Esimerkiksi käsien ja sormien hienomotoriikka kehittyy ensimmäisen elinvuoden aikana, ryömiminen ja konttaaminen n. 6–9 kuukauden iässä, kävely n. 12–14 kuukauden iässä ja hyppääminen n. 2–3 vuoden iässä. (Formiga & Linhares 2015, s. 971–977.)

Motoriset taidot on jaettu kolmeen eri taitoryhmään, joiden katsotaan olevan välttämättömiä liikkumiselle: tasapaino-, liikkumis- ja käsittelytaidot. Tasapainotaitojen kehittyminen luo perustan kaikille muille motorisille perustaidoille. Tasapainotaidot tarkoittavat tasapainoon, asentoon ja mm. väistämiseen tarvittavia taitoja. Liikkumistaitoja ovat taidot, joilla liikutaan paikasta toiseen esimerkiksi kävelemällä, juoksemalla ja hyppäämällä. Käsittelytaidoissa puolestaan käsitellään erilaisia välineitä ja esineitä kehon eri osilla esimerkiksi heittämällä tai potkaisemalla palloa. Motorisia perustaitoja tarvitaan tavallisessa arkiliikkumisessa, leikeissä ja peleissä sekä liikunnan harrastamisessa. Lasten tulisi oppia motoriset perustaidot ennen kouluikää, jotta ne tukisivat parhaalla tavalla myös koulunkäyntiä. (Rintala, Sääkslahti ja Livonen, 2016, s. 49.)

Lasten motorisen kehityksen ja kognitiivisten taitojen välistä yhteyttä on tutkittu viime vuosina laajalti. Rintala et al. (2016, s. 50) nostavat esille, että fyysisesti aktiiviset lapset saavat muita parempia tuloksia kognitiivisissa tehtävissä, kuten muistitehtävissä ja ongelmanratkaisussa. Tämän nähdään johtuvan siitä, että motorinen kehitys edistää tärkeiden aivotoimintojen kehitystä, kuten työmuistia ja tarkkaavaisuutta. Motorisilla taidoilla nähdään siis olevan yhteys lapsen kognitiivisiin taitoihin, kuten myös terveydellistä sekä psykologista hyvinvointia kuvaaviin muuttujiin. (Rintala et al. 2016, s. 50.) Tutkimuksissa on myös havaittu, että perusmotoristen taitojen hyvä kehittyminen esiopetusikäisenä ennustaa sosiaalista ja emotionaalista kehitystä, kognitiivista tehokkuutta sekä akateemista suoriutumista. Yhteys motorisen ja kognitiivisen kehityksen välillä on yhtenevä neurotieteellisen näytön kanssa, joka on osoittanut motorisen koordinaation ja kognitiivisten toimintojen välisen läheisen rinnakkaisuuden ja vuorovaikutuksen. Erityistä kiinnostusta on herättänyt liikunnan vaikutus suorituskykyyn suuntautuneisiin kognitiivisiin toimintoihin. Interventiotutkimukset

ovat osoittaneet, että perusmotoriikan taitoihin ja fyysiseen aktiivisuuteen perustuvilla interventioilla voidaan tukea esikoululaisten kognitiivisia taitoja ja akateemista oppimista. Samoin tutkimukset ovat osoittaneet, että lisääntynyt liikkumattomuus ja istumisaika varhaislapsuudessa ovat haitallisia fyysisen terveyden lisäksi lasten kognitiivisten taitojen kehittymiseen. (Pesce, Masci, Marchetti, Vazou, Sääkslahti ja Tomporowski, 2016, s. 349; Jylänki, Mbay, Hakkarainen, Sääkslahti, ja Aunio, 2022, s. 2.)

2.5 Kognitiivisten taitojen kehittyminen

Kognitiiviset taidot viittaavat erilaisiin tiedonkäsittelyprosesseihin, kuten muistiin, huomiokykyyn, oppimiseen, havaitsemiseen ja kielellisiin toimintoihin. Hyvät kognitiiviset kyvyt auttavat ymmärtämään monimutkaisia asioita. Ne edistävät ympäristöön sopeutumista, kokemuksesta oppimista ja ongelmanratkaisua. Kognitiivisten taitojen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu aina aikuisuuteen asti. Kognitiiviset taidot sisältävät muun muassa huomion keskittämisen ja tarkkaavaisuuden eli kyvyn keskittyä ja valita tärkeitä asioita ympäristöstä, muistin eli kyvyn tallentaa ja palauttaa tietoa mielestä, hahmotuskyvyn, ongelmanratkaisutaidon sekä päätöksenteon eli kyvyn arvioida vaihtoehtoja ja tehdä valintoja. Myös ajattelun taidot eli kyvyn käsitellä tietoa, löytää ja tuottaa uusia ideoita ja yhdistää tietoa mielessään, sekä numeeristen käsitteiden ja logiikan taitojen kehittäminen sisältyvät kognitiivisiin taitoihin. Varhaislapsuudessa näitä taitoja kehitetään leikin, havainnoinnin ja tutkimisen kautta vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. (Haden, Marcus ja Tougu, 2019, s. 302.)

Jean Piagetin (1964, s. 177–178) mukaan kognitiivinen kehitys tapahtuu neljän kehitysvaiheen kautta lapsuudessa ja nuoruudessa. Nämä vaiheet ovat sensomotorinen vaihe, joka alkaa syntymästä ja kestää n. 18 kuukauden ikään asti. Toinen vaihe on esioperationaalinen vaihe, joka ajoittuu n. 2–7-vuoden ikään. Kolmas vaihe ajoittuu n. 7–12 vuoden ikään ja sitä kutsutaan konkreettisten operaatioiden kehitysvaiheeksi. Viimeinen eli neljäs vaihe on nimeltään formaalisten operaatioiden kehitysvaihe ja se alkaa n. 12-vuotiaana. Alle kouluikäiset lapset elävät kognitiivisen kehityksen osalta sensomotorista ja esioperationaalista vaihetta. Sensomotorisen vaiheen aikana vauva käyttää pääasiallisesti aistejaan ja lihaksiaan oppiakseen ympäröivästä maailmasta. Sensomotorisessa vaiheessa lapset oppivat havainnoimaan

ympäristöään liikkeiden avulla, ja heidän kognitiiviset kykynsä ovat vielä hyvin rajoituneita. Tärkeä saavutus tässä kehitysvaiheessa on pysyvyyden käsite, eli kyky ymmärtää, että objekti ei katoa, vaikka se ei ole näkyvillä. Sensomotorinen vaihe on tärkeä perusta myöhemmälle kognitiiviselle kehitykselle.

Esioperationaalisessa vaiheessa lapsi alkaa käyttää ajattelussaan enemmän symboleja sekä mielikuvitustaan, kehittäen kykyä sisäistää omia ajatuksiaan ja toimia oman mielen sisällä. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsi pystyy esittämään asioita mielessään ja kuvittelemaan asioita, jotka eivät ole fyysisesti läsnä. Esimerkiksi leikin aikana lapsi kykenee kuvittelemaan olevansa jokin muu esine tai henkilö. Lapsi oppii myös käyttämään mielikuvitustaan luodakseen kuvitteellisia tilanteita tai tapahtumia. Nämä mielikuvitusleikit edesauttavat ymmärtämään ja käsittelemään ympäröivää maailmaa. Sisäisten ajatusten kehittyminen tarkoittaa sitä, että lapsi voi miettiä ja käsitellä asioita mielensä varassa, esimerkiksi ratkaista ongelmia mielessään, tehdä suunnitelmia tai kuvitella erilaisia vaihtoehtoja. Piagetin (1964, s. 178) mukaan tässä vaiheessa lapset ovat myös taipuvaisia keskittymään yhteen ominaisuuteen kerrallaan, joten heillä voi olla vaikeuksia hahmottaa laajempia kokonaisuuksia. Tämä vaihe nähdään tärkeänä askeleena kohti abstraktimpaa ja loogisempaa ajattelua. (Piaget, 1964, s. 177–181.) Piagetin teoria on vaikuttanut laajasti kehityspsykologian alalla ja teoriaa on vuosien saatossa sekä täydennetty että kritisoitu.

2.6 Metakognitiivisten taitojen kehittyminen ja itsesäättely

Kognitiiviset ja metakognitiiviset taidot ovat molemmat osa kognitiivista toimintaa, mutta niiden fokus ja tehtävät ovat erilaisia. Kognitiiviset taidot liittyvät enemmän suoraan tiedon prosessointiin ja käsittelyyn. Ne ovat perustaitoja, joita käytämme päivittäin ajattelun, oppimisen ja ongelmanratkaisun yhteydessä. Metakognitiiviset taidot voidaan käsittää ns. korkeamman tason taitoina, jotka liittyvät oman ajattelun ja oppimisen tarkkailuun, arviointiin ja sääntelyyn. Metakognitiiviset taidot auttavat meitä ymmärtämään oman tiedonkäsittelymme toimintaa ja mahdollistavat paremman itseohjauksen oppimisprosessissa. Metakognitiolla tarkoitetaan siis omaan ajatteluun kohdistuvaa ajattelua. Metakognitio alkaa kehittyä, kun lapsi oppii tarkastelemaan ja ohjaamaan omaa ajatteluaan. Metakognitiivinen ajattelu käsitetään yleensä

suunnitelmallisena, tarkoituksellisena ja päämääräsuuntautuneena sisäisenä prosessina. Metakognitiivinen tieto on mm. tietoa itsestä, käsityksiä erilaisten tehtävien ja tilanteiden vaikutuksesta omaan toimintaan sekä ymmärrystä erilaisten toiminnallisten strategioiden käytöstä. Kun metakognitiiviset taidot alkavat kehittyä, lapsen mahdollisuudet ohjata strategisesti omaa toimintaansa parantuvat. Näidenkin taitojen kehittymiseen lapsi tarvitsee aikuisen tukea. Varhaislapsuudessa kehittyvät metakognitiiviset taidot voivat sisältää esimerkiksi kyvyn tunnistaa omat vahvuudet ja heikkoudet, kyvyn hallita omaa käyttäytymistä ja tunteita erilaisissa tilanteissa, kyvyn suunnitella ja järjestää tehtäviä sekä kyvyn arvioida omaa oppimistaan. Itsesäätely kuuluu metakognitiivisiin taitoihin, ja sitä pidetään yhtenä tärkeimmistä varhaislapsuuden metakognitiivisista taidoista. Itsesäätely tarkoittaa kykyä hallita omaa käyttäytymistä, tunteita ja ajatuksia. Se sisältää muun muassa impulssien hallinnan, tunteiden säätelyn, ongelmanratkaisutaitojen, päätöksenteon ja suunnittelun taitojen kehittymisen. (Efklides & Misailidi, 2019, s. 502; Mäntylä, 2003, s. 29.)

Lapset, jotka ovat hyviä itsesäätelyssä, pystyvät tutkimusten mukaan paremmin keskittymään tehtäviin, mikä vaikuttaa positiivisesti heidän koulumenestykseensä. Itsesäätelytaitojen kehittäminen on myös tärkeää sosiaalisten taitojen kehittymisen kannalta, koska itsesäätelyn vahvistumisen myötä lapset oppivat hallitsemaan omaa käyttäytymistään ja tunteitaan vuorovaikutustilanteissa muiden kanssa. Itsesäätelytaitojen voidaan näin olettaa olevan yhteydessä moniin eri kehityksen osa-alueisiin. (Veijalainen, Reunamo, ja Alijoki, 2017, s. 102.) Tutkittaessa lasten itsesäätelytaitoja suomalaisissa päiväkodeissa Veijalainen ym. (2019, s. 89) havaitsivat, että varhaiskasvatuksen opettajien arvioinnin perusteella paremmilla itsesäätelytaidoilla varustetut lapset omasivat selvästi vahvemmat taidot säädellä omaa käyttäytymistään, toimia sopeutuvasti ja joustavasti sosiaalisessa ympäristössä sekä solmia paremmin kaverisuhteita. Vahvemmat itsesäätelytaidot varhaiskasvatusympäristössä olivat tutkimuksen perusteella yhteydessä lasten kehittyneempiin sosiaalisiin, vuorovaikutuksellisiin sekä oppimis- ja motorisiin taitoihin. (Veijalainen et. al. 2017, s. 105.)

2.7 Leikin merkitys oppimisessa

Leikki nähdään olennaisena osana lapsen kehitystä, sosialisatiota ja oppimista. Leikki voidaan määritellä kulttuurisena toimintana, joka tuo lapsille iloa, vahvistaa luovuutta ja rikastaa mielikuvitusta. Leikin kautta vahvistuvat myös useat taidot, kuten vuorovaikutus- sekä kognitiiviset ja emotionaalisten taidot. (Hännikäinen & Munter, 2018, s. 491)

Kuten edellisissä alaluvuissa on esitetty, pienten lasten kohdalla oppimista tapahtuu vuorovaikutuksessa monissa eri konteksteissa. Oppimista tapahtuu sekä formaalisti opetuksen ja ohjauksen kautta että informaalisti ilman määriteltyä oppimistavoitetta. Alle kouluikäiset lapset ovat kehitysvaiheensa vuoksi erityisen alttiita informaalille oppimiselle. He ovat taitavia havainnoimaan ympäristöään ja jäljittelemään muiden ihmisten toimintaa. Informaalisessa oppimisympäristössä lapset oppivat tarkkailemalla aikuisia ja muita lapsia sekä imitoimalla heidän käyttäytymistään ja toimintaansa. Näin lapset samalla oppivat uusia taitoja, vuorovaikutustapoja ja käyttäytymismalleja. (Hännikäinen & Munter, 2018, s. 491)

Leikillinen oppiminen voi olla formaalia tai informaalista, riippuen miten se tapahtuu, ja onko se suunniteltu tiettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Vanhempien kanssa tapahtuvaa informaalista oppimista ovat esimerkiksi yhteiset keskustelut, kirjojen lukeminen, elokuvien katsominen, pelien pelaaminen, yhteiset harrastukset ja leikkihetket. Leikissä ja leikin kautta oppiminen nähdään yhdeksi tärkeimmäksi oppimisen muodoksi varhaislapsuudessa. (Vadeboncoeur & Dalkilic, 2019, s. 233.)

Vygotskyn (1978, s. 200) mukaan leikkiessään lapset pääsevät kehittämään sosiaalisia taitoja, ongelmanratkaisutaitoja ja kognitiivisia taitoja. Vygostky korostaa erityisesti mielikuvitusleikkien tärkeyttä lapsen kehitykselle, ja lapsen roolia aktiivisena toimijana omassa oppimisprosessissaan. Parhaimmillaan leikki antaa lapselle mahdollisuuden ilmaista itseään ja keksiä uusia tapoja tehdä asioita. Vygotskyn mukaan leikissä korostuu myös lasten välisten suhteiden merkitys. Leikin kautta lapsi oppii rakentamaan ja ylläpitämään ystävyyssuhteita muiden lasten kanssa ja näin vahvistamaan sosiaalisia taitojaan. Erityisesti mielikuvitusleikit mahdollistavat lapsen luovuuden ja mielikuvituksen käyttämisen ja kehittämisen. Leikki auttaa myös lasta ko-

kemaan ja ilmaisemaan tunteitaan. Leikin nähdään tarjoavan lapselle suoran oppimismahdollisuuden, joka vahvistaa erilaisia taitoja, kuten motorisia taitoja, tarkkaavuutta ja ongelmanratkaisutaitoja. (Bodrova, Germeroth ja Leong 2013, s. 115; Bodrova & Leong, 2015, s. 372.)

Vadeboncoeur ja Dalkilic (2019, s. 233) korostavat, että leikki ja oppiminen eivät ole sama asia, vaikka molemmat edistävät luovuutta. Leikki on elintärkeää varhaiskasvatusikäisten lasten fyysiselle, sosioemotionaalille kuin älylliselle kehitykselle. Leikki tarjoaa lapselle laajan ja monialaisen oppimiskokemuksen. Howard (2019, s. 215) esittää, että leikin kautta tapahtuvassa oppimisessä merkityksellisintä on, miten leikkiminen tapahtuu. Jos leikki toteutuu ilman aikuisen mukanaoloa ja lasten vapaaehtoisena valintana, leikissä hyödynnetään enemmän metakognitiivisia taitoja ja itesäätelyä. Leikillisessä ympäristössä lapset ovat motivoituneempia, sitoutuneempia ja ratkaisivat tehtäviä pitkäjänteisemmin. Vadeboncoeur ja Dalkilic (2019, s. 233) korostavat leikin merkitystä oppimiselle, ja peräänkuuluttavat varhaiskasvatukseen enemmän leikilliseen pedagogiikkaan perustuvaa toimintaa. Leikin merkitystä oppimisessä korostetaan myös Varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmassa seuraavasti:

Leikki on varhaiskasvatusikäisten lasten oppimiselle merkityksellistä. Se on lasta motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, jossa lapset samalla oppivat monia taitoja ja omaksuvat tietoa. Varhaiskasvatuksessa tulee ymmärtää leikin itseisarvo lapselle sekä sen pedagoginen merkitys oppimisessa ja lasten kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, s.22)

Tässä luvussa olen käsitellyt alle kouluikäisen lapsen oppimista ja kehitystä taitojen oppimisen näkökulmasta. Taitojen oppimisen voidaan nähdä olevan moniulotteinen prosessi ja eri taitoalueiden kehittyminen tapahtuu vaiheittain ja toisiinsa linkittyen. Varhaislapsuudessa kehitys ja oppiminen kulkevat käsikädessä. Eri taitojen kehityksessä on tiiviitä yhteyksiä, kuten itesäätelytaitojen, sosioemotionaalisten, kognitiivisten ja motoristen taitojen välillä. Nämä taidot ovat siis sidoksissa toisiinsa. Varhaislapsuudessa oppimisen voidaan nähdä olevan kokonaisvaltaista. Alle kouluikäisen lapsen oppimisessa yhdistyvät tiedot, taidot ja itse toiminta sekä tunteet, aistihaaveinnot, keholliset kokemukset, kieli ja ajattelu. On tärkeää ymmärtää, että oppiminen tapahtuu mitä suurimmassa määrin vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa, ja

lasta kasvattavilla aikuisilla on merkittävä rooli lapsen taitojen kehittämisessä. Lapsen vuorovaikutus vanhempien ja lasta hoitavien aikuisten kanssa on olennaista oppimisessa. Aikuiset tarjoavat mallin oppimiselle ja ohjaavat lasta ymmärtämään ympäröivää maailmaa. Leikki tarjoaa lapselle mahdollisuuden oppia taitoja luonnollisessa ja innostavassa ympäristössä. Leikissä lapset voivat tutkia, havainnoida, käyttää mielikuvitustaan, kokeilla erilaisia rooleja sekä vahvistaa muun muassa ongelmaratkaisukykyään.

Seuraavassa luvussa käsittelen alle kouluikäisen lapsen toista tärkeää oppimisympäristöä eli formaalia varhaiskasvatusta ja sen roolia lapsen oppimisen edistäjänä erityisesti oppimisen näkökulmasta.

3 Oppiminen varhaiskasvatuksessa

Varhaislapsuudessa kaksi merkityksellisintä oppimisen ympäristöä lapselle ovat koti ja formaali varhaiskasvatus. Suomessa varhaiskasvatusta annetaan useimmiten päiväkodissa ja enemmistö päivähoidossa olevista lapsista osallistuu kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatukseen osallistui 230 600 lasta vuonna 2021, eli noin 74 prosenttia 1–6-vuotiaista (Tilastokeskus, 2021). Varhaiskasvatuslain mukaan päivähoitopäivän pituus saa enimmillään olla 10 tuntia. Tarkkaa tilastotietoa keskimääräisestä päiväkotipäivän pituudesta ei ole saatavilla, mutta arviot päivittäisestä tuntimäärästä ovat 6–8 tuntia. Vennisen ja Purolan (2013, s. 49) mukaan keskimäärin kokopäiväisen päivähoitopäivän pituus Suomessa olisi jopa n. 9 tuntia. Varhaiskasvatukseen osallistuva lapsi viettää joka tapauksessa arkipäivisin verrattain ison osan valvellaoloajastaan päivähoidossa. Tämä osoittaa varhaiskasvatuksen merkityksellisyyden lapsen kasvuun, oppimiseen ja hyvinvointiin vaikuttavana tekijänä.

Tässä luvussa tarkastelen varhaiskasvatuksen roolia sekä tavoitteita erityisesti edellisessä luvussa esitettyjen taitojen oppimisen näkökulmasta. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja merkityksellinen vaihe lapsen kehityksen ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan jokaisella lapsella on oikeus saada varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) on määritelty varhaiskasvatuksen ensisijaiseksi tavoitteeksi tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista sekä koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista. Varhaiskasvatus muodostuu kolmesta osa-alueesta, jotka ovat kasvatus, opetus ja hoito. Varhaiskasvatuksen tulee olla suunnitelmallista ja tavoitteellista, ja siinä painottuu erityisesti pedagogiikka. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, s. 17)

3.1 Varhaiskasvatuksen rooli ja pedagoginen tehtävä

Varhaiskasvatusta voidaan toteuttaa päiväkotitoimintana, perhepäivähoitona tai avoimena varhaiskasvatustoimintana. Opetushallituksen laatima Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaa näitä kaikkia toimintamuotoja, jotka eroavat toisistaan osittain esimerkiksi oppimisympäristöjen, resurssien, henkilöstön koulutuksen ja kelpoisuusvaatimusten osalta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.) Varhaiskasvatuksen ydintehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatuksen pedagoginen rooli on kuitenkin vahvistunut vuoden 2013 jälkeen, jolloin päivähoito siirtyi Sosiaali- ja terveysministeriöltä Opetusministeriön alaisuuteen. Nykyään varhaiskasvatus on osa kasvatus- ja koulutuspalveluja ja kuuluu Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle.

Jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle tulee laatia oma varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeä tuntee lapsen osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tarpeet. Suunnitelmaan kirjattavat tavoitteet ohjaavat varhaiskasvatuksen henkilökunnan pedagogista toimintaa siten, että toiminnalla ja oppimisympäristöillä tuetaan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Varhaiskasvatuksen arvoperusta jakautuu kuuteen kokonaisuuteen, jotka ovat:

- 1) lapsuuden itseisarvo eli lapsuuden kunnioittaminen ja lapsen oikeus hyvään ja turvalliseen lapsuuteen.
- 2) Ihmisenä kasvaminen, joka tarkoittaa elämän, kestävän elämäntavan ja ihmisoi-
keuksien kunnioittamista ja vaalimista.
- 3) Lapsen oikeudet, jotka käsittävät varhaiskasvatuksen tärkeimmät arvot eli lapsen
oikeuden ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi. Lap-
sen oikeuksiin kuuluu myös oikeus opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan pa-
lautteeseen sekä lapsen on oikeus leikkiin ja leikin kautta oppimiseen.
- 4) Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus, jotka tarkoittavat sitä, että varhais-
kasvatuksen arvopohjassa ollaan sitouduttu edistämään suomalaisen yhteiskunnan
demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta.
- 5) Perheiden monimuotoisuus tarkoittaa kunnioittavaa suhtautumista erilaisia perhe-
muotoja kohtaan.

6) Kuudes arvoperusta on terveellinen ja kestävä elämäntapa, jonka mukaan varhaiskasvatuksessa ohjataan lapsia kohti terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin. Tähän sisältyy fyysisen terveyden lisäksi mahdollisuus kehittää tunteita ja esteettistä ajattelua. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, s. 20-21.)

Varhaiskasvatus on vuorovaikutuksellista toimintaa, joka toteutuu yhdessä henkilöstön, lasten ja ympäristön kanssa. Varhaiskasvatuksessa tapahtuvan pedagogisen toiminnan tulisi läpäistä koko kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, s. 22.)

Kuvio 2. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, s. 38)

Kuvio 2 esittelee varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehysten (Vasu 2022). Kaiken toiminnan keskiössä on oppiva ja hyvinvoiva lapsi. Lapsen oppiminen ja hyvinvointi on siis tärkein varhaiskasvatusta ohjaava tavoite. Varhaiskasvatuksen laaja-alaisen osaamisen tavoitteet on kuvattuna kuvion 2 yläosassa, ne ovat yhteneväiset perusopetuksen opetussuunnitelman laaja-alaisen tavoitteiden kanssa.

Tavoitteet ovat:

- ajattelu ja oppiminen

- kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- monilukutaito
- digitaalinen osaaminen
- osallistuminen ja vaikuttaminen.

Oppimisen eri osa-alueet ovat nähtävissä kuviossa oikealla (kuvio 2). Oppimisen osa-alueet ovat varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Nämä viisi keskeistä sisältökokonaisuutta ovat

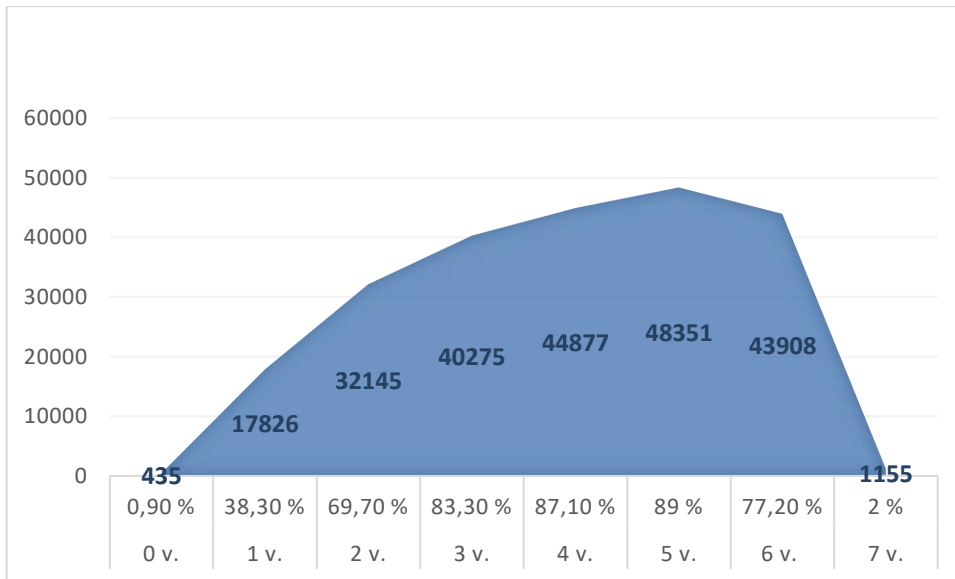
- 1) Kielellisten taitojen ja valmiuksien edistäminen, johon kuuluvat muun muassa vuorovaikutustaidot, kielen ymmärtäminen, puheen tuottaminen ja sanavarasto
- 2) Ilmaisun muodot, jotka sisältävät musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehol-lisen ilmaisun kehittämisen.
- 3) Minä ja meidän yhteisömme, jonka tavoitteena on kehittää lasten valmiuksia ym-märtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tämä sisäl-tää kulttuurisen ymmärtämisen lisäksi mediakasvatuksen.
- 4) Tutkin ja toimin ympäristössäni, jonka tavoitteena on tukea lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä sekä toteuttaa ympäristö- ja teknologiakasvatusta.
- 5) Kasvan, liikun ja kehityn -sisältöalue, joka käsittää liikkumiseen, ruokakasvatuk-seen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tavoitteita.

Varhaiskasvatuksen pedagoginen viitekehys kattaa luvussa 2 käsitellyt lapsen kehi-tyksen ja oppimisen osa-alueet laaja-alaisen osaamisen sekä oppimisen alueiden kautta. Pedagogiikka pohjautuu vahvasti leikkiin, tutkimiseen, havainnointiin ja lap-sen rooliin aktiivisena toimijana. Lasten mielenkiinnon kohteiden ja tarpeiden sekä heidän kasvuympäristöönsä liittyvien merkityksellisten asioiden tulisi toimia lähtö-kohtana, kun suunnitellaan varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa. (Varhaiskas-vatussuunnitelman perusteet 2022, s. 22)

3.2 Lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen

Suomessa lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on lisääntynyt 2010-luvulta lähtien. EU:n asettamana tavoite on, että 96 prosenttia 3–6-vuotiaista osallistuisi viralliseen varhaiskasvatustoimintaan. Tämä tavoite ei Suomessa ole vielä toteutunut. Viimeisimmän tilaston mukaan varhaiskasvatuksen osallistumisaste 1–6-vuotiaista lapsista oli vuonna 2021 74 %. Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten prosentuaalinen määrä eri ikäluokissa on kuitenkin kasvanut tasaisesti. Vaikka syntyvyyden laskun myötä ikäluokat ovat pienentyneet, varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kokonaismäärä on hienoisessa kasvussa. Mitä lähemmäs esikouluikää lapsi tulee, sitä todennäköisemmin hän osallistuu varhaiskasvatukseen. Pienimmät lapset hoidetaan edelleen valtaosin kotihoidossa.

Kuviossa 3 on esitetty Opetushallinnon tilastopalvelun vuoden 2021 tilasto lasten osallistumisesta varhaiskasvatukseen. Kuviosta nähdään, että vauvaikäisten lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on erittäin harvinaista. Vain alle 1% 0-vuotiaiden ikäluokasta (0,9%) on varhaiskasvatuksessa. Perhevapaiden päättymisen yhden vuoden iässä näkyy yksivuotiaiden lasten osallistumisasteen selkeänä nousuna. Vuonna 2021 n. 38 % vuoden ikäisistä lapsista osallistui varhaiskasvatukseen. Taa-peroikäisistä alkaen osallistumisaste kasvaa selvästi ja kaksivuotiaista varhaiskasvatukseen osallistui jo lähes 70 %. Hoitovapaan päättymisen lapsen täyttäessä kolme vuotta näkyy myös kasvuna. Yli kolmivuotiaista lapsista valtaosa osallistuu varhaiskasvatukseen: 3-vuotiaista 83 %, nelivuotiaista 87 % ja viisivuotiaista lähes 90% on varhaiskasvatuksen parissa. Lain mukaan lasten täytyy Suomessa osallistua esiopetukseen tai muuhun vastaavaan toimintaan vuoden ajan, ennen kuin oppivelvollisuus alkaa. Suuri osa kuusivuotiaista (77 %) osallistuu esiopetukseen lisäksi varhaiskasvatukseen. (Vipunen, Varhaiskasvatuksen avainluvut 2021.)

Kuvio 3 Varhaiskasvatukseen osallistuvat lapset Suomessa ikäluokittain vuonna 2021

3.3 Varhaiskasvatuksen ja vanhempien yhteistyö

Kuten edellä totesin, varhaiskasvatus on tärkeä osa lapsen kasvun ja oppimisen polkua. Lapsi tuo varhaiskasvatukseen mukanaan elämäkokemuksensa, jossa merkittävänä tekijänä ovat vanhemman ja lapsen väliset vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteet. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tärkeänä tehtävänä on luoda luottamuksellinen ja lämmin suhde lapseen. Vanhempien ja henkilöstön välinen toimiva yhteistyö tuo lapsen elämään jatkuvuutta ja turvallisuutta, joten yhteistyön sujuvuus on merkityksellistä. Sovittaessa lapsen varhaiskasvatuksen tavoitteista avoin, arvostava ja tasavertainen kohtaaminen nähdään tärkeänä. Säännöllinen yhteistyö on oleellista, jotta perheiden ja henkilöstön yhteinen kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta toimivan kokonaisuuden. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, s. 19.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mainitaan yhteistyö huoltajien kanssa useassa eri kohdassa. Aiemmissa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa varhaiskasvattajien ja vanhempien välisestä yhteistyöstä käytettiin termiä kasvatuskumppanuus. Uusimmassa vuoden 2022 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa puhutaan yhteistyöstä huoltajien kanssa. Yhteistyön tavoitteeksi on kirjattu vanhem-

pien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lapsen terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Lisäksi varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on tukea vanhempia kasvatustyössä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, s. 14.)

Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö määritellään luottamuksen rakentamiseksi, jossa tasa-arvoinen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus tukevat kasvatusyhteistyötä. Kasvatustyöhön liittyvistä arvoista, tavoitteista ja vastuista tulee keskustella sekä henkilöstön kesken että huoltajien kanssa. Yhteistyössä tavoitellaan vuorovaikutuksellisuutta, joka edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. Yhteistyössä nähdään tärkeänä huomioida erilaisten perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. Positiivinen kasvatusnäkemys ohjaa yhteistyötä, jolloin erityisesti kannustavat ja lapsen kehitystä ja oppimista myönteisesti kuvaavat viestit varhaiskasvatuksen ammattilaisilta vanhemmille ovat tärkeässä roolissa. Se luo positiivista kasvun ajattelutapaa, painottaen lapsen vahvuuksia, jonka tavoitellaan edistävän vanhempien myönteistä suhtautumista oppimisen tärkeyteen. Vanhempien ja henkilöstön havainnot ja keskustelut lapsen päivästä luovat pohjan lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle. Yhteistyön merkitys nähdään erityisen tärkeänä siirtymävaiheissa, kuten lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa, lapsen vaihtaessa päiväkotia tai aloittaessa esiopetuksen. Yhteistyön merkitys vanhempien kanssa korostuu erityisesti lapsen tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, s. 35–36.)

Luottamuksellinen ilmapiiri mahdollistaa yhteistyön myös haastavissa tilanteissa, esimerkiksi silloin, kun vanhemmilla tai varhaiskasvatuksen henkilöstöllä herää huoli lapsen hyvinvoinnista. Vanhempia pyritään sitouttamaan oppimiseen monin tavoin. Yksi keino on osallistaa vanhempia kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa. Vanhemmille tulee järjestää mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lisäksi heille tulee tarjota säännöllisesti mahdollisuus osallistua paikallisen ja yksikkökohtaisen varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, s. 36.)

4 Vanhempien rooli lapsen oppimisessa

Mitä vanhemmat itse ajattelevat lapsen oppimisesta? Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin on kirjattu, että kokonaisvaltainen kasvatusvastuu on lapsen vanhemmilla. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea vanhempia kasvatustyössä ja edistää lapsen kehitystä ja oppimista. Vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten yhteistyö nähdään merkityksellisenä lapsen kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Vanhempien ensisijaisena vastuuna on kuitenkin tarjota lapselle turvallinen ja kehittävä kasvuympäristö sekä tukea lapsen kehitystä ja oppimista kaikilla elämän osa-alueilla. Hyvä vanhemmuus on tärkeimpiä pienen lapsen kehitystä suojaavista tekijöistä. Lapsen kehitys etenee parhaalla mahdollisella tavalla, kun vanhemmuudessa onnistutaan vastaamaan lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Keskeisintä tässä on turvallinen ja ennustettava vanhempisuuhde, hyvä vuorovaikutus sekä riittävällä tasolla stimuloiva oppimisympäristö (Heiskala, 2020, s. 755).

Venninen ja Purola (2013, s. 51) esittävät, että varhaiskasvatuksen ammattilaiset kokevat vanhempien jättävän lasten opetuksen mielellään pitkälti varhaiskasvatuksen ammattilaisten vastuulle. Varhaiskasvattajat kokevat myös pedagogisen sisällön suunnittelun ja opetuksen olevan alueita, jotka ovat heidän vastuullaan ja joihin varhaiskasvattajat eivät toivo vanhempien osallistumista. Saman suuntainen näkemys nousee Alasuutarin (2003, s. 76) tutkimuksesta, jossa vanhemmat näkevät päivähoidon lapsen tiedollisten, motoristen ja ilmaisullisten taitojen kehittäjänä. Vanhempien puhuessa lapsen taitojen kehittämisestä, he näkevät oletusarvoisesti aikuisen ohjaavan roolin merkityksen. He pitävät lapsen kehitykselle tärkeänä, että varhaiskasvatustoiminta on ainakin osittain aikuisen suunnittelemaa ja ohjaamaa ja että se nojaa määritelyihin kasvatustavoitteisiin. Sama näkemys vanhemmilla nousee lapsen sosiaalisten taitojen osalta. He pitävät formaalia varhaiskasvatusta lapsen sosiaalisuuden kehittäjänä ja sääntöjen noudattamisen harjoitteluympäristönä. Samalla vanhemmat ikään kuin ulkoistavat tämän osan kasvatustoiminnasta kodin ulkopuolelle kasvatustuutiolle. (Alasuutari 2003, s. 67) Saman johtopäätöksen esittävät Hujala ym. (2009), joiden mukaan varhaiskasvattajat kokevat opetuksen ja kasvatuksen päävastuun olevan instituutioilla ja näkevät huoltajien roolin enemmän passiivisena. Kasvatuksen ja opetuksen eriyttäminen näkyy myös Rätyn, Kasasen ja Laineen

(2009) tutkimustuloksissa. Niiden mukaan vanhemmat näkevät pääsääntöisesti lapsen kasvattamisen olevan perheiden vastuulla ja toisaalta lapsen opetuksen koetaan olevan koulutusjärjestelmän vastuulla.

4.1 Vanhempien osallisuus vahvistaa oppimista

Tutkittaessa vanhempien vaikutusta lapsen oppimiseen on havaittu, että vanhempien osallisuus ja aktiivinen tukeminen, kiinnostus ja kannustus edistävät lapsen oppimista. Goodall (2012, s. 133) on tutkinut vanhempien sitoutumista lapsen oppimiseen ja hänen tutkimuksensa vahvistavat aiempia tutkimustuloksia: vanhempien osallistuminen on yksi merkittävimmistä tekijöistä, joka vaikuttaa lapsen koulumenestykseen. Vanhempien osallisuuden merkitys lapsen oppimistuloksiin on suurempi kuin vanhempien oman koulutustaustan tai sosioekonomisten tekijöiden vaikutus.

Goodall (2012, s. 136) on kehittänyt ns. kuuden kohdan mallin vanhempien osallisuudesta lapsen oppimisen tukemisessa, jossa vanhemmilla on keskeinen rooli lapsen oppimisprosessissa. Malli on kehitetty koulutyötä tukevaksi, mutta nähdäkseni se sopii myös varhaiskasvatusikäisten lasten oppimiseen. Mallissa esitetään kuusi tapaa, joilla vanhemmat voivat osallistua lapsen oppimisprosessiin ja edistää oppimista:

- 1) Aktiivinen rooli vanhempana. Tämä tarkoittaa sitä, että vanhempien tulisi olla aktiivisesti mukana lapsen oppimisprosessissa ja olla tietoisia koulunkäynnistä ja opetuksesta.
- 2) Kotitehtävissä tukeminen ja niissä tarvittaessa auttaminen.
- 3) Viestintä koulun ja opettajien kanssa. Vanhemmilla ja kasvatusalan ammattilaisilla tulisi olla avoin ja säännöllinen vuorovaikutussuhde.
- 4) Oppimisen seuranta, joka tarkoittaa sitä, että vanhempien tulisi seurata lapsen oppimisen edistymistä ja olla tarvittaessa tukena taitojen oppimisessa.
- 5) Motivaation vahvistaminen positiivisen ja kannustavan ilmapiirin luomisessa.
- 6) Osallistuminen koulun tapahtumiin. Vanhemmat voivat osallistua koulun tapahtumiin ja osoittaa näin kiinnostusta lapsen koulutyötä ja oppimista kohtaan. (Goodall, 2012.)

Kotiympäristöllä on osoitettu olevan myös vahva merkitys lapsen kielelliseen ja lukemisen kehittymiseen. Kotiympäristö, joka tarjoaa lapselle vauva- ja varhaislapsuuden aikana ennakoitavaa ja lämminhenkistä vuorovaikutusta, korreloi lapsen vahvemman kielellisen osaamisen kanssa. (Lerkkanen 2019.)

4.2 Leikillinen oppiminen vanhempien näkökulmasta

Useimmat vanhemmat pitävät leikkiä tärkeänä ja ovat valmiita leikkimään lapsensa kanssa. He kokevat, että leikin avulla voidaan lapselle välittää taitojen lisäksi myös arvoja ja normeja. Muhonen, Suchodoletz, Doering ja Kärtner (2019, s. 223) nostavat esille, että vanhemmat näkevät leikin merkityksen myös sosialisointitavoitteiden kautta. Aiemmissa tutkimuksissa on vanhempien tavoitteissa leikin osalta erotettu formaaliset ja informaaliset tavoitteet. Formaaliset tavoitteet tarkoittavat tässä yhteydessä akateemisia ja kognitiivisia tavoitteita kuten lukutaitoa ja matemaattisiin taitoihin liittyviä tavoitteita. Nämä ovat ensisijaisesti oppimisen sisältötavoitteita. Informaaliset sosialisointitavoitteet taas viittaavat sosioemotionaalisiin tavoitteisiin, jotka tähtäävät sosiaalisen, kulttuurisen ja emotionaalisen tietämyksen, taitojen sekä arvojen välittämiseen.

Muhonen ym. (2019, s. 223) ovat perehtyneet erityisesti äitien näkemysomasta roolistaan lapsen leikissä. Johtopäätöksessään he summaavat, että äidit suhtautuvat lasten leikkiin erityisen positiivisesti, pitäen sitä sekä tärkeänä että merkityksellisenä lapsen kehitykselle. Leikin nähdään kehittävän kognitiivisia, sosiaalisia, emotionaalisia ja käyttäytymistaitoja. Muhonen ym. (2019, s. 233) määrittelevät aikuisen osallisuuden leikissä neljään erilaiseen rooliin: fasilitaattori, opettaja, leikkikaveri tai observoija. Näissä jokaisessa roolissa voitiin tunnistaa aikuisten erilaiset tavoitteet leikille. Fasilitaattori korostaa lapsen autonomisuuden ja itsenäisyyden vahvistumista, opettaja näkee tärkeimpänä oppimistavoitteet ja leikkikaveri sekä observoija korostavat leikin itseisarvon tärkeyttä.

Aikaisempi tutkimus viittaa siihen, että vanhemmat kokevat alle kouluikäisten lasten taitojen oppimisen tukemisen merkityksellisenä. Vanhemmat kuitenkin kokevat formaalin varhaiskasvatuksen olevan vastuullinen lapsen oppimisen edistämisestä.

Vanhemmat näkevät itse olevansa enemmän vastuussa kasvatuksen kokonaisvaltaisesta toteutumisesta. Tutkimukset kuitenkin ovat osoittaneet, että vanhempien osallistumisella ja kiinnostuksella lapsen oppimista kohtaan on merkittävä vaikutus sekä oppimiseen, oppimismotivaatioon ja koulumyönteisyyteen. Yksittäisten taitojen osalta tämä nousi esille erityisesti kielellisten taitojen osalta. Perheissä, jossa on kielellisesti rikas ympäristö ja vanhemmat osoittavat mm. kiinnostusta lukemista kohtaan, lapsen kielellinen kehitys vahvistuu.

Seuraavassa luvuissa tarkastelen tämän tutkimuksen toteutusta ja tuloksia. Tulossiossa luon katsauksen vanhempien näkemyksiin oppimisen merkityksestä, vanhempien omaan roolin oppimisen tukijoina sekä taitokokonaisuuksiin, joita vanhemmat arvostavat lapsen kehityksen kannalta. Tuloksissa tulee esiin myös vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen roolista lapsen oppimisen osalta, sekä heidän ajatuksiaan varhaiskasvatuksen tämän päivän haasteista liittyen lapsen oppimiseen.

5 Tutkimuksen toteutus

Tässä tutkimuksessa perehdytään 0–6-vuotiaiden lasten vanhempien näkemyksiin lapsen oppimisesta ja vanhempien omaan rooliin oppimisen tukijoina. Varhaiskasvatuskäisten lasten oppimiseen suuntautuneet tutkimukset ovat viime vuosina keskittyneet tutkimaan varhaiskasvatuksen ammattilaisten käsityksiä oppimisesta. Lisäksi tutkimusaineistoa on saatavilla vanhempien ja varhaiskasvatuksen yhteistyöstä siten, että tutkimuskohteena ovat olleet varhaiskasvattajat ja heidän näkemyksensä yhteistyöstä. Koska vanhemmilla on merkittävä rooli lapsen oppimisessa, näen tärkeänä tutkia, mitä tämän päivän vanhemmat ajattelevat lapsen oppimisesta, oppimisen tukemisesta ja sen merkityksellisyydestä. Miten vanhemmat kokevat omaan rooliinsa oppimisen edistäjinä ja mitä opeteltavia taitoja vanhemmat arvostavat lapsen kehityksen kannalta?

Kuten aiemmin esitetty, varhaiskasvatus on vanhempien rinnalla toinen merkittävä lapsen oppimiseen vaikuttava osapuoli. Sen vuoksi olen tässä tutkimuksessa kiinnostunut myös selvittämään, mitä vanhemmat ajattelevat varhaiskasvatuksen roolista lapsen taitojen oppimisessa. Pidän tätä aihetta erityisen mielenkiintoisena nykytilanteessa, jossa varhaiskasvatuksen heikentyneet resurssit ovat todellisuutta eri puolella Suomea ja julkisuudessa on käyty paljon huolisävytteistä keskustelua varhaiskasvatuksen tilanteesta. Vanhempien kasvavasta huolesta yksi selkeä esimerkki oli tämän vuoden tammikuussa Helsingissä järjestetty Stop vakava leikki -mielenosoitus, jossa vanhemmat vaativat parempia resursseja ja olosuhteista varhaiskasvatukseen niin varhaiskasvatuksen henkilöstölle kuin lapsille. (Yle, 2023)

Ensimmäisessä aluvussa 5.1 tulen käsittelemään tutkimuksen toteutusta esittelemällä tutkimuskysymykset, tutkimusmenetelmän ja tutkimusprosessin. Aineistonkeruuta kuvaan tarkemmin aluvussa 5.2. Tutkimuksen luotettavuutta tarkastellen reliabiliteetin ja validiteetin kautta aluvussa 5.3. Alaluku 5.4 käsittää aineiston kuvauksen. Varsinaiset tutkimustulokset käydään läpi luvuissa 6–9.

Tämä tutkimus on toteutettu keväällä 2023. Tutkimukseni on osa työnantajani Sanna Pro:n laajempaa asiakasymmärrysprojektia. Tutkimuksen aineistonhankinnassa on käytetty ulkopuolisen Norstat-tutkimustoimiston asiakaspaneelia.

5.1 Tutkimustehtävä ja tutkimusote

Tässä tutkimuksessa on pyritty vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin.

1. Mikä on 0–6-vuotiaiden lasten vanhempien näkemys lapsen oppimisesta ja millaisena he näkevät oman roolinsa oppimisen tukemisessa?
2. Miten vanhemmat arvottavat eri taitojen oppimisen tärkeyttä alle kouluikäisen lapsen kehityksen kannalta?
3. Mitä vanhemmat ajattelevat varhaiskasvatuksen roolista lapsen taitojen oppimisessa?

Empiirisen tutkimukseni tutkimusote on kvantitatiivinen. Kvantitatiivinen tutkimus vastaa tyypillisesti kysymyksiin mitä, millainen, mikä ja paljonko. Tyypillistä kvantitatiiviselle tutkimukselle on, että tutkittavia kohdeilmiöitä luokitellaan, vertaillaan tai pyritään selvittämään syy- ja seuraussuhteita keräämällä numeerista tietoa. Otokoko on yleensä kvalitatiivista tutkimusta suurempi, ja aineistoa kerätään tyypillisesti strukturoidusti. Tutkimuksessani pyrin saamaan kokonaiskuvan vanhempien näkemyksistä ja vertailen tuloksia myös eri ikäisten lasten vanhempien välillä sekä eroja mies- ja naispuolisten vanhempien välillä. Tutkimuksen toteutukseen valitsin kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän, koska laajan otoskoon kautta pyrin saamaan yleistettävää tietoa 0-6-vuotiaiden lasten vanhempien näkemyksistä lapsen oppimisesta.

Kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä keskeistä ovat käsitteiden määrittely, aineistonkeruusuunnitelma, joka on laadittu siten, että havaintoaineisto soveltuu määrälliseen mittaamiseen, otantasuunnitelma, muuttujien saattaminen taulukkomuotoon sekä aineiston käsittely tilastollisin analysointimenetelmin. Määrälliseen tutkimukseen kuuluu laaja valikoima erilaisia laskennallisia ja tilastollisia analyysimenetelmiä. Tämä tutkimus on toteutettu kuvailevana eli deskriptiivisenä tutkimuksena, koska tavoitteena oli laajentaa ymmärrystä sekä muodostaa käsitys vanhempien näkemyksistä lapsen oppimiseen. Deskriptiivinen tutkimus pyrkii tuottamaan tietoa ilmiön kuvaamiseksi ja ymmärtämiseksi, mutta ei välttämättä pyri selittämään syy-

seuraussuhteita. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli kuvata ja selvittää alle kouluikäisten vanhempien asenteita ja näkemyksiä lapsen oppimiseen. Koska tutkimuksen tarkastelun kohteena ovat vanhempien käyttäytyminen, asenteet ja näkemykset sekä niiden kuvaaminen, on deskriptiivisen menetelmän valinta perusteltua.

Tutkimuksen aineisto on kerätty kyselylomakkeella, jossa kysymykset ovat olleet yhtä avointa kysymystä lukuun ottamatta strukturoituja ja joiden avulla aineisto on kerätty numeromuodossa. Tällaista suunnitelmallista kyselytutkimusta kutsutaan survey-tutkimukseksi. (Heikkilä, 2014, s. 17.) Määrällisellä analyysillä olen selvittänyt alle kouluikäisten lasten vanhempien näkemyksiä ja mielipiteitä koskien lapsen oppimista, oppimisen tukemista ja oppimisen tärkeyttä sekä selvittänyt mitä taitoja vanhemmat arvostavat lapsen kehityksen kannalta. Kvantitatiivisen tutkimusprosessin vaiheet ovat tutkimuksen suunnittelu, aineiston hankinta, havaintoaineistoin käsittely, johtopäätökset ja tutkimusraportin laadinta. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 1997, s. 131, s. 186.) Nämä vaiheet toteutuvat tässä tutkimusprosessissa. Luvuissa 6–9 esittelen tutkimuksen tulokset tutkimuskysymysten mukaisessa järjestyksessä.

5.2 Aineistonkeruu ja aineisto

Tutkimuksessani aineistonkeruu on toteutettu kyselytutkimuksena Internetin kautta. Kyselytutkimuksessa on löydettävissä sekä etuja että haittoja, kuten kaikissa tutkimusmuodoissa. Tärkeimpinä etuina voidaan nähdä tehokkuus ja mahdollisuus laajan tutkimusaineiston keräämiseen. Kvantitatiivisen kyselyn etuna on myös sen tarkkuus ja luotettavuus, jos aineiston kerääminen ja analyysi ovat tehty huolellisesti. Lisäksi määrällisen tutkimuksena etuna voidaan nähdä se, että aineiston käsittely vie yleensä vähemmän aikaa kuin kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuslomakkeella kerätty aineisto analysoidaan yleensä tilastollisen ohjelman avulla. (Hirsjärvi et. al. 1997, s. 184.) Tämän tutkimuksen aineiston analysoinnissa olen käyttänyt IBM SPSS -28 ohjelmaa.

Haittapuolina kyselytutkimuksessa on se, että tutkija ei voi täysin varmistua siitä, miten vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen tai ovatko vastaajat ymmärtäneet kysymykset tarkoitettulla tavalla. Myös etukäteistyö on suuri, koska tutkimuslomakkeen laatiminen on aikaa vievää ja edellyttää osaamista. (Hirsjärvi et. al. 1997, s. 184.)

Tutkimuslomakkeen (Liite 1) kysymysten muotoiluun ja kysymysten yksiselitteisyyden varmentamiseen sain arvokasta tukea työyhteisöni kollegoilta, erityisesti Sanoma Pron tutkimuspäällikkö Pauliina Hanhiselta. Kysymykset esitetasin omassa ystäväpiirissäni kahdella alle kouluikäisen lapsen vanhemmalla. He pitivät tutkimusaihetta tärkeänä, ja sain palautetta, että kysely sai vastaamisen tuntumaan tärkeältä. Näitä asioita myös Heikkilä (2014) pitää tärkeänä hyvässä kyselylomakkeessa.

Survey-tutkimuksessa kyselylomakkeen huolellinen suunnittelu vaikuttaa merkittävästi tutkimuksen onnistumiseen. Kysymykset tulisi laatia niin, että vastaajat sekä jaksavat että osaavat vastata kyselyyn. Standardoidussa kyselyssä on oleellista, että vastaajat ymmärtävät kysymykset mahdollisimman samalla tavalla ja myös vastaavat niihin yhteismitallisilla arviointiperusteilla. Tämä edellyttää muun muassa tutkimuksessa käytetyiltä kieleltä ja sanavalinnoilta, että ne ovat riittävän yksinkertaisia, tarkoituksenmukaisia, ymmärrettäviä ja mahdollisimman täsmällisiä. (Hirsjärvi et. al. 1997, s. 184.) Tutkimuslomakkeella olen käyttänyt erilaisia kysymysmuotoja riippuen selvitetävästä asiasta: strukturoituja monivalintakysymyksiä sekä likert-asteikollisia kysymyksiä. Tutkimuslomakkeen lopussa oli avoin kysymys, jossa vanhempia pyydettiin kertomaan omin sanoin, jos jokin asia lapsen oppimisessa huolestuttaa heitä. Näitä vastauksia olen lainannut tutkimusanalyysini loppuun valoittamaan vanhempien ajatuksia.

Tutkimuksen datankeruun toteutettiin Norstat-tutkimusyhtiön kuluttajaneelin kautta helmikuussa 2023. Tutkimuksen lopullinen otoskoko on 410 vastaajaa. Norstat on yksi johtavista eurooppalaisista riippumattomista markkinatutkimuksen tiedonkerääjistä. Kuluttajaneelit ovat Norstatin tiedonkeruun pääasiallinen tapa ja heidän paneeliinsa käsittää yli 650 000 ihmistä ympäri Euroopan. (Norstat 2023.) Kyselyn vastaajatavoitteeksi asetin 400 henkilöä, edustaen mahdollisimman hyvin sukupuolen, ikä- ja asuinpaikkajakauman mukaan suomalaisia alle kouluikäisten lasten vanhempia. Kyselyn vastaajaksi kelpuutin vain vastaajia, jotka ovat 0–6-vuotiaiden lasten huoltajia. Näin pyrin varmistamaan, että tietoa saadaan kerättyä oikealta kohde-ryhmältä.

Kerätyn aineiston analysointi, tulkinta ja johtopäätökset ovat tutkimuksen ydintä (Hirsjärvi et. al. 1997, s. 209). Kvantitatiivisen analyysin menetelmät voivat vaihdella riippuen aineiston luonteesta ja tutkimuskysymyksistä. Tutkimusaineiston yleisten

ominaisuuksien kuvaileminen numeerisesti on tyypillinen tapa hahmottaa aineistoa ja tiivistää siitä olennaiset asiat helpommin havaittavaan ja omaksuttavaan muotoon. Tämä toteutetaan tilastollisten tunnuslukujen avulla, jotka kuvailevat mitattujen muuttujien keskeisiä ominaisuuksia. (Nummenmaa 2009, s. 69.) Tässä tutkimuksessa olen käyttänyt aineistoa kuvaavina menetelminä erityisesti prosentuaalisia jakaumia.

Kuvaileva tutkimus, joka tunnetaan myös nimellä deskriptiivinen tutkimus, muodostaa empiirisen tutkimuksen perustan. Kuvailevaa tutkimusta käytetään yleisesti osana lähes jokaista kvantitatiivista tutkimusta. Kuvaileva tutkimus edellyttää kattavaa aineistoa, sillä tulosten luotettavuus, tarkkuus ja yleistettävyydet ovat siinä keskeisiä tekijöitä. (Heikkilä, 2014, s. 20.)

5.3 Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti

Hyvän kvantitatiivisen tutkimuksen perusvaatimuksia ovat tutkimuksen validiteetti eli sen pätevyys, reliabiliteetti eli luotettavuus ja objektiivisuus eli puolueettomuus. Tärkeää on myös huomioida tietosuoja sekä avoimuus tutkittavia kohtaan. Parhaimmillaan tutkimuksella saadaan arvokasta, hyödyllistä ja relevanttia tietoa, joka antaa uutta ymmärrystä tutkittavasta asiasta sekä tutkijalle itselleen että tutkimuksen lukijalle. (Heikkilä, 2014, s. 28–30)

5.3.1. Validiteetti

Tutkimuksen validiteetti kertoo tutkimuksen kelpoisuudesta. Tutkimuksen validiteetti voidaan jakaa ulkoiseen ja sisäiseen validiteettiin. Ulkoinen validiteetti tarkoittaa yksinkertaistetusti sitä, että tutkimuksen tulokset ovat yleistettävissä tutkittavaan perusjoukkoon (Metsämuuronen, 2009, s. 65). Tämän tutkimuksen perusjoukkona on alle kouluikäisten (0–6-vuotiaiden) lasten vanhemmat. Perusjoukko on suuri: Tilastokeskuksen vuoden 2021 tietojen mukaan 0–6-vuotiaiden lasten vanhempia on Suomessa n. 490 000. Perusjoukon suuren koon johdosta tämä tutkimus on suoritettu otantatutkimuksena. Alaluvussa 5.4 kuvaan tarkemmin tutkimuksen vastaajien demografisia muuttujia. Näistä nähdään, että tutkimuksen vastaajissa on yliedustus naispuolisissa vastaajissa, joten aineistossa on sukupuolen osalta vinoumaa. Täs-

mällistä tietoa siitä, miten 0–6-vuotiaiden lasten vanhempien perusedemografiset tekijät jakaantuvat Suomessa, ei minulla ole ollut saatavilla. Tämän vuoksi ei ole täyttä varmuutta siitä, onko tutkimuksen otoksen vastaajien ominaisuuksien jakaumat täsmällisesti samassa suhteessa kuin perusjoukossa. Tutkimukseen vastanneiden vanhempien jakauma asuinalueen, tulo- ja koulutustason osilta vastaa kuitenkin keskimäärin väestöä Suomessa, joten näiden osalta näen, että otosta voidaan pitää kelpoisena.

Otokseen perustuva tutkimus ei anna koskaan täysin täsmällistä tulosta, vaan tulosten osalta puhutaan estimaatista ja virhemarginaalista. Heikkilä (2014, s. 43) esittää, että otokseen tulisi olla n. 200–300 henkilöä, jos perusjoukossa on ryhmiä, joiden välisiin vertailuihin tutkimus keskittyy, ja vähintään 100 henkilöä, jos tuloksia tarkastellaan kokonaistasolla. Tutkimuskysymyksissäni tarkastelen alle kouluikäisten lasten oppimista vanhempien vastausten osalta kokonaistasolla. Tutkimukseni vastaajamäärä (N=410) on kuitenkin niin laaja, että se on mahdollistanut myös aineiston tarkastelun pienempien ryhmien kuten vanhempien sukupuolen ja lapsen iän mukaisesti, joka antaa kiinnostavaa lisätietoa tämän tutkimuksen lukijalle. Olen käyttänyt tulosten tulkinnassa apuvälineenä SPSS:-tilastoanalysointiohjelmaa. Aineistoon tutustuessani ja kokonaiskuvaa hahmottaakseni olen lisäksi käyttänyt apuvälineenäni taulukkoa, joka kuvaa otokseen ja vastausten prosenttijakauman vaikutusta virhemarginaaliin 95 %:n luottamustasolla. Tämä tarkoittaa luottamusvälin eli virhemarginaalin määrittelyä 95 prosentin todennäköisyydellä. Yksinkertaistaen tämä tarkoittaa, että jos tutkimus toistettaisiin 100 kertaa, 95 kerralla tulos osuisi virhemarginaalin sisään ja 5 kerralla sen ulkopuolelle. Alla olevasta taulukosta voidaan nähdä, että n. 400 hengen otoksessa vastauksen ollessa 20 % on koko perusjoukossa vastaava prosenttiluku 95 %:n varmuudella +/- 4 prosenttiyksikköä eli 16 %:n ja 24 %:n välillä.

Taulukko 2. Tutkimuksen otokseen ja vastausten prosenttijakauman vaikutus virhemarginaaliin (Heikkilä 2019, 43)

Prosenttiluku	Otoskoko		
	250	400	500
10 % tai 90 %	3,70 %	3 %	2,60 %
20 % tai 80 %	5 %	4 %	3,50 %
30 % tai 70 %	5,70 %	4,60 %	4 %
40 % tai 60 %	6,10 %	4,90 %	4,30 %
50 %	6,20 %	5 %	4,40 %

Sisäinen validiteetti tarkoittaa tutkimuksen omaa luotettavuutta, eli mitataanko mitta-reilla sitä, mitä on tarkoitus, ja toisaalta ymmärrystä siitä, mitkä tekijät voivat vaikuttaa luotettavuutta alentavasti. Hyvän sisäisen validiteetin omaava tutkimus mittaa juuri sitä mitä sen on ollut tarkoitus mitata, eikä sisällä järjestelmällisiä virheitä. Lähtökohta tutkimuksessa on, että sen tulisi tuottaa oikeanlaisia ja luotettavia tuloksia. (Metsämuuronen, 2009, 65.) Tutkimuksen sisäinen validiteetti varmistetaan parhaiten etukäteen huolellisella tutkimussuunnittelulla ja harkitulla tiedonkeruulla. Tämän tutkimuksen osalta tutkimustulokset vastaavat asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

Lähestyin tutkimuskysymyksiä kysymyslomakkeella useammalla eri kysymyksellä pyrkien varmistamaan oikean asian mittaaminen. Väärinymmärryksen minimoimiseksi harkitsin tutkimuslomakkeen kysymyksiä tarkasti, ja esitestaajien lisäksi kollegani Sanoma Prolla lukivat ne ennen kyselylomakkeen julkaisemista. Tutkimuksessa käytin nominaaliasteikollista mittaristoa mitattaessani vastaajien sukupuolta, asuinpaikkakuntaa, lasten hoitomuotoa tai tuen tarjoajaa. Varsinaisiin tutkimuskysymyksiin liittyvät mittarit olivat pääasiallisesti välimatka-asteikollisia. Yleisimmin käytetty mittarityyppi tutkittaessa vastaajien asennetta, arvostuksia ja motivaatiota on 5–7-portainen Likert-asteikko. (Metsämuuronen 2009, 70). Myös tässä tutkimuksessa vanhempien näkemyksiä lapsen oppimisen tärkeydestä, oppimisen vastuunjakautumisesta ja varhaiskasvatuksen merkityksestä tutkittiin Likert-asteikollisella mittarilla. Tutkimuslomakkeen kysymyksiin hain näkemystä myös Terveystieteen tutkimuskeskuksen CHILDCARE-kyselytutkimuksen valmiista kysymyspatteristosta (THL 2019).

5.3.2 Reliabiliteetti ja avoimuus

Reliabiliteetti on toinen tärkeä hyvän kvantitatiivisen tutkimuksen perusedellytys. Reliabiliteetti tarkoittaa tulosten tarkkuutta ja mittaamisen pysyvyyttä eli sitä, kuinka pysyviä ja johdonmukaisia mittaustulokset eri mittauskerroilla ovat. Tämän tutkimuksen osalta reliabiliteettia pyrittiin vahvistamaan riittävän suurella otoskoollla. Otoskoon ollessa pieni voivat kvantitatiivisen tutkimuksen tulokset olla sattumanvaraisia (Heikkilä 2019, 28). Objektiivisuuden eli tutkimuksen puolueettomuuden osalta jokaiseen tutkimukseen voidaan nähdä sisältyvän tutkijan subjektiivisia valintoja mm. tutkimusmenetelmään ja kysymysten muotoiluun liittyen. Näitä tekijöitä ei tässä tutkimuksessa ole pystytty täysin eliminoimaan. Kyselytutkimuksessa haastattelijan tai

tutkijan läsnäolo ja hänen verbaalinen tai non-verbaalinen viestintänsä eivät kuitenkaan vaikuta tutkittaviin ja tätä kautta tutkimustuloksiin, minkä voidaan nähdä olevan yksi internetkyselytutkimuksen vahvuuksia. (Heikkilä 2009, 18).

Tutkimuksen luotettavuuden osalta avoimuus tutkittaville on erittäin tärkeää kriteeri. Tutkimuslomakkeen saatesanoissa on tutkittaville kerrottava selkeästi, mikä on kyseisen tutkimuksen tavoite. Informoin tutkittavia siitä, että tutkimukseni on osa Helsingin yliopiston kasvatustieteellisen opintojen pro gradu -työtä, tutkimuksen toimeksiantajana on Sanoma Pro, ja tutkimuksen tuloksia hyödynnetään Sanoma Pron liiketoiminnan kehittämistyössä. Vastaajien yksityisyyden suojan osalta tämän tutkimuksen tekemiseen ei ole kerätty henkilödataa. Tutkimusaineistoa on käsitelty täysin anonymisti. Aineisto on tallennettu asianmukaisesti ja suojaustason edellyttämällä tavalla.

5.4 Aineiston kuvaus

Tutkimuksen aineisto koostuu verkkokyselyllä kerätystä aineistosta. Tutkimukseen osallistui yhteensä 410 henkilöä, joista 57 % oli naisia ja 43% miehiä. Vastaajat olivat iältään 18–65-vuotiaita. Suurin osa vastaajista (68%) sijoittui ikähaarukkaan 25–44-vuotta. Jokainen vastaaja on alle 6-vuotiaan lapsen huoltaja, joka oli edellytys kyselyyn osallistumiselle. Tutkimukseen osallistuneiden sukupuolta, ikää, koulutustasoa ja ammattiasemaa koskevat taustatiedot on koottu alla olevaan taulukkoon.

Taulukko 3 Tutkimukseen osallistuneiden (N=410) taustatiedot

sukupuoli		mies	nainen	muu					
n		175	234	1					
%		43 %	57 %						

---

ikäryhmä		<25 v.	25–34 v.	35–44 v.	45–59 v.	60+
n		29	142	136	99	4
%		7 %	35 %	33 %	24 %	1 %

---

koulutus		perus- koulu	ammatti- koulu	lukio	opisto	ammatti- korkeakoulu	yliopisto/ korkeakoulu	muu
n		22	147	35	17	113	71	5
%		5 %	36 %	9 %	4 %	28 %	17 %	1 %

---

ammattiasema		johtaja	ylempi toim.henk.	alempi toim.henk.	työntekijä	yrittäjä	opiskelija	kotiäiti/ -isä	työtön	eläkeläinen	muu
n		9	42	51	193	20	23	39	22	6	5
%		2 %	10 %	12 %	47 %	5 %	6 %	10 %	5%	1 %	1 %

Tutkin Pearsonin χ^2 -testin avulla, poikkeako otoksen sukupuolijakauma tilastollisesti merkitsevästi vallitsevasta 50-50-jakaumasta. Sukupuolijakauma n. 50 % naisia ja 50 % miehiä toteutuu Suomessa alle 60-vuotiaiden osalta. Sitä vanhempien osalta naisten määrä on suurempi kuin miesten. (Tilastokeskus 2021). χ^2 -testillä saadaan tulokseksi, että sukupuolen otantajakauma ei vastaa jakaumaa populaatiossa ($\chi^2(1) = 8,21, p < .05$). Tutkimuksen otoksen sukupuolijakauma on siis painottunut naisiin. Miespuolisia vastaajia (n=175) on kuitenkin otoksessa mukana tilastolliseen analyysiin riittävän suuri määrä.

Vastaajien ikäjakaumassa painottuu 25–44-vuotiaat, mikä on loogista peilaten sitä 0–6-vuotiaiden lasten vanhempien ikärakenteeseen. Luonnollisesti tutkimuksen vastaajien ikärakenne ei vastaa kaikkien suomalaisten ikärakennetta, koska kyselyyn vastanneiden ehtona oli, että he ovat 0–6-vuotiaiden lasten huoltajia. Suomalaisten koko väestöä kuvaavassa ikäpyramidissa painottuvat yli 60-vuotiaat. Tutkimukseen vastanneiden koulutustaso vastaa melko lähelle suomalaisten koulutustasoa: 45 % vastaajista on suorittanut ammattikorke- tai yliopisto/korkeakoulututkinnon, ja vastaava luku koko väestön osalta on n. 41 % (Tilastokeskus, 2021).

Taulukko 4 Tutkimukseen osallistuneiden vanhempien (N=410) lasten iät

lapsen ikä	0 v.	1 v.	2 v.	3 v.	4 v.	5 v.	6 v.	7+ v.
n	58	64	94	67	97	113	93	139

Lasten ikä -kysymykseen vastaajat olivat valinneet kaikkien lastensa iät. Tutkimukseen vastanneiden vanhempien lapset ovat iältään 0-vuotiaista kouluikäisiin. 139 vastaajalla on 0–6-vuotiaiden lasten lisäksi vanhempia eli yli 7-vuotiaita lapsia. Suurin yksittäinen lasten ikä on 5-vuotiaat, joita on 113:lla kyselyyn vastanneista.

Lapsen hoitopaikkaa koskevaan kysymykseen vastaajien oli mahdollista valita useampi kuin yksi vaihtoehto, koska perheissä on eri ikäisiä lapsia, ja eri ikäisten lasten pääasiallinen hoito on voitu järjestää eri tavoin. Erityisesti tämä korostui aivan pienempien lasten ikäryhmissä. 0-vuotiaiden lasten vanhemmista 48% ilmoitti pääasialliseksi hoidon muodoksi päivähoiton ja 93% kotihoidon. 1-vuotiaiden lasten osalta vanhemmat ilmoittivat pääasialliseksi hoidon muodoksi sekä päivähoiton että kotihoidon (58 %). 0–1-vuotiaiden lasten vanhemmilla on usein myös perheessä isompia lapsia, jotka ovat hoidossa päivähoitossa ja pienimmät lapset kotihoidossa. Mahdollista on myös, että osa pienistä lapsista on osapäiväisesti päivähoitossa, ja näin heidän hoitonsa jakautuu päiväkodin ja kodin kesken. Jokin muu -kohdassa suurin osa vastaajista oli valinnut pääasialliseksi hoitopaikaksi esikoulun tai koulun. Näiden lisäksi yksittäisessä vastauksessa mainittiin tukiperhe pääasiallisena hoitajana. Vastaajien lasten pääasiallinen hoitopaikka vastasi hyvin kappaleessa 3.2. esitettyä suomalaisten lasten varhaiskasvatukseen osallistumisen prosentuaalisia määriä.

Taulukko 5 Tutkimukseen osallistuneiden (N=410) lasten pääasiallinen hoitopaikka

lapsen pääasiallinen hoitopaikka/hoitaja				
päiväkodissa 75%	perhepäivähoidossa 4%	vanhempi kotona 31%	isovanhemmat 3%	jokin muu 5%

6 Vanhempien näkemyksiä lapsen oppimisesta

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä pyrin selvittämään, mitä vanhemmat ajattelevat alle kouluikäisen lapsen oppimisesta ja omasta roolistaan sen tukemisessa. Tätä kysymystä lähestyttiin kyselylomakkeella useammalla eri kysymyksellä. Tutkimustulokset osoittavat selkeästi, että vanhemmat kokevat taitojen opettamisen lapselle tärkeänä. Taulukosta 6 nähdään, että 91 % kyselyyn vastanneista vanhemmista piti tärkeänä, että lapselle opetetaan ns. arkisten perustaitojen lisäksi muitakin taitoja, kuten matemaattisia taitoja, lukutaitoa tai tunnetaitoja. 52 % vastanneista (n=213) vanhemmista pitää taitojen opettamista erittäin tärkeänä ja 39 % (n=159) melko tärkeänä. Ainoastaan 8 % (n=32) vanhemmista koki, ettei taitojen opettaminen lapselle ole kovin tärkeää. Vertailtaessa eroja nais- ja miespuolisten vastaajien kesken, ei tilastollisesti merkittävää eroa löytynyt. Vastausasteikolla 1= erittäin tärkeä ja 4= ei lainkaan tärkeä keskiarvo naispuolisilla vastaajilla oli 1,58 ja miehillä 1,6. Vastauksen keskihajonnat olivat naisilla 0,73 ja miehillä 0,66, mikä osoittaa mielipiteiden pienen vaihtelun eli vastaukset ovat keskittyneet lähelle keskiarvolukua.

Taulukko 6 Taitojen opettamisen tärkeys (N=410)

Kuinka tärkeää on, että lapselle opetetaan arkisten perustaitojen lisäksi muita taitoja (esim. tunnetaidot, matemaattiset taidot, lukutaito)	N=410		
	Mies	Nainen	Yhteensä
Erittäin tärkeää	49 %	54 %	52 %
Melko tärkeää	42 %	37 %	39 %
Ei kovin tärkeää	8 %	8 %	8 %
Ei lainkaan tärkeää	1 %	0 %	1 %
En osaa sanoa	0 %	1 %	0 %
Total %	100 %	100 %	100 %
n	176	234	410

Vanhempien suhtautumisesta taitojen oppimisen tärkeyteen kertoo myös se, miten vanhemmat raportoivat tukevansa lapsen taitojen oppimista kotona. Taulukko 7 esittää vanhempien näkemyksiä taitojen tukemiseen kotona. 65 % kaikista vastanneista vanhemmista oli täysin samaa mieltä väittämän kanssa ”tuen lapseni taitojen oppimista kotona” ja vain 2 % oli eri mieltä väittämän kanssa. Kokonaisuudessaan siis 98 % vanhemmista raportoi tukevansa lapsen taitojen oppimista kotona. Sukupuolten välillä ei ollut löydettävissä eroa ($\chi^2(3) = 5,53, p = .14$).

Taulukko 7 Lapsen taitojen tukeminen kotona (N=410)

Tuen lapseni taitojen oppimista kotona.			N=410
	Mies	Nainen	Yhteensä
Täysin samaa mieltä	61 %	68 %	65 %
Jokseenkin samaa mieltä	36 %	32 %	33 %
Jokseenkin eri mieltä	2 %	0 %	1 %
Täysin eri mieltä	1 %	0 %	1 %
Total %	100 %	100 %	100 %
n	176	234	410

Vanhempien näkemystä lapsen oppimiseen lähestyttiin tutkimuksessa vielä kolmannella kysymyksellä. Tällä pyrittiin varmistamaan tutkimuksen tuloksen validiteettia, ja sitä, että vanhemmat vastaavat johdonmukaisesti. Taulukko 8. esittelee tulokset väittämään ”lapsen oppimista pitää tietoisesti edistää”. 96 % vanhemmista oli samaa mieltä siitä, että oppiminen ei tapahdu itsestään, vaan sitä pitää tietoisesti edistää. 51 % vanhemmista oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä, ja 45 % jokseenkin samaa mieltä. Vain 5 % vanhemmista oli jokseenkin tai täysin eri mieltä siitä, että lapsen oppimista ei tulisi tietoisesti tukea. Nais- ja miespuolisten vastaajien näkemysten jakautumisessa ei ollut taaskaan havaittavissa eroa. Mies- ja naisvastaajien jakaumat oppimisen tietoisesta edistämisen osalta eivät poikenneet toisistaan ($\chi^2(4) = 3,58, p = .47$)

Taulukko 8 Oppimisen tietoinen edistäminen (N=410)

Lapsen oppimista pitää tietoisesti edistää.	N=410		
	Mies	Nainen	Yhteensä
Täysin samaa mieltä	55 %	47 %	51 %
Jokseenkin samaa mieltä	41 %	48 %	45 %
Jokseenkin eri mieltä	3 %	4 %	4 %
Täysin eri mieltä	1 %	0 %	1 %
En osaa sanoa	0 %	0 %	0 %
Total %	100 %	100 %	100 %
n	176	234	410

Tämän tutkimuksen tulokset antavat selkeän vastauksen ensimmäiseen tutkimuskysymykseen: Mikä on 0–6-vuotiaiden lasten vanhempien näkemys lapsen oppimisesta ja millaisena he näkevät oman roolinsa sen tukemisessa? Vanhempien mielestä oppiminen on tärkeää, ja sitä tulee tietoisesti edistää. Taitojen opettaminen lapselle nousee erittäin merkitykselliseksi ja vanhemmat vaikuttavat tukevan taitojen oppimista kotona laajasti. Vanhemmat näkevät, että lapsen oppimista tulee edistää tietoisesti, ja että ns. arkisten perustaitojen lisäksi lapselle tulisi opettaa muitakin taitoja, kuten mm. lukutaitoa, matemaattisia taitoja tai tunnetaitoja. Vanhempien panostaminen lapsen oppimiseen kotona näkyi myös oppimiseen tarkoitettujen materiaalien laajassa käytössä. 67% vanhemmista kertoi käyttäneensä joko digitaalisia tai painettuja tuotteita tai palveluita lapsen oppimisen tukemiseen kotona.

Oppimisen tärkeydestä kertoo myös se, kuinka laajasti vanhemmat vastasivat opetelevansa joitakin taitoja lapsensa kanssa. 98 % vanhemmista vastasi, että oli opetellut tai opetteli parhaillaan joitakin taitoja lapsen kanssa kotona. Tämä tulos vahvistaa olettamusta, että vanhemmat pitävät lapsen oppimista merkityksellisenä ja heidän oma roolinsa oppimisen tukijoina on vahva. Taitojen opettaminen lapselle on tämän tutkimuksen perusteella selkeä osa vanhemmuutta. Vanhemmat kokevat sen osaksi omaa kasvatusvastuutaan. Vanhemmat ovat sekä kiinnostuneita lapsen oppimisesta, että panostavat siihen kotona. Nämä tulokset poikkeavat jonkin verran luvussa 4 esitetyistä aiemmista tutkimuksista, joissa vanhempien nähtiin pitävän taitojen opettamista pääasiallisesti varhaiskasvatuksen vastuulla ja muuta kasvatusta vanhempien vastuuna. Pohdinnan paikka on, että johtuvatko erot siitä, että aiemmat tutkimusaineistot eivät ole viime vuosilta. Voiko olla nähtävissä ajassa tapahtunutta

muutosta vanhempien asenteissa, niin että nykyvanhemmat kokevat oppimisen ja oman roolinsa oppimisen edistäjinä merkittävämpänä kuin aiemmin? Tulosten perusteella vaikuttaa, että vanhemmat ovat tänä päivänä enemmän tietoisia oppimisen merkityksellisyydestä ja kiinnostuneita lapsen oppimisesta, ja kokevat oman roolinsa tukemisessa tärkeämmäksi kuin ennen.

Aiempi tutkimus (Goodall 2012) on osoittanut, että vanhempien tuella, kiinnostuksella ja kannustuksella on positiivinen vaikutus lapsen oppimismyönteisyyteen ja oppimistuloksiin. Myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa korostetaan vanhempien roolia, ja varhaiskasvattajien yhteistyön tärkeyttä vanhempien kanssa. Vanhempien tietoisuus oman roolinsa tärkeydestä lapsen oppimisen tukemisessa vaikuttaa olevan vahva.

7 Opeteltavat taidot

Toisen tutkimuskysymyksen tavoitteena oli selvittää, miten vanhemmat arvottavat eri taitojen oppimisen tärkeyttä alle kouluikäisellä lapsella: mitä taitoja he opettelevat lastensa kanssa ja mitä taitoja he pitävät tärkeinä? Eri taitoja kartoittavaan kysymykseen valittiin 11 eri taitoa, jotka sisältyvät lapsen oppimista ja kehitystä käsittelevän luvun 2 taitokokonaisuuksiin. Taidot pilkottiin kysymykseen mahdollisimman selkeiksi ja pyrittiin kuvaamaan ns. arkikielellä, jotta ne ovat ymmärrettäviä tutkimukseen osallistuville vanhemmille, jotka eivät välttämättä ole tuttuja kasvatustieteellisten ja kehityspsykologisten käsitteiden kanssa. Näin mm. sosioemotionaalisten taitojen sijaan tutkimuslomakkeella käytettiin yleisempiä käsitteitä tunnetaidot ja vuorovaikutustaidot. Oletukseni oli, että itsesäätelytaidot voivat olla osalle vanhempia vieras käsite, joten selvensin sitä kysymyslomakkeelle tarkentamalla itsesäätelytaitojen tarkoittavan muun muassa tarkkaavaisuutta, keskittymiskykyä ja oman vuoron odottamista. Taitoon liittyvää käsitteistöä kävin myös lomakkeen esitestauksessa läpi, jotta sen ymmärtäminen olisi mahdollisimman yksiselitteistä. Jotta kaikki mahdolliset vanhempien kannalta relevantit taidot tulisi tutkimuksessa huomioiduksi, oli kysymyslomakkeella lisäksi vaihtoehto ”muu taito”, jonka yhteyteen vanhemmilla oli mahdollisuus listata muita taitoja, joita he ovat opetelleet lastensa kanssa kotona.

7.1 Taitojen opettelu kotona

Taulukossa 9 on kootusti taitojen opettelu kaikkien vastanneiden vanhempien osalta. Taidot on raportoitu taulukkoon eniten mainintoja saaneessa järjestyksessä, eli eniten opetellut taidot ovat taulukossa ylimmäisenä ja vähiten opetellut taulukon alaosassa.

Taulukko 9 Taitojen opettelu kotona (N=401)

Mitä taitoja opettelette/olette opetelleet kotona lapsen kanssa	N=401
	Yhteensä
Arjen taidot (esim. omista tavaroista huolehtiminen, pukeminen)	86 %
Tunnetaidot	82 %
Vuorovaikutustaidot	81 %
Itsesäätelytaidot (esim. keskittyminen, tarkkaavaisuus, vuoron odottaminen)	80 %
Liikunta ja motoriset taidot	80 %
Hienomotoriset taidot (esim. kynän ja saksien käyttö)	79 %
Puheenkehitys	76 %
Taide (esim. kuvataide, musiikki)	63 %
Matemaattiset ja ongelmaratkaisutaidot	61 %
Lukemaan opettelu	48 %
Vieraat kielet	40 %
Muut taidot	2 %
n	401

Neljä viidesosaa (noin 80 %) vastanneista vanhemmista mainitsi viisi eniten mainittua taitoa. Näistä kaksi eli tunne- ja vuorovaikutustaidot sisältyvät sosioemotionaalisten taitoihin. Näiden taitojen merkityksestä lapsen hyvinvoinnille on viime vuosina ollut paljon keskustelua. Vuonna 2021 laadittiin kansalaisaloite tunne- ja vuorovaikutustaitojen lisäämisestä oppiaineeksi perusopetuslakiin. Silloin kansalaisaloite ei kerännyt vaadittuja 50 000 ääntä, mutta mm. Helsingin kaupungin perusopetuksen strategiakauden 2021–2025 tavoitteena on, että kaikissa helsinkiläisissä kouluissa opetetaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Tämä tavoite on tällä hetkellä jo toteutunut Helsingissä 102 peruskoulussa. (Helsingin kaupunki 2022.) Luvussa 2 käsiteltiin emotionaalisen ja sosiaalisen kehityksen merkitystä lapselle ja hänen kokonaisvaltaiselle kehitykselleen. Kehityspsykologisesta näkökulmasta nämä kaksi taitokokonaisuutta muodostavat tärkeän perustan, ja niiden tiedetään edistävän hyvinvoinnin ohessa lapsen päiväkotij- ja kouluvalmiutta sekä ennustavan parempaa menestystä koulussa. Emotionaalinen kehitys on myös kehitysalueista se, jonka on todettu aiheuttavan eniten huolta vanhemmille ja varhaiskasvattajille. (Tominey et al. 2019, s. 122). Tutkimuksen perusteella vanhemmat tiedostavat näiden taitojen merkityksen ja opettelevat niitä yhdessä lasten kanssa.

Itsesäätelytaitojen osalta suuri vastausmäärä yllätti: 80% vanhemmista vastasi opettelevansa itsesäätelytaitoja lapsen kanssa kotona. Itsesäätelytaidot ovat olleet toki pitkään kasvattajien ja kasvatustieteellisen tutkimuksen kiinnostuksen kohteena,

mutta etukäteisolettamukseni ei ollut, että näin iso osa vanhemmista tietoisesti harjoittelisi itsesääätelytaitoja kotona lapsen kanssa. Toisaalta itsesääätelytaitojen tärkeys on myös noussut keskusteluun mm. koulujen työrauhan ja lasten keskittymishäiriöistä keskusteltaessa. Viime vuosina itsesääätelytaitojen harjoittamisesta on myös julkaistu useita kasvatusoppaita sekä verkkokoulutuksia vanhemmille, mm. Fanniemotions ja Positiivinen kasvatus. Tulokset, että näitä taitoja opeteltaisiin kotona enemmän kuin muun muassa kielellisiä taitoja, kuten puheenkehitystä tai lukemaan opettelua, ei ollut odotusteni mukaista.

Muut taidot -kohdassa esiintyi mainintoina sosiaalisista taidoista kaveritaidot ja toisten huomioonottaminen, hienomotorisista taidoista kädentaidot sekä monikulttuurisuus ja erilaisuuteen tutustuminen. Näiden lisäksi mainittiin seuraavat yksittäisissä vastauksissa STEM (mm. koodaus ja fysiikka) ja globaalien ilmiöiden ymmärtäminen, josta nostettiin esimerkkeinä ilmastonmuutoksen sekä lihansyönnin eettisen ja ilmastollisen merkityksen ymmärtäminen.

Tulosten perusteella voidaan todeta, että kyselyyn vastanneet vanhemmat opettelevat taitoja kotona lasten kanssa erittäin monipuolisesti. Arjen taitojen ja sosioemotionaalisten taitojen lisäksi motoriset ja liikunnalliset taidot olivat opettavien taitojen joukossa neljällä viidesosasta vanhempia. Myös hienomotoriset taidot ylsivät samalle tasolle (79 %). Vain vieraiden kielten opettelu ja lukemaan oppimisen mainitsivat alle puolet vastaajista. Muut taidot -kohtaan vain 2 % vastaajista kirjasi listasta heidän mielestään puuttuvia taitoa. Näin ollen alkuperäinen tutkimuslomakkeen taitolistaus vaikuttaa olleen hyvin kattava.

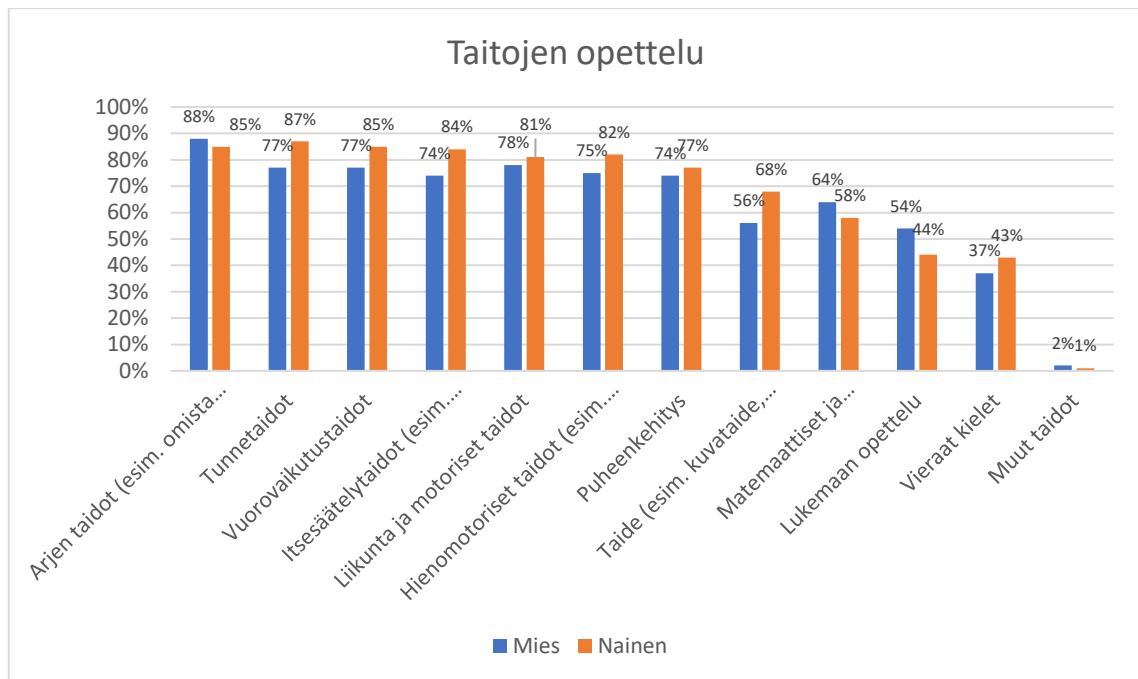
7.2 Mies- ja naispuolisten vanhempien erot taitojen opettelussa

Tutkimusaineiston laajuus antoi mahdollisuuden tarkastella tuloksia kokonaistulosten lisäksi nais- ja miespuolisten vastaajien välillä. Tällaista vertailutietoa en löytänyt aiemmista tutkimuksista teoriaosuuteeni. Tutkijana koin kuitenkin kiinnostavana kartoittaa, onko nais- ja miespuolisten vanhempien näkemyksissä löydettävissä eroja, ja jos on, niin minkälaisia. Taustalla on tieto, että Suomessa koulutusalat ovat voi-

makkaasti sukupuolen mukaan segregoituneet, joka näkyy myös työmarkkinoilla. Tytöt ja pojat painottavat jo opiskeluvaihtoissaan eri aineita, mm. lukiossa puolet pojista valitsee pitkän matematiikan oppimäärän, ja tytöistä vain noin kolmannes. (Tilastokeskus 2018.) Tämän perusteella etukäteisoletukseni oli, että myös opeteltävien taitojen osalta olisi nähtävissä painostuseroja mies- ja naispuolisten vanhempien välillä. Opeteltävien taitojen osalta onkin nähtävissä eroja mies- ja naispuolisten vanhempien vastauksissa. Pääsääntöisesti naiset panostivat laaja-alaisemmin ja enemmän taitojen opettamiseen lapsille kuin miehet. Poikkeuksina olivat arjen taidot, matemaattiset taidot ja lukemaan opettelu, joita erityisesti miespuoliset vanhemmat korostivat.

Tutkin χ^2 -riippumattomuustestillä löytyikö opeteltävien taitojen osalta tilastollisesti merkitsevää eroa mies- ja naispuolisten vastaajien osalta. χ^2 -testin mukaan eniten opeteltujen sosioemotionaalisten taitojen eli tunnetaitojen ja vuorovaikutustaitojen opettelussa oli havaittavissa tilastollisesti merkitsevää eroa sukupuolten välillä. Vaikka molempia taitoja opeteltiin merkittävässä määrin molempien sukupuolten taholta, molemmissa korostui naispuolisten vastaajien määrä, kuten Kuvio 4 osoittaa. Vuorovaikutustaitojen opettelua raportoi 77 % miehistä ja 85 % naisista. Jakauma osoitti, että naispuoliset vastaajat harjoittavat vuorovaikutustaitoa lasten kanssa tilastollisesti merkitsevästi enemmän kuin miehet ($\chi^2 (1) = 4,90, p = .03$). Tunnetaitojen osalta korostui myös naispuolisten vastaajien määrä. Naisista 87 % ja miespuolisista 77 % vastasi, että kotona harjoitellaan lapsen kanssa tunnetaitoja ($\chi^2 (1) = 7,34, p < .01$).

Itsesäätelytaitojen opettelu osalta jakauma painottui myös naispuolisiin vastaajiin. 84 % naispuolisista vastaajista ja 74 % miespuolisista vastaajista kertoi opettelevansa lapsen kanssa itsesäätelytaitoja. Nais- ja miesvastaajien jakaumat itsesäätelytaitojen opettelu osalta poikkesivat myös tilastollisesti merkitsevästi toisistaan ($\chi^2 (1) = 6,92, p < .01$). Naispuoliset vanhemmat opettelevat itsesäätelytaitoja enemmän lasten kanssa kuin miehet.

Kuvio 4 Taitojen opettelu kotona. Mies- ja naispuolisten vanhempien erot (N=401)

Taideaineisiin liittyvien taitojen (esim. kuvataide ja musiikki) osalta χ^2 -testin mukaan opettamisessa oli myös havaittavissa merkitsevää eroa miesten ($n=95$, 56 %) ja naisten ($n=156$, 68 %) välillä. Naispuoliset vastaajat ovat opetelleet tai opettelevat lasten kanssa taideaineisiin liittyviä taitoja kotona miehiä enemmän ($\chi^2(1)=6,31$, $p=.01$). Kuten todettu, lukemaan opettelun kohdalla korostui sen sijaan miespuoliset vastaajat. Tämä taitoalue oli matemaattisten taitojen osalta ainoa, jossa oli nähtävissä miespuolisten vastaajien selkeä korostuminen. 54 % miehistä vastasi harjoittavansa lukemaan opetteluja kotona lapsen kanssa, kun naispuolisista vastaajista määrä oli 44 %. χ^2 -testin mukaan jakauma sukupuolten välillä ei kuitenkaan poikennut merkitsevästi toisistaan ($\chi^2(1)=3,51$, $p=.06$). Matemaattisten ja ongelmanratkaisutaitojen osalta miehistä 64 % ja naisista 58 % vastasi taidon opetteluja tehtävän kotona lapsen kanssa, mutta tämäkin tulos ei antanut tilastollisesti merkitsevää eroa sukupuolten välillä ($\chi^2(1)=1,23$, $p=.27$).

7.3 Taitojen tärkeys mies- ja naispuolisten vanhempien arvostuksessa

Kotona opeteltavien taitojen osalta tutkimuksen tavoitteena oli myös selvittää, mitä taitoja vanhemmat arvostavat. Ovatko eniten opetellut taidot myös merkityksellisimpiä vanhempien mielestä?

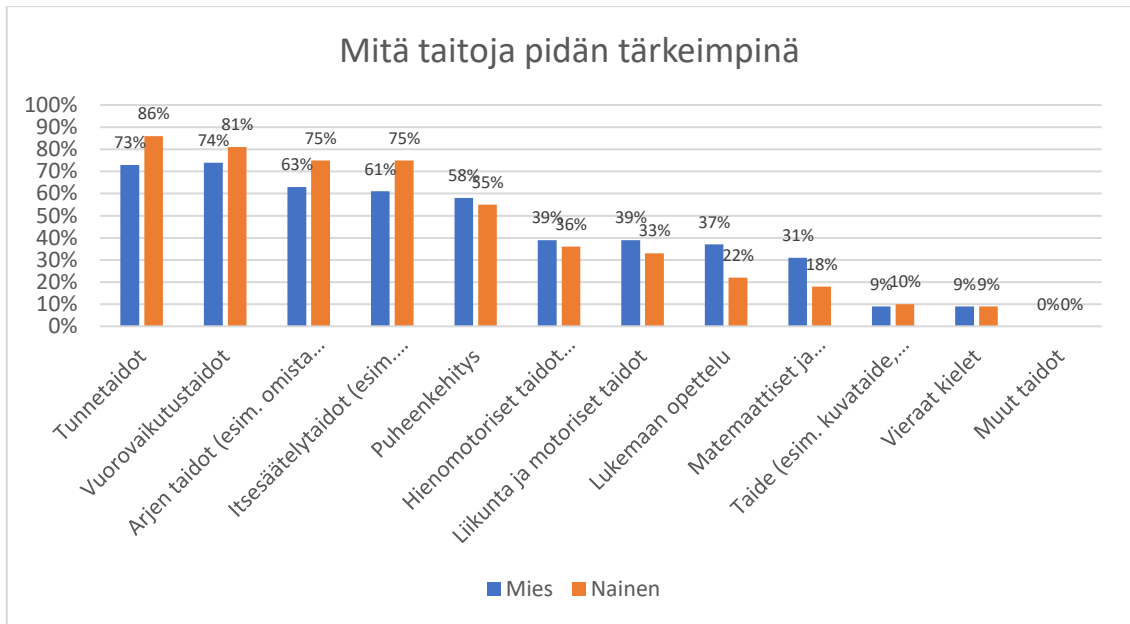
Taulukko 10 Tärkeimpinä koetut taidot

Mitä seuraavien taitojen opettelusta pidät tärkeimpinä?	N=410
	Yhteensä
Tunnetaidot	81 %
Vuorovaikutustaidot	78 %
Arjen taidot (esim. omista tavaroista huolehtiminen, pukeminen)	70 %
Itsesäätelytaidot (esim. keskittyminen, tarkkaavaisuus, vuoron odottaminen)	69 %
Puheenkehitys	56 %
Hienomotoriset taidot (esim. kynän ja saksien käyttö)	37 %
Liikunta ja motoriset taidot	36 %
Lukemaan opettelu	29 %
Matemaattiset ja ongelmaratkaisutaidot	24 %
Taide (esim. kuvataide, musiikki)	10 %
Vieraat kielet	9 %
Muut taidot	0 %
n	410

Vanhempien kaikkein tärkeimpinä pitämät taidot olivat yhteneväiset opeteltujen taitojen kanssa. Seuraavat neljä taitoa muodostivat sekä opetelluimmat että tärkeimpinä pidetyt taidot: tunne-, vuorovaikutus-, arjen- ja itsesäätelytaidot. Tärkeysjärjestys näissä poikkesi kolmen ensimmäisen taidon osalta siitä mitä vanhemmat eniten opettelevat lasten kanssa kotona, mutta prosentuaaliset erot olivat pieniä. Taulukosta 10 havaitaan, että kautta linjan vanhemmat valitsivat tärkeimpien taitojen listalle vähemmän taitoja kuin he mitä raportoivat opettelevansa lasten kanssa kotona. Tämä näkyi tunne- ja vuorovaikutustaitoja lukuun ottamatta kaikissa muissa taidoissa. Erityisen suuri ero opeteltavissa ja tärkeinä pidetyissä taidoissa näkyi taide-

aineisiin liittyvissä taidoissa. Taideaineisiin liittyviä taitoja (esim. musiikki ja kuvataide) 63 % vanhemmista kertoi opettelevansa kotona lasten kanssa, mutta vain 10 % vanhemmista koki niiden kuuluvan tärkeimpien taitojen joukkoon. Samoin liikunnan ja motoristen taitojen osalta, joita 80 % vanhemmista opetteli lasten kanssa kotona, vain 36 % vanhemmista nosti ne tärkeimmiksi taidoiksi. Matemaattisten ja ongelmaratkaisutaitojen tärkeyden alhaisuus (24 %) sai minut pohtimaan syitä tähän. Onko niin, että vanhemmat kokevat näiden ns. perinteisten oppiainetaitojen olevan niitä taitoja, jotka kuuluvat ensisijaisesti koululle ja esiopetukseen? Entä, miten vanhempien oma osaaminen ja kiinnostunut vaikuttaa siihen, mitä he kokevat tärkeinä taitoina opettaa lapselleen? Näiden syy- ja seuraussuhteiden selvittäminen olisi edellyttänyt tarkentavia kysymyksiä. Jatkotutkimuksen teemaksi sopisikin hyvin selvitys, miksi vanhemmat arvostavat tiettyjä taitoja enemmän kuin muita.

Samoin kuin taitojen opettelun, myös taitojen tärkeyden osalta naispuolisten ja miespuolisten vanhempien tuloksissa oli löydettävissä eroavaisuuksia (kuvio 5). Mielenkiintoista oli havaita, että tärkeimpinä pidettävissä taidoissa naispuoliset vanhemmat arvottivat miehiä enemmän sosioemotionaalisia taitoja ja miespuoliset vanhemmat opetussuunnitelmaan kuuluvia oppiainetaitoja, kuten lukutaitoa, liikuntaa ja matemaattisia taitoja. Naispuolisista vanhemmista 86 % piti tunnetaitoja tärkeimpinä taitoina ja 81 % vuorovaikutustaitoja. Vastaavat tulokset miespuolisissa vanhemmissa olivat 73 % ja 74 %. Tutkittaessa χ^2 -testillä jakauman tunnetaitojen osalta eroavaisuutta, voidaan todeta, että nais- ja miespuolisten vanhempien välillä on tilastollisesti merkittävää eroa ($\chi^2 (1) = 11,87, P < .001$). Sen sijaan vuorovaikutustaitojen osalta jakaumassa taas ei ole χ^2 -testillä tutkittaessa tilastollisesti merkittävää eroa. Itsesäätelytaidot nousivat sekä mies- että naispuolisten vanhempien neljänneksi eniten mainintoja saaneiksi taidoiksi, kun 61 % miehistä ja 75 % naisista piti niitä tärkeimpien taitojen ryhmässä. Vaikka molempien ryhmien osalta itsesäätelytaidot koettiin tärkeiksi, naispuolisten vanhempien vastauksissa itsesäätelytaitojen tärkeys korostui ($\chi^2 (1) = 9,05, p < .005$).

Kuvio 5 Taitojen tärkeys. Mies- ja naispuolisten vanhempien erot (N=401)

Kuten edellä todettu, useammat miespuoliset vastaajat pitivät puheenkehitystä, hienomotorisia taitoja, liikunta- ja motorisia taitoja, lukemaan opetteluä sekä matemaattisia taitoja naisia tärkeämpinä. Lukutaidon osalta miespuolisista vanhemmista nosti sen tärkeimpien taitojen joukkoon, kun vastaavasti vain 22 % naispuolisista vanhemmista piti sitä tärkeimpinä taitoina. Tutkittaessa χ^2 -testillä, eroavatko sukupuolten välillä olevat erot tilastollisesti merkitsevästi lukutaidon osalta, saatiin tulokseksi, että mies- ja naispuolisten vanhempien jakauma poikkeaa merkitsevästi toisistaan ($\chi^2 (1) = 10,66, p < .001$). Matemaattisten taitojen tärkeyden osalta myös mies- ja naispuolisten vanhempien vastausten jakaumassa nähdään merkityksellinen ero; miespuolisista vanhemmista 31 % piti matemaattisten taitojen opetteluä tärkeänä ja naispuolisista vanhemmista vain 18 %. Jakaumat poikkeavat tilastollisesti merkittävästi toisistaan ($\chi^2 (1) = 10,62, p < .001$).

7.4 Taitojen tärkeys eri-ikäisten lasten vanhempien arvostuksessa

Varhaislapsuus on nopean oppimisen ja kehityksen aikaa. Tämän tutkimuksen toisessa luvussa perehdyttiin taitojen kehittymiseen kehityspsykologisesta näkökulmasta. Taitojen tiedetään kehittyvän lapsella kasvun ja kypsyminen myötä, ympäristön vuorovaikutuksen myötävaikutuksella. Vauvan ja taaperon kyvyt ovat eri tasolla kuin kouluikää lähestyvän lapsen. Varhaislapsuudessa taitoja kehitetään leikin, havainnoinnin ja tutkimisen kautta vahvassa vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. (Haden, Marcus ja Tougu, 2019, s. 302.) Tämän tiedon valossa voidaan olettaa, että vanhemmat opettelevat eri-ikäisten lasten kanssa eri taitoja, ja myös pitävät eri taitoja tärkeinä lapsen ikävaiheen mukaisesti.

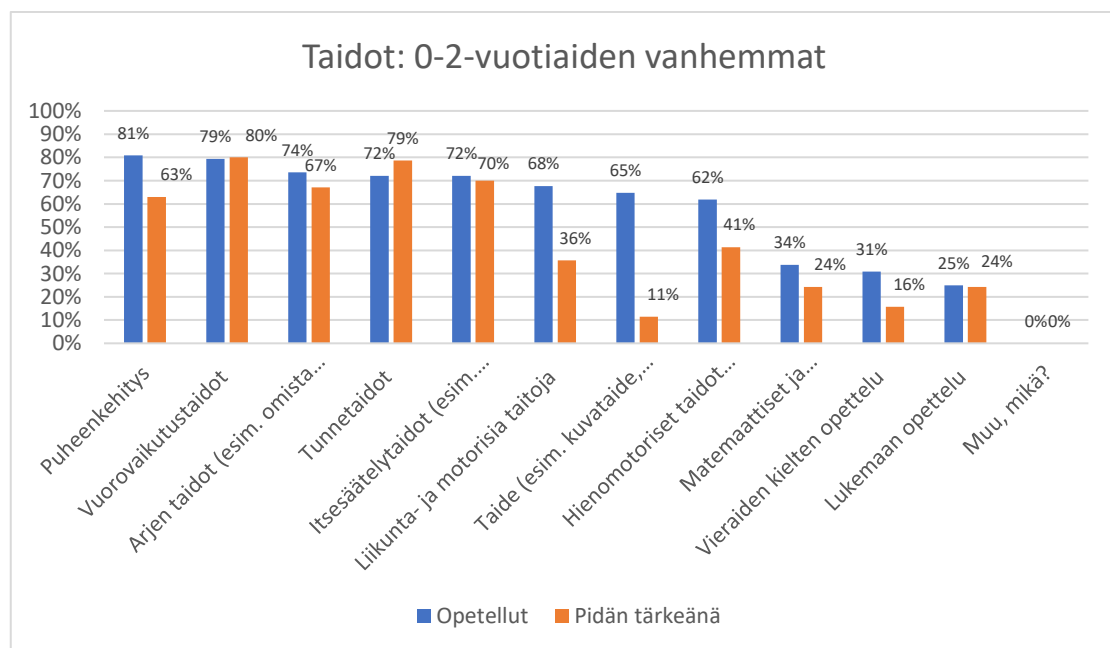
Tämän vuoksi tarkastelin aineistoa taitojen osalta myös eri-ikäisten lasten vanhempien ryhmissä. Ennako-oletukseni on, että eri-ikäisten lasten vanhempien vastauksissa on löydettävissä eroavaisuuksia ja painostuseroja taitojen osalta. Analyysiä varten muodostin aineistosta alaryhmät, joihin valitsin vain ne vanhemmat, joilla on tietyn ikäryhmän lapsia. Näiden uusien lasten ikäryhmä -muuttujien avulla pyrin selvittämään, löytyykö vanhempien vastauksissa eroja sen perusteella, minkä ikäisten lasten vanhempia he ovat. Muodostin vastaajista kolme ikäryhmää: vauva- ja taaperoikäisten (0–2 v.) vanhemmat, leikki-ikäisten (3–4 v.) vanhemmat ja viskari- ja esikari-ikäisten (5–6 v.) vanhemmat. Alla olevassa taulukossa on esitetty tutkimukseen osallistuneiden vanhempien määrä lasten ikäryhmäjaottelun mukaan.

Taulukko 11 Vanhempien määrä lasten ikäryhmittäin (n=171)

Ikäryhmät	vain 0-2 v.	vain 3-4 v.	vain 5-6 v.
n	70	45	56

Tarkasteltaessa vauva- ja taaperoikäisten lasten vanhempien vastauksia (kuvio 6) huomataan, että tunne- ja vuorovaikutustaidot, jotka nousivat tärkeimmiksi taidoiksi koko vastaajajoukossa, olivat myös yksi 0–2-vuotiaiden vanhempien tärkeimpinä pitämiä taitoja. Noin 80 % vastaajista nosti nämä taidot tärkeimpinä pitämiensä taitojen joukkoon. Kolmanneksi eniten mainintoja tärkeyden osalta sai itsesäätelytaidot (70

%) ja neljänneksi arjen taidot (67 %). Nämä neljä taitoa nousivat myös kaikkien vanhempien tärkeimpinä pitämien sekä opeteltujen taitojen joukkoon. Näiden taitojen osalta eivät siis 0–2-vuotiaiden vanhemmat osoittaneet eroavaisuutta kaikkiin vanhempiin verrattuna. Kiinnostavaa, mutta myös odotettavaa oli, että tässä ikäryhmässä puheenkehitys nousi eniten opetelluksi taidoksi. Kuten kielellisen kehityksen osalta tiedetään, lapsen ensimmäisinä ikävuosina puheenkehityksessä tapahtuu suuria harppauksia. Ensimmäiset sanat ilmaantuvat noin vuoden ikäisenä, ja puhe kehittyy toisen ikävuoden aikana lyhyiksi lauseiksi. Puhe on yksi odotetuimpia virsantapylviä varhaislapsuudessa, jota neuvolan ikätarkastuksissa myös seurataan. Toinen keskeinen taitoryhmä, jonka kehittymistä lasten neuvolatarkastuksissa seurataan, ja jota vanhemmatkin usein innolla odottavat, on motoriset taidot. (THL 2023) Tämän vuoksi pidin yllättävänä, että niiden tärkeyden mainitsi vain 36 % vanhemmista.

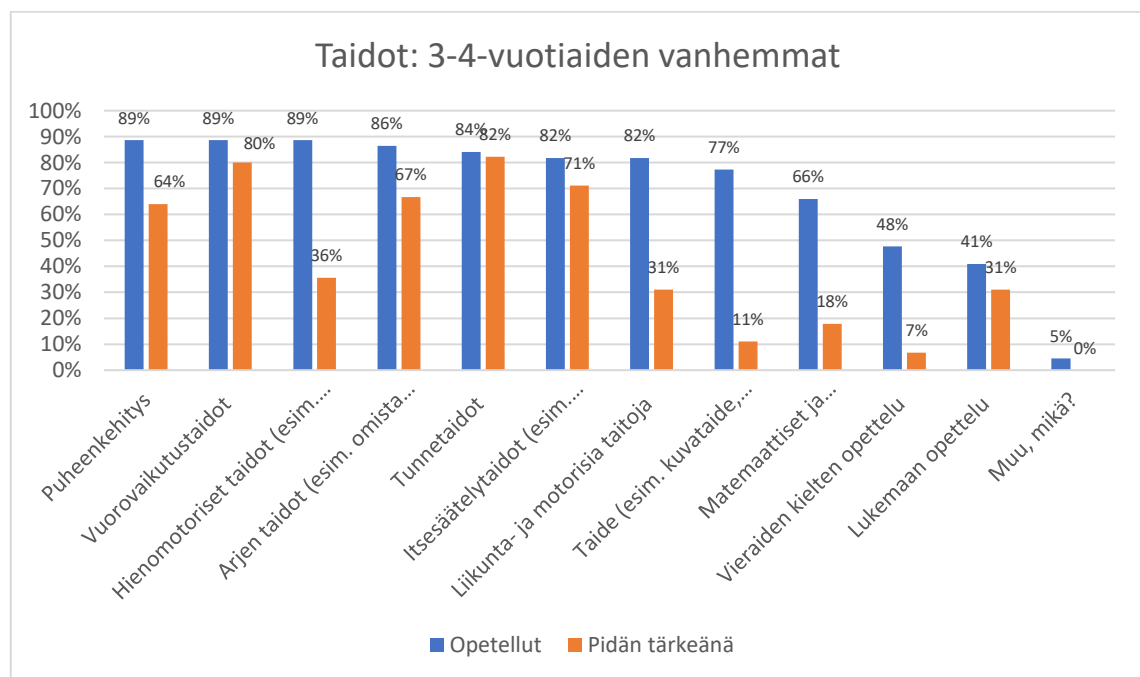

Kuvio 6 Taitojen opettelu ja tärkeys 0-2-vuotiaiden vanhemmat (n=70)

Siirryttäessä tarkastelemaan leikki-ikäisten eli 3–4-vuotiaiden lasten vanhempien vastauksia huomiota herättää kotona opeteltujen taitojen suuri määrä. Kuvio 7 osoittaa, että yli 80 % vanhemmista mainitsi seitsemän taitoa, jota he ovat opetelleet tai opettelevat parhaillaan lapsensa kanssa. Tämä oli selkeästi enemmän kun 0–2-vuotiaiden tai 5–6-vuotiaiden kohdalla. Puheen kehityksen, vuorovaikutustaitojen ja hie-

nomotoriset taitojen opetteluun panostaa 89 % vanhemmista. Tutkimustulosten perusteella vaikuttaa, että 3–4-vuotiaat lapset elävät taitojen opetteluun kulta-aikaa. Vanhemmat panostavat heidän kanssaan taitojen opetteluun erittäin monipuolisesti. Tähän ikään osuu myös lastenneuvolan leikki-ikäisen lapsen neurologinen arvio eli Lene-testin suorittamisaika, jonka tavoitteena on löytää mahdollisimman varhain seläiset kehitykselliset ongelmat, jotka voivat ennakoida oppimisvaikeuksia kouluikässä. (Valtonen, 2021)

Kiinnostava huomio oli, että jälleen myös 3–4-vuotiaiden osalta tunne- ja vuorovaiikutustaidot nousivat vanhempien mielestä tärkeimmiksi taidoiksi. Tärkeinä pidettiin myös itsesäätelytaitoja ja arjen taitoja. Näin kaikki neljä tärkeimpänä pidettyä taitoa olivat samat kuin kaikkien vanhempien näkemyksiä tarkasteltaessa. Mielenkiintoinen löydös oli, että vain 36 % vanhemmista nosti hienomotoriset taidot tärkeimpien taitojen joukkoon, vaikka hienomotoriset taidot kuten saksilla leikkaaminen ja kynäote kehittyvät n. 4-vuotiaana.

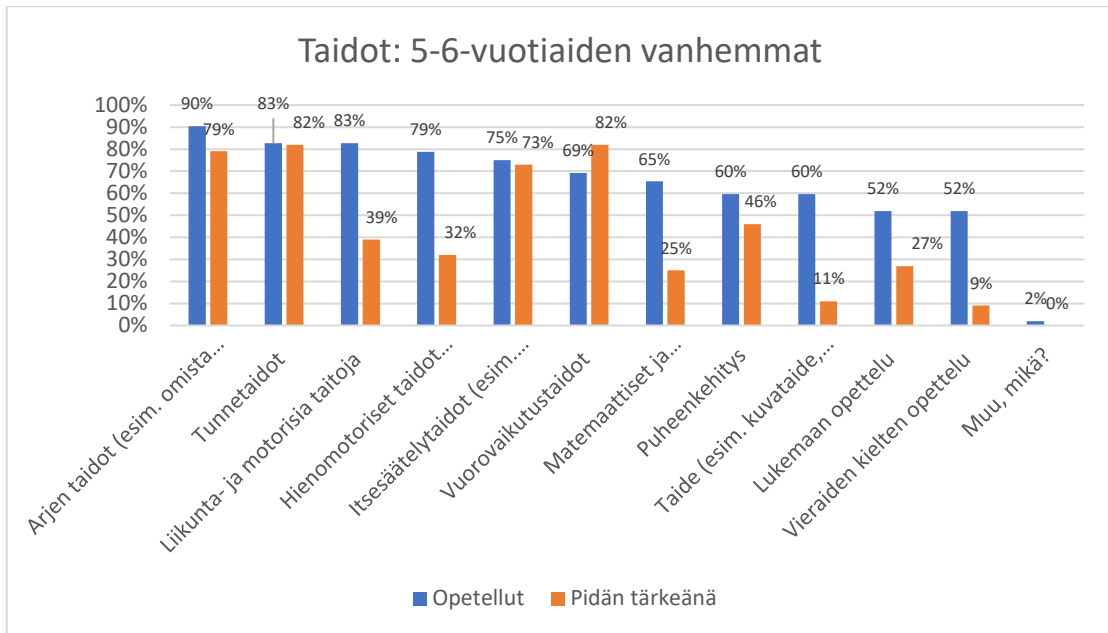

Kuvio 7 Taitojen opettelu ja tärkeänä pitäminen 3-4-vuotiaiden vanhemmat (n=45)

Lapsen lähestyessä esikoulu- ja kouluikää eli n. 5–6-vuotiaana nähdään vanhempien vastauksissa opeteltavien taitojen osalta eroavaisuutta aiempiin ikävuosiin. Kuviosta 8 nähdään, että vanhempien kanssa opetelluimpien taitojen kärkeen nousi tutkimuksessa arjen taidot, joita 90 % 5–6-vuotiaiden vanhemmista raportoi opeteltavan kotona. Omista tavaroista huolehtiminen ja aikataulun tärkeys korostuvat koululaistaidoissa. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot ovatkin yksi seitsemästä Perusopetuksen opetussuunnitelman laaja-alaisista taidoista (POPS 2014, s. 22). Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot sisältyvät myös Varhaiskasvatussuunnitelman laaja-alaisiin taitoihin (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, s. 23)

Tärkeimpinä pidettyjä taitoja olivat myös 5–6-vuotiaiden vanhempien arvostuksessa samat tunne- ja vuorovaikutustaidot, jotka nousivat esiin kaikissa ikäryhmissä. 82 % 5–6-vuotiaiden vanhemmista nosti ne tärkeimpinä pidettyjen taitojen joukkoon. Myös itsesäätelytaidot ja arjen taidot nousivat neljän tärkeimmän taidon joukkoon, kuten muissakin ikäryhmissä.

Akateemista taidoista matemaattiset taidot ja lukemaan opettelu nousivat tässä ikäryhmässä selvästi laajemmin opeteltujen taitojen joukkoon verrattuna nuorempiin ikäryhmiin. 65 % vanhemmista kertoi opetelleensa matemaattisia ja ongelmaratkaisutaitoja lasten kanssa, ja lukemaan opetteluun oli panostanut kotona noin puolet eli 52 % vanhemmista. Tärkeimpien taitojen ryhmään nämä taidot oli kuitenkin nostanut vain noin neljäsosa vanhemmista.

Kuvio 8 Taitojen opettelu ja tärkeänä pitäminen 5-6-vuotiaiden vanhemmat (n=56)

8 Varhaiskasvatuksen rooli lapsen oppimisessa

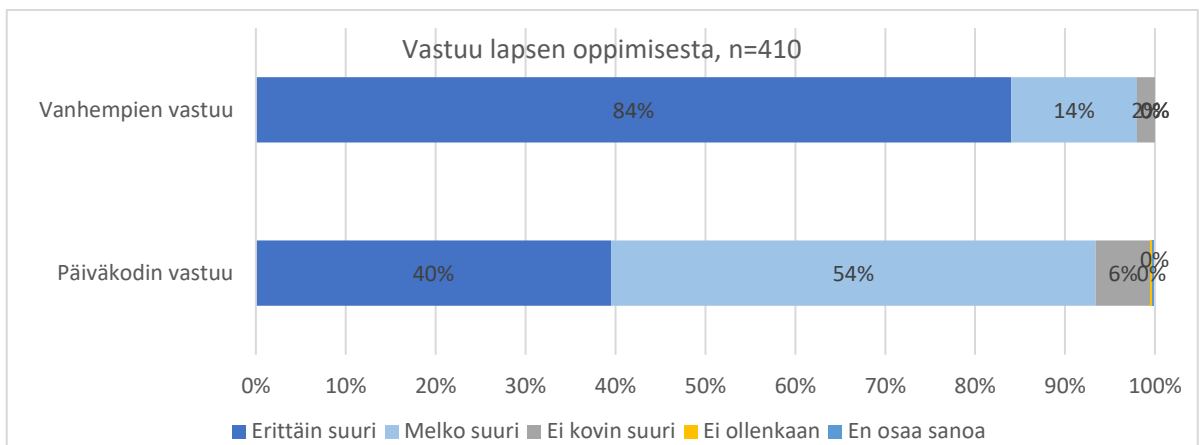
Varhaiskasvatuksen pedagogista tehtävää sekä varhaiskasvatuksen ja vanhempien yhteistyötä käsiteltiin luvussa 3. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mainitaan yhteistyö huoltajien kanssa useassa kohdassa. Yhteistyön tavoitteeksi on kirjattu huoltajien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lapsen terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Lisäksi varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on tukea huoltajia kasvatustyössä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, s. 14) Tutkimustehtäväni kolmannessa kysymyksessä tavoitteena oli kartoittaa vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen roolista oppimisessa: miten vanhemmat näkevät tämän päivän varhaiskasvatuksen roolin, vahvuudet ja mahdolliset haasteet lapsen oppimisen edistämässä.

Taulukossa 12 on esitetty vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen vastuusta lapsen oppimisessa. Tulosten perusteella nähdään, että vanhemmat kokevat varhaiskasvattajilla olevan merkittävä vastuu lapsen oppimisessa. 94 % vastaajista pitää varhaiskasvattajien vastuuta joko erittäin suurena tai melko suurena. Erittäin suureksi vastuun arvio 40 % ja melko suureksi 54 % vastaajista. Naisten ja miesten näkemyksissä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa. Vanhemmat olivat näkemyksessään hyvin yhteneväisiä, vain yksi vastaaja arvioi, ettei varhaiskasvatuksella olisi lainkaan vastuuta lapsen oppimisessa ja 6 % ei pitänyt sen vastuuta kovinkaan suurena. Varhaiskasvatuksen vastuuta lapsen oppimisessa voidaan siis pitää hyvin merkityksellisenä ja selkeänä vanhempien keskuudessa.

Taulukko 12 Varhaiskasvatuksen vastuu lapsen oppimisesta

Varhaiskasvatuksen vastuu lapsen oppimisestä			n=410
	Mies	Nainen	Yhteensä
Erittäin suuri	33 %	44 %	40 %
Melko suuri	61 %	49 %	54 %
Ei kovin suuri	6 %	6 %	6 %
Ei ollenkaan		0 %	0 %
En osaa sanoa		0 %	0 %
Total %	100 %	100 %	100 %
Yhteensä n	176	234	410

Huomioitavaa kuitenkin on, että vanhemmat kokevat oman vastuunsa lapsen oppimisesta suuremmaksi kuin varhaiskasvatuksen. Tulosten perusteella kaikkiaan 98 % vanhemmista katsoo, että vanhemmilla on lapsen oppimisesta joko erittäin suuri tai melko suuri vastuu. Kuviosta 9 nähdään, että erittäin suureksi vastuun koki 84 % vanhemmista, joka on kaksinkertainen verrattuna siihen, miten vanhemmat arvioivat päiväkodin erittäin suureen vastuun. Tuloksen perusteella voidaan sanoa, että vanhemmat kokevat itse suurta vastuuta alle kouluikäisen lapsensa oppimisesta ja pitävät sitä merkityksellisenä kasvatustehtävänä. Vanhemmat kokevat itsellään suurempaa vastuussa lapsen oppimisesta kuin formaalilla varhaiskasvatuksella. Tämän tutkimusten tuloksessa ei näy viitteitä siitä, että vanhemmat olisivat millään tasolla viehättämässä vastuuta lapsen oppimisesta päivähoitolle, joihin aiemmat luvussa 4 käsitellyt tutkimukset viittasivat.

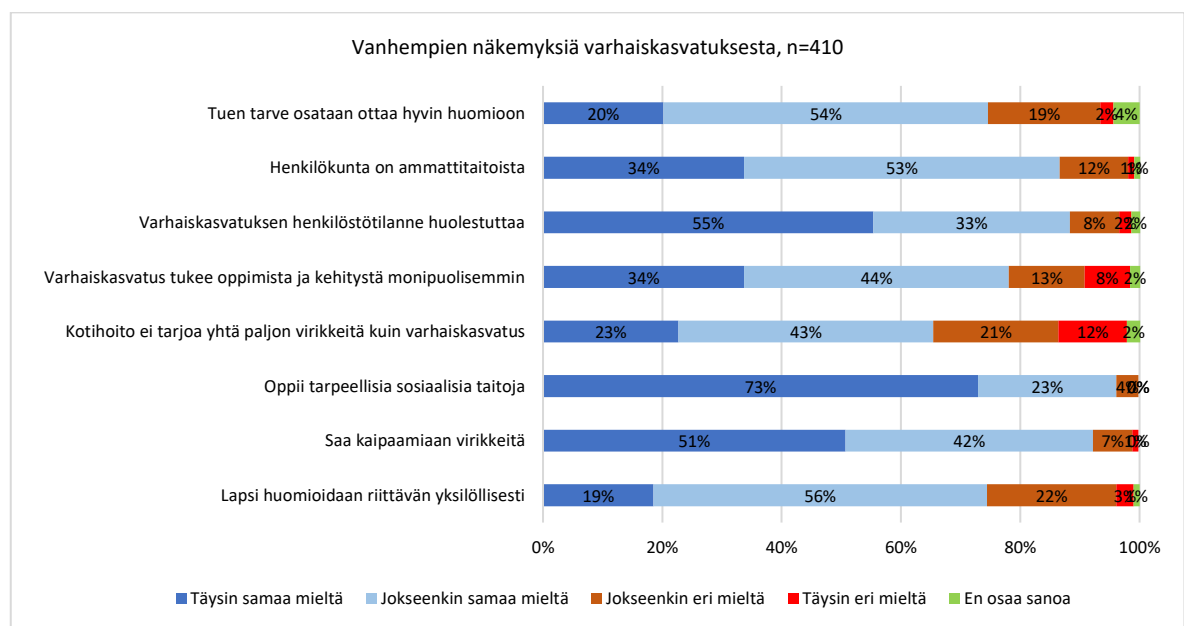
Kuvio 9 Vastuu lapsen oppimisesta

8.1 Varhaiskasvatustoiminta koetaan monipuoliseksi

Vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen vahvuuksista lapsen oppimisen edistäjänä ja toisaalta varhaiskasvatuksen mahdollisia haasteita tutkittiin kahdeksalla Likert-asteikollisella väittämällä. Vaikka vanhemmat kokevat itse olevansa hyvin vahvasti vastuussa lapsen oppimisesta, niin he näkevät myös varhaiskasvatuksen merkityksen lapsen oppimisen edistäjänä selkeänä. Erityisesti varhaiskasvatuksen monipuolisuus ja pedagogisen osaamisen arvostus korostui tutkimustuloksissa. Kuviosta 10 nähdään, että 78 %:n mielestä varhaiskasvatus tukee lapsen oppimista ja

kehitystä kotihoitoa monipuolisemmin. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan ammattitaitoa myös arvostettiin korkealle: 87 % vanhemmista piti henkilökuntaa ammattitaitoisena. Lisäksi 74 % vanhemmista oli sitä mieltä, että lapsen tuen tarve osataan ottaa hyvin huomioon varhaiskasvatuksessa. Toisaalta tuen tarpeen huomiointi jakoi myös vastauksia; viidesosa vanhemmista koki, että lapsen tuen tarvetta ei osata ottaa tarpeeksi hyvin huomioon varhaiskasvatuksessa. Samoin neljäsosa vanhemmista vastasi, että lasta ei huomioida riittävän yksilöllisesti varhaiskasvatuksessa. Nämä vastaukset vaikuttavan vahvistavan erityisen tuen tarpeen lisääntymisestä varhaiskasvatuksessa ja myös siitä, että resurssit näiden tarpeiden vastaamiseen eivät ole kehittyneet samassa tahdissa kuin tarpeet ovat kasvaneet. Tätä samaa viestiä on esiintynyt laajasti myös julkisessa keskustelussa varhaiskasvatuksen haasteista puhuttaessa.

Varhaiskasvatuksen henkilöstöön ja toimintaan liittyvät kysymykset osoittivat kuitenkin vanhempien vahvaa luottamusta varhaiskasvatuksen ammattilaisiin ja heidän pedagogiseen osaamiseensa. Tämän näkemyksen jakoivat sekä miehet että naiset, sukupuolten välillä ei vastauksissa ollut löydettävissä tilastollisesti merkittävää eroa. Tämän voidaan nähdä olevan erinomainen pohja vanhempien puolelta antoisalle ja lapsen hyvinvointia edistävälle yhteistyölle varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa.

Kuvio 10 Vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksesta

Varhaiskasvatuksen tarjoamat virikkeet nostetaan useissa tutkimuksissa päivähoidon vahvuuksiksi: varhaiskasvatustoiminnan tavoitteellisuus, suunnitelmallisuus, monipuoliset toimintatavat sekä henkilöstön ammattitaito luovat pedagogisesti virikkeellisen oppimisympäristön. Varhaiskasvatuksella on tutkimuksissa todettu olevan kouluvalmiutta edistävä vaikutus. Varhaiskasvatukseen osallistuvan lapsen on havaittu omaavan paremmat matemaattiset ja kielelliset valmiudet noin 3–8-vuotiaana kuin kotihoidossa olevalla ikäisellään (Saarinen, 2020, 51). Tämän tutkimuksen tulosten perusteella vanhemmat jakavat näkemyksen varhaiskasvatuksen lapsen oppimista ja kehitystä edistävästä roolista. 93 % vanhemmista koki, että varhaiskasvatuksessa lapsi saa kaipaamiaan virikkeitä. Lisäksi kaksi kolmesta (65 %) vanhemmista pitää kotihoidon tarjoamia virikkeitä lapselle vähäisempinä kuin varhaiskasvatuksen.

Varhaiskasvatuksen merkitys lapsen sosiaalistamisessa nousi esille myös tässä tutkimuksessa: vanhemmat kokivat varhaiskasvatuksen olevan merkityksellinen lapsen sosiaalisen kehityksen näkökulmasta. Tämä näkemys korostui erityisesti 3–6-vuotiaiden lasten osalta. Päivähoidon sosiaalistava vaikutus on ollut pitkään yksi merkittävä perustelu lapsen päivähoidon tärkeydelle. Yleisesti jaettu näkemys on, että päivähoitossa muiden lasten kanssa lapsi oppii ryhmäkäyttäytymistä ja muiden huomiointia. Ryhmässä olemisen taitoja oppii toimimalla ja olemalla osa ryhmää. 96 % tutkimuksen vastaajista jakoi näkemyksen, että lapsi oppii tarpeellisia sosiaalisia taitoja päivähoitossa. Nämä varhaiskasvatuksen positiiviset vaikutukset lapsen oppimiseen ja kehitykseen on havaittu myös aiemmissa tutkimuksissa. Kososen ja Huttusen (2018) tutkimuksen johtopäätökset osoittivat, että neuvolatesteillä mitattuna varhaiskasvatus on sosiaalisten ja kognitiivisten taitojen kehittymisen osalta keskimäärin parempi vaihtoehto kuin kotihoito. Tulokset neuvola-aineistolla osoittivat, että pidemmällä kotihoidolla oli negatiivinen vaikutus lapsiin. Tämä tulos saatiin 4- tai 5-vuotiaille lapsille tehtävässä neuvolan Lene-testissä, joka on leikki-ikäisten neurologisen kehityksen seurantatesti. Tulos näkyi erityisesti niissä osatesteissä, jotka pyrkivät mittaamaan lapsen kognitiivista kehitystä. (Kosonen & Huttunen, 2018, 7.)

Myös eriäviä tuloksia varhaiskasvatuksen vaikutuksesta myöhempisiin oppimistuloksiin ja lapsen sosioemotionaaliseen kehitykseen on esitetty. Saarisen (2020, 53) tutkimus tuo esille näyttöä siitä, että osallistuminen varhaiskasvatukseen, erityisesti hy-

vin varhaisesta iästä alkaen ja erityisesti jos hoitosuhteessa on ollut vaihtuvia aikuisuhteita, linkittyy lapsen kielteiseen sosioemotionaaliseen kehitykseen. On havaittu, että pidemmät hoitopäivät varhaisessa iässä ennustavat herkemmin konflikteja lasten ja aikuisten kanssa, käyttäytymisongelmia ja heikompaa itsekontrollia. Varhaiskasvatuksen vaikutus lapsen sosioemotionaaliseen kehitykseen olisi siis näin ollen sitä heikentävä. (Saarinen, 2020, 53.) Nämä aiemmat toisistaan poikkeavat tutkimustulokset nostattavat nähdäkseen esille tarpeen lisätutkimukselle siitä miten päivähoito vaikuttaa eri ikäisten lasten oppimiseen ja sosioemotionaaliseen kehitykseen. Tämän tutkimuksen perusteella enemmistö 0–6-vuotiaiden vanhemmista kuitenkin luottaa vahvasti varhaiskasvatukseen positiiviseen lasta sosiaalistavaan vaikutukseen. Kuten kuvio 10 nähdään 96 % vanhemmista koki, että varhaiskasvatuksessa lapsi oppii tarpeellisia sosiaalisia taitoja.

8.2 Tukea lapsen oppimisen edistämiseen

Selvitettäessä vanhempien näkemystä lapsen tuen tarpeeseen vastaamisesta varhaiskasvatuksessa (kuvio 10), havaittiin, että suurin osa vanhemmista kokee kuitenkin tuen olevan riittävä. 74 % vanhemmista oli sitä mieltä, että varhaiskasvatuksessa lapsen tuen tarve osataan ottaa erittäin tai melko hyvin huomioon. Selvitettäessä vanhempien saamaa tukea lapsen oppimiseen vastauksissa nousivat esiin useat eri tahot. Tulosten perusteella 40 % vanhemmista koki tarvitsevansa ulkopuolista tukea lapsen oppimisen edistämiseen. Vanhemmat vaikuttavat saavan tukea useammasta paikasta lapsen oppimiseen: Taulukko 13 esittää tuen lähteet. 52 % vanhemmista vastasi saaneensa tukea lapsen oppimisen tukemiseen varhaiskasvatuksen henkilökunnalta. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan merkitys näkyi erityisen selkeästi 3–6-vuotiaiden lasten vanhempien vastauksissa.

Tuloksissa kuitenkin näkyi myös erittäin vahvasti varhaiskasvatuksen viime vuosien henkilöstön resurssipula. Vanhempien huoli varhaiskasvatuksen henkilöstötilanteesta on merkittävä: 88 % vanhemmista ilmaisi olevansa erittäin tai joksikin huolissaan tilanteesta (kuvio 10). Erityisesti tämä korostui Etelä-Suomessa asuvissa vastaajien kohdalla. Pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla asuvista vanhemmista varhaiskasvatuksen resurssien osalta korostui erittäin huolissaan olevien vanhempien määrä, joka oli pääkaupunkiseudulla asuvista vanhemmista 65 % ja muualla

Uudellamaalla asuvista 69 %. Kokonaisuudessaan tästä asiasta erittäin ja jokseenkin huolestuneiden määrä ylitti 90 %.

Varhaiskasvattajien ohessa neuvola koettiin merkitykselliseksi tukitahoksi, erityisesti 0-vuotiaiden sekä 5-vuotiaiden lasten osalta. Neuvoloissa tehdään 4-vuotiaana laaja-alainen arvio lapsen hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavista tekijöistä. Tähän terveystarkastukseen pyydetään vanhempien luvalla myös varhaiskasvatuksen henkilöstön arvio lapsen tilanteesta, taidoista ja ryhmässä pärjäämisestä. 4-vuotiaana on mahdollista havaita useimmat kouluvaikeuksia aiheuttavat neurologisen kehityksen ongelmat, psyykkisen kehityksen häiriöt ja muut mahdolliset vaikeudet, jotka edellyttävät lisätuen järjestämistä lapselle ja perheelle. (Saarinen, Korpilahti & Salo, 2022.) Laaja-alaisen terveystarkastuksen ajankohdan osalta olisi voinut ajatella, että juuri 4-vuotiaiden vanhemmat kokevat saaneensa neuvolasta tukea, mutta vastauksissa korostui seuraava ikävuosi, jossa lapsi lähenee kouluikää.

Taulukko 13 Tuen lähteet lapsen oppimisessa (n=410)

Tuen lähteet	
varhaiskasvatuksen henkilökunnalta	52%
neuvolasta	47%
perehtynyt itse esim. oppaita lukemalla (Neuvokasperhe.fi, mll.fi tmv.)	44 %
lapsen isovanhemmilta tai muilta sukulaisilta	36%
ystäviltä	34%
Muu	8%
En mistään	10%

Tämän tutkimuksen perusteella vanhemmat osaavat pyytää ja hakea neuvoja sekä tukea lapsen oppimiseen. Aihe koetaan tärkeäksi ja 90 % vastaajista ilmoittaa ainakin yhden tuen lähteen. Vain 10 % vastaajista ei ole saanut tai hakenut tukea mistään ulkopuolelta. Muu-kohdan vastauksista ilmeni useammassa tapauksessa, että vastaaja on itse varhaiskasvattaja tai erityisopettaja, ja näin ollen ammattinsa puolesta hyvin perehtynyt oppimisen tukeen. Lisäksi tuen lähteeksi mainittiin puheterapeutti, erilaiset sosiaalisen median kanavat sekä kahdessa tapauksessa oma puoliso, joka oli kasvatustalan ammattilainen.

8.3 Vanhempien huolet oppimisen osalta

Kuten edellä esitettiin, varhaiskasvatuksen henkilöstötilanne huolestutti vanhempia: lähes 90 % heistä vastasi olevansa erittäin tai jokseenkin huolissaan tilanteesta. Tutkimuksen lopussa olevalla avoimella kysymyksellä selvitettiin vanhempia mietityttäviä asioita lapsen oppimiseen liittyen. 22 % tutkimukseen osallistuneista mainitsi jonkin tietyn asian, joka heitä vanhempiana mietitytti tai huolestutti. Avoimet vastaukset voitiin luokitella seuraaviin osa-alueisiin: 1) päiväkotiin liittyvät huolet, mm. ryhmäkoot ja henkilökuntaresurssi, 2) huoli siitä, osaako vanhempi opettaa oikeita asioita lapsen ikä- tai kehitysvaiheessa, 3) lapsen vuorovaikutus- ja tunnetaitojen oppimiseen liittyvät haasteet, 4) lapsen erityistarpeet (esim. nepsy-oireet), 5) lapsen keskittymishäiriöt, 6) vanhemman oma jaksaminen ja 7) lapsen kielellisen kehityksen häiriöt. Varhaiskasvatukseen resurssointiin liittyvän huolen yksi vanhemmista sanoitti seuraavasti:

”Päiväkotien ryhmäkoot ovat ainakin meidän toimipisteessämme aivan liian suuret. Ryhmäkokojen aiheuttama levottomuus johtaa noidankehään, jossa opettajatkaan eivät jaksa ammattitaitoisesti katsoa lasten perään ja syntyy lisää riitoja ja levottomuutta, opettajat väsyvät, tulee vaihtuvuutta henkilöstöön ja sitten taas vielä lisää levottomuutta. Joskus poikkeuksellisesti kun olen jo aikaisin päivällä hakenut lapsia kotiin, on meteli ja tunnelma sisällä aivan käsittämätön. Tuntuu, että siellä voisi tulla kirjaimellisesti hulluksi. Olisi hirveää olla itse koko päivä sellaisessa ympäristössä, mutta että vielä pienet lapset. Vaikuttaa väkisinkin vuorovaikutustaitojen oppimiseen ja myös muuhunkin oppimiseen tuollaisessa ympäristössä oleilu päivästä toiseen. Ehdottomasti herkässä kehitysvaiheessa oleviin lapsiin pitäisi kohdistaa enemmän yhteiskunnan varoja, tuo säästöjä pitkällä tähtäimellä.”

Vastauksessa on nähtävissä huoli sekä lasten että henkilökunnan väsymisestä, joka vaikuttaa niin lasten kuin varhaiskasvattajien jaksamiseen ja hyvinvointiin. Vastaaja pohtii myös tilanteen vaikutusta oppimiseen. Erityisesti hän pohtii lapsen vuorovaikutustaitojen kehittymistä, koska kokee varhaiskasvatusympäristön olevan nykyisellään itselleenkin liian stressaava paikka, vaikka aikuisena hänellä lähtökohtaisesti on paremmat keinot käsitellä tilannetta kun pienellä lapsella.

Varhaiskasvatukseen ja esikouluun liittyvästä huolesta kertoo myös seuraavan vastauksen vanhempi, joka jakaa saman huolen edellisen vanhemman kanssa ja nostaa erityisesti esiin varhaiskasvatuksessa vallitseva korkean äänitason, jonka uskoo vaikuttavan stressaavasti ja oppimista heikentävästi.

”Poikani valittaa, että jo eskarissa on vaikea keskittyä tekemiseen, koska meteli on kovaa (20 lasta, jaettu kahteen ajoittain). Miten on koulussa? Olen tullut siihen tulokseen, että on parempi varmistaa lapsen oppiminen itse. Yritämme opettaa lapsia siihen, että tiedon haku ja omaksuminen on kivaa ja kokoaikainen osa elämää. Opetan kotona lukemista, matemaattisia taitoja, vieraita kieliä. Ihan sen tähden, että lapsi pärjäisi koulussa, jossa ei aikuisen huomiota ja apua välttämättä saa.”

Siinä missä ensimmäinen vanhempi peräänkuulutti yhteiskunnan resurssien kohdistamista varhaiskasvatukseen, on eskarilaisen vanhempi ottanut itse aktiivisen opettajan roolin. Hän on päätenyt opettamaan lapselleen kotona taitoja, jotka kuuluvat koulun opetussuunnitelmaan. Nähdäkseni nämä molemmat vastaukset kuvastavat hyvin vanhempien huolta nykytilanteesta ja toisaalta niitä erilaisia vaihtoehtoja, joita vanhemmat miettivät ja toteuttavat tilanteen ratkaisemiseksi oman lapsensa kohdalla.

Vanhempien huoli omasta osaamisesta tai ajasta liittyen lapsen oppimisen tukemiseen nousi esille useammassa vastauksessa. Nämä kuvastavat mielestäni vanhempien halua paneutua lapsen oppimisen tukemiseen, toimia hyvinä kasvattajina ja toisaalta vanhempien epävarmuutta omasta osaamisesta. Vanhemmuuteen usein liitettävä riittämättömyyden tunne kuvastui alla olevissa vanhempien vastauksessa.

”Pystynkö opettamaan tarpeeksi ja osaanko opettaa oikein.”

”Riittääkö oma aika, taidot ja muut resurssit lapsen hyvään kehitykseen ja oppimiseen.”

”Osaanko vanhempana opettaa lapselle tarvittavia taitoja?”

”Onko minulla riittävästi aikaa opettaa lapselleni tarvittavat perustaidot, päivähoidossa niitä ei hänelle opeteta.”

”Miten tukea ja jatkaa kun toinen on innokas oppimaan uusia asioita että voiko mennä liian pitkälle kun lapsi vasta 4v, mitään kiirettä ei pidetä mutta välillä tuntuu että haluaisi jo oppia kaiken ja heti.”

Lapsen erityistarpeisiin tai hänen temperamenttiinsa ja sosiaaliseen käyttäytymiseen liittyvät huolet nousivat esille myös useammassa vastauksessa. Seuraavissa vastauksissa vanhemmat sanoittavat huolta, joka liittyy lapsen erityistarpeisiin ja kuvaavat hyvin erityistarpeiden laajaa kirjoa:

”Lapsen neuropsykologisen erityisyyden vuoksi vuorovaikutustaitojen ja oman toiminnan ohjauksen kehitys on haasteellista.”

”Vuorovaikutustaidot huolettavat tällä hetkellä hieman, koska lapsi on todella arka.”

”Erityistarpeet jäävät liian monesti huomiotta. Lapsi on erityisherkkä.”

Oppimisen huolet liittyivät tulosten perusteella niin huoleen ulkopuolisten tahojen resursseista ja kyvystä tukea lasta kuin vanhempien omaan epävarmuuteen osaamisestaan ja jaksamisestaan. Lisäksi avoimissa vastauksissa nousivat esille huolet, jotka liittyvät lapsen erityistarpeisiin tai -piirteisiin, jotka aiheuttavat sekä haasteita että lisätuen tarvetta tiettyjen taitojen oppimiseen. Erityisesti sosioemotionaaliset ja itsesäätelyyn liittyvät taidot nousivat tutkimuksessa vanhempien kaikkein tärkeimpinä pitämiksi taidoiksi.

9 Johtopäätökset

Tässä tutkimuksessa perehdyttiin 0–6-vuotiaiden lasten kehitykseen ja oppimiseen vanhempien näkökulmasta. Tutkimuskohteena oli vanhempien näkemykset lapsen oppimisesta sekä heidän kokemuksensa oppimisen tukemisesta. Aiemmat tutkimukset antoivat viitteitä siitä, että vanhemmat pitivät alle kouluikäisen lapsen oppimista pääasiallisesti formaalin varhaiskasvatuksen vastuuna. Tämän tutkimuksen keskeisenä tuloksena voidaan nähdä, että varhaiskasvatukseen lasten vanhemmat pitivät oppimisen tukemista selkeänä osana omaa kasvatustehtäväänsä. Vanhemmat ovat aktiivisia toimijoita lapsen oppimisessa. He kantavat erittäin suurta vastuuta lapsensa oppimisesta: tulosten mukaan vanhemmat kokevat oman vastuunsa suurempana kuin formaalin varhaiskasvatuksen. Tulokset eivät kuitenkaan väitä, että vanhemmat tuntisivat olevansa yksin vastuussa lapsen oppimisesta, vaan varhaiskasvatuksen tärkeä rooli tunnustetaan. Vanhemmat jakavat vastuun lapsen oppimisesta varhaiskasvatuksen kanssa. Ennako-odotuksistani poikkesi se, että vanhemmat kokivat olevansa itse suuremmassa vastuussa lapsen oppimisesta kuin varhaiskasvatus, jonka toiminnan keskiössä on oppiva ja hyvinvoiva lapsi. Näen tulosten kuitenkin olevan linjassa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteiden kanssa, jossa vanhempien ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä lapsen kasvun ja kehityksen tukemisessa korostetaan. Yhteistyön tavoitteeksi on kirjattu vanhempien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lapsen terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Tämän hengen koen toteutuvan vanhempien vastauksissa tässä tutkimuksessa.

Tutkittaessa mitä taitoja vanhemmat opettelevat ja arvostavat lapsen kehityksen eri ikävaiheissa nousi tuloksista esille laaja taitojen joukko. 98 % vanhemmista on opettellut joitain taitoja lapsen kanssa. Neljä viidesosaa vanhemmista raportoi opettelevansa seuraavia taitoja: arjen taidot (86 %), tunnetaidot (82 %), vuorovaikutustaidot (81 %), itsesäätelytaidot (80 %) ja motoriset taidot (80 %). Vaikka opeteltavien taitojen määrä on monipuolinen, niin taidoissa korostuivat sosioemotionaaliset taidot. Ne nousivat sekä mies- että naispuolisten vanhempien sekä eri-ikäisten lasten vanhempien arvostuksessa tärkeimmiksi taidoiksi. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen, jotka sisältyvät sosioemotionaalisiiin taitoihin, tärkeydestä on käyty runsaasti julkista keskustelua viime vuosina. Vuorovaikutus-, tunne- ja yhteistyötaidot on nostettu myös mm.

OECD:n Tulevaisuuden koulutus ja taidot 2030 tärkeimpien taitojen listalle. (OECD 2019). Näiden taitojen tärkeys lapsen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille vaikuttaa tutkimuksen perusteella tavoittaneen vanhemmat. Myös koulut panostavat näiden laaja-alaisten taitojen syvällisempään opetukseen; käynnissä on useita hankkeita, joissa nämä taidot on nostettu erillisiksi opetettaviksi kokonaisuuksiksi koulun tai kunnan omaan opetussuunnitelmaan. Helsingin kaupunki on jo aloittanut tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamisen ja mm. Tampereella aloitetaan tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen opettaminen 4. ja 6. luokkalaisille syksyllä 2023 (Tampereen kaupunki 2023)

Taitojen opettelussa oli havaittavissa eroja nais- ja miespuolisten vanhempien välillä. Sosioemotionaaliset taidot ja itsesäätytaidot nousivat kuitenkin kaikissa ryhmissä korkealle sekä opeteltavissa että tärkeimpinä pidetyissä taidoissa. Lasten iän mukaan tehdyssä tarkastelussa havaittiin odotetusti eroa eri taitojen opettamisen osalta. Vauva- ja taaperoikäisten lasten vanhemmissa korostui yllä olevien taitojen lisäksi puheenkehitys. Tämä on hyvin linjassa lapsen kielellisen kehittymisen kanssa; 0–2-vuotiailla puheenkehitys etenee huimin harppauksin jokeltelusta, ensimmäisten sanojen kautta lyhyisiin lauseisiin. Leikki-ikäisten eli 3–4-vuotiaiden lasten vanhemmat opettelevat lapsensa kanssa erittäin monipuolisesti eri taitoja. Puheenkehitys, vuorovaikutustaidot ja hienomotoriset taidot olivat tässä ikäryhmässä eniten opeteltuja taitoja. Mutta myös tämä ikäisten lasten vanhemmat arvostivat tunne- ja vuorovaikutustaidot kaikkein tärkeimmiksi opeteltaviksi taidoiksi. Tutkimustulokset osoittavat, että 3–4-vuotiaat lapset elävät taitojen opetteluun kulta-aikaa ja vanhemmat panostavat heidän kanssaan taitojen opetteluun erittäin monipuolisesti. Eskari- ja kouluikää lähestyttäessä 5–6-vuotiaiden vanhemmat kertoivat opetelluimmiksi taidoiksi arjen taidot, tunnetaidot ja liikunta- ja motoriset taidot. Tässä ikäryhmässä lukemaan opettelu ja matemaattisten taitojen opettelu nousivat verrattuna pienempiin lapsiin. Kuitenkin myös 5–6-vuotiaiden lasten vanhemmat pitivät tärkeimpinä opeteltavina taitoina tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Vanhemmat ovat aktiivisesti mukana tukemassa lapsen oppimista. Tulokset vahvistavat vanhempien roolia lapsen oppimisen tuki-joina. Vaikuttaa siltä, että vanhemmat ovat sisäistäneet oman positiivisen vaikutuksensa lapsen oppimisessa. Tulosten perusteella vanhemmat painottavat lapsen sosiaalisten ja tunne-elämän taitojen kehittämistä sekä kykyä hallita arkipäivän tilan-

teita. Näiden taitojen merkityksellisyys lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin, kehityksen ja oppimisvalmiuksien kirkastui myös lapsen kehitystä ja oppimisen osa-alueita käsiteltäessä luvussa 2.

Tutkittaessa vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatukseen ja oppimiseen, tulokset osoittavat, että vanhemmilla on syvä luottamus suomalaiseen varhaiskasvatukseen, ja henkilöstön pedagogiseen osaamiseen. Vanhemmat kokevat varhaiskasvatuksen tukevan lapsen kehitystä ja oppimista kotihoitoa monipuolisemmin. Vanhempien asenne luo hyvän pohjan lapsen hyvinvointia edistävälle yhteistyölle varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa. Aiemmat tutkimustulokset varhaiskasvatuksen vaikutuksesta lapsen sosiaaliseen ja kognitiiviseen kehitykseen ovat osittain ristiriitaisia. Tutkimuksissa on osoitettu varhaiskasvatuksen vahvistavan näitä taitoja. Toisaalta on myös löydettävissä tuloksia, jotka osoittavat päinvastaista. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella vanhemmilla on kuitenkin edelleen vahva luotto varhaiskasvatuksen lasta positiivisesti sosiaalistavaan vaikutukseen. Siitäkin huolimatta, että varhaiskasvatuksen resurssiongelmät näkyivät vanhempien ajatuksissa.

Varhaiskasvatuksen henkilöstöresurssiongelmät nousivat tutkimuksessa huolenaiheeksi erityisesti suuremmissa kaupungeissa ja kasvukeskuksissa. Pohdittavaksi nousee, miten resurssiongelmät tulevat näkymään lasten hyvinvoinnissa ja onko niillä heikentävä vaikutus lasten oppimiseen ja sosioemotionaaliseen kehitykseen? Tutkimuksen perusteella suurin osa vanhemmista (88 %) on huolissaan varhaiskasvatuksen henkilöstötilanteesta. Pitkällä tähtäimellä resurssiongelmissa ja niiden aiheuttamalla negatiivisella stressillä voidaan olettaa olevan vaikutusta niin lasten kuin vanhempien hyvinvointiin. Avoimet vastaukset kertoivat samasta huolesta; päiväkotien liian suurista lapsiryhmistä, vaihtuvuudesta henkilöstössä ja siitä ettei varhaiskasvattajilla ole tällä hetkellä tarpeeksi aikaa paneutua pedagogiseen tehtävään. Jos varhaiskasvatuksen henkilöstöresurssipula jatkuu, voidaan yhtenä varteenotettava skenaariona nähdä pedagogisen toiminnan vähentymisen johtavan lasten oppimisen heikentymiseen. Tutkimustulosten perusteella vanhemmat kantavat jo nyt suurta vastuuta lapsen oppimisesta. Pohdin, että onko vanhempien suuri vastuunkanto oppimisesta osittain seurausta varhaiskasvatuksen huonontuneista resursseista. Kokevatko vanhemmat, että heidän täytyy ottaa suurempi vastuu lapsen oppimisesta, koska varhaiskasvatuksen resurssitilanne on heikentänyt päiväkotien pe-

dagogista kasvatusta. Vaihtuvat hoitajasuhteet tutkitusti myös lisäävät lasten, varhaiskasvattajien ja myös vanhempien stressiä. On mahdollista, että tämä tulee näkymään myös vanhempien varhaiskasvatukselta saamaan tuen vähenemisenä. Tällöin vanhemmat joutuvat etsimään tukea lapsen oppimiseen ja kehitykseen muualta.

Tämän tutkimuksen tulokset valottavat alle kouluikäisten lasten vanhempien näkökulmaa lapsen oppimiseen sekä vanhempien ajatuksia heidän omasta roolistaan oppimisen tukijoina ja toisaalta vanhempien huolesta nykyistä varhaiskasvatustilannetta kohtaan. Vanhempien näkemyksiä lapsen oppimiseen on tutkittu viime vuosina melko vähän: tutkimukset ovat keskittyneet varhaiskasvattajien, opettajien ja muiden kasvatustalon ammattilaisten näkemysten tutkimiseen. Vanhemmilla on kuitenkin merkittävä rooli lapsen oppimisen tukijoina. Tämän tutkimuksen perusteella he myös suhtautuvat lapsen oppimiseen hyvin vastuullisesti ja ovat kiinnostuneita oppimisen tietoisesta edistämisestä. Tulosten perusteella voidaan ajatella, että vanhempien nykyistä suurempi osallistaminen lapsen oppimisenpolulle voisi olla mahdollista. Vanhempien myönteinen asenne lapsen oppimiseen on hyvä pohja yhteistyölle varhaiskasvatustalon ammattilaisten kanssa. Tulokset voivat auttaa varhaiskasvatustalon ammattilaisia ja koulutuksen suunnittelijoita ymmärtämään paremmin vanhempien arvostuksia ja tarpeita lapsen oppimiseen liittyen. Jatkotutkimusaiheena olisi kiinnostavaa syventyä selvittämään minkälaisilla toimintavoilla ja metodeilla vanhemmat tällä hetkellä edistävät lapsen oppimista kotona, ja miten tätä tärkeää kasvatustyötä voisi tukea entistä paremmin.

10 Lähteet

- Ainsworth, M. (1979). Infant-mother attachment. *American Psychologist*, 34(10), 932-937.
- Alasuutari, Maarit (2003). *Kuka lasta kasvattaa?* Helsinki: Gaudeamus Kirja / Oy Yliopistokustannus.
- Berger, C., Cuadros, O. & Cillessen, A. (2019). Childrens friendships and social development. Teoksessa Whitebread, D. (toim.), *The SAGE Handbook of Developmental Psychology and Early Childhood Education* (s. 151-168). SAGE Publications, Limited.
- Bodrova, E., Germeroth, C & Leong, D (2013). Play and SelfRegulation Lessons from Vygotsky. *American Journal of Play*, volume 6, number 1, 111-121.
- Bodrova, E. & Leong, D (2015). Vygotskian and Post-Vygotskian Views on Children's Play. *American Journal of Play*, volume 7, number 3, 371-388.
- Cibelle K.M.R. Formiga, Maria B.M. Linhares, (2015). Motor Skills: Development in Infancy and Early Childhood. Teoksessa Wright, J. (toim.) *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (s. 971-977). Elsevier.
- Goleman, D. (1995). Emotional Intelligence and Emotional Development. Teoksessa Damon, W. (toim.), *Handbook of Child Psychology, Vol. 3: Social, Emotional, and Personality Development* (s. 242-286). John Wiley & Sons.
- Goodall, J. (2013) Parental engagement to support children's learning: a six point model. *School Leadership & Management*, 33:2, 133-150.
- Haden, Marcus ja Tougu, (2019) Developing skills for remembering in early childhood. Teoksessa Whitebread, D. (toim.), *The SAGE Handbook of Developmental Psychology and Early Childhood Education* (s. 289-308). SAGE Publications, Limited.
- Heikkilä, T. (2014). *Tilastollinen tutkimus*. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Heiskala, H. (2020). Miten edistää lapsen kehitystä? *Lääkärilehti* 12/2020 vsk 75, 754 – 759.
- Hirsjärvi, S, Remes, P & Sajavaara, P. (1997). *Tutki ja kirjoita*. Jyväskylä: Kirjayhtymä Oy.
- Howard, J. (2019). Securing the future of play in early childhood education: Journeying with children towards the essence of play to evidence its function and value. Teoksessa Whitebread, D. (toim.) *The SAGE Handbook of Developmental Psychology and Early Childhood Education* (s. 201-222). SAGE Publications, Limited
- Hujala, E., Turja, L., Gaspar, M. F., Veisson, M. & Waniganayake M. (2009). Perspectives of early childhood teachers on parent-teacher partnerships in 41 five European countries. *European Early Childhood Education Research Journal* 17 (1), 57-76.

Hännikäinen, M., & Munter, H. (2018). Toddlers' Play in Early Childhood Education Settings. Teoksessa Smith, P. & Roopnarine, J. (toim.) *The Cambridge Handbook of Play: Developmental and Disciplinary Perspectives*. Cambridge Handbooks in Psychology (s. 491-510). Cambridge: Cambridge University Press.

Jylänki, P., Mbay, T., Hakkarainen, A., Sääkslahti, A. & Aunio, P (2022). The effects of motor skill and physical activity interventions on preschoolers' cognitive and academic skills: A systematic review. *Preventive Medicine*, Volume 155. Luettu 14.5.2023. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2021.106948>

Keltikangas-Järvinen, L. (2022). Temperamentti - mitä se on ja mihin se vaikuttaa? *Duodecim*, Vuosikerta 138, Nro 2 ,139-144.

Kosonen & Huttunen (2018). *Kotihoidon tuen vaikutus lapsiin*. Helsinki: Palkansaajien tutkimuslaitos ja Suomen Akatemia.

Lerkkanen, M-K (2019). Early language and literacy development in Finnish Contexts. s. Teoksessa Whitebread, D. (toim.) *The SAGE Handbook of Developmental Psychology and Early Childhood Education* (s. 403-417). SAGE Publications, Limited

McGoron, L., Horn Ratner. H., AG Knoff, K., Hvizdos,E., Ondersma, S. (2019). A Pragmatic Internet Intervention to Promote Positive Parenting and School Readiness in Early Childhood: Initial Evidence of Program Use and Satisfaction. *JMIR Pediatrics and Parenting* 2019, Vol.2. Luettu 19.2.2023. <https://pediatrics.jmir.org/2019/2/e14518/>

Metsämuuronen, J. (2009). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä*. Helsinki: International Methelp Oy

Muhonen, H., Suchodoletz, A., Doering, E & Kärtner, J. (2019). Facilitators, teachers, observers, and play partners: Exploring how mothers describe their role in play activities across three communities. *Elsevier: Learning, Culture and Social Interaction* 21, 223–233.

Norstat (2023). *Tietoa meistä ja menetit*. Luettu 21.5.2023. <https://norstat.fi/metodit>

Nummenmaa, L. (2009). *Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

OECD (2019). *OECD Future of the education and skills 2030*. Luettu 1.4.2023. https://www.oecd.org/education/2030-project/teaching-and-learning/learning/learning-compass-2030/OECD_Learning_Compass_2030_Concept_Note_Series.pdf

Paananen, V. (2023). Hallitusohjelma lupaa parannuksia varhaiskasvatukseen, mutta lisää rahaa toimiin ei ole luvattu. *Helsingin Sanomat*. Luettu 25.6.2023. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009665840.html>

Piaget, J. (1964). Part I: Cognitive development in children: Piaget development and learning. *J. Res. Sci. Teach.* 2, 176-186. Luettu 5.2.2023 <https://doi-org.libproxy.helsinki.fi/10.1002/tea.3660020306>

POPS (2014). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*. Opetushallitus.

- Pesce, C., Masci, I., Marchetti, R., Vazou, S., Sääkslahti, R. & Tomporowski, P. (2016). Deliberate Play and Preparation Jointly Benefit Motor and Cognitive Development: Mediated and Moderated Effects. *Frontiers in Psychology*, Volume 7, 1-18.
- Rintala P., Sääkslahti A. & Iivonen S. (2016). 3–10-vuotiaiden lasten motoriset perustaidot. *Liikunta & Tiede* 53 (6), 49–55.
- Rothbart, M. (2007). Temperament, Development, and Personality. *Current Directions in Psychological Science*, Volume 16, Issue 4, 207-212.
- Räty, H, Kasanen, K & Laine, N. (2009). Parents' Participation in Their Child's Schooling. *Scandinavian journal of educational research*, Vol.53 (3), 277-293.
- Saarinen, A. (2020). *Equality in cognitive learning outcomes: The roles of educational practices*. Väitöskirjatutkimus, Kasvatustieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto.
- Saarinen, M, Korpilahti, U. & Salo, J. (2022). *Neljän vuoden ikäisen lapsen laaja terveystarkastus*. THL Äitiys- ja lastenneuvola. Luettu 22.5.2023. <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/nko/article/nla00082?toc=1112237>
- Salminen J, Khanolainen D, Koponen T, Torppa M & Lerkkanen M-K. (2021). Development of Numeracy and Literacy Skills in Early Childhood—A Longitudinal Study on the Roles of Home Environment and Familial Risk for Reading and Math Difficulties. *Frontiers in Education*. Vol. 6, 1-23.
- Sevcan, H-P., Pihlaja, P. & Silvennoinen, H. (2018). Parental involvement in Finnish day care – what do early childhood educators say?. *European Early Childhood Education Research Journal*, 26:2, 258-273.
- Sulkanen, M., Närvi, J., Kuusiholma, J., Lammi-Taskula, J., Räikkönen E., & Alasuutari, M. (2019). *Varhaiskasvatus- ja lastenhoitoratkaisut neljävuotiaiden lasten perheissä*. CHILDCARE-kyselytutkimus 2019. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Tampereen kaupunki (2023). *Tampereen perusopetuksessa alkaa tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen opetus*. Luettu 16.4.2023. <https://www.tampere.fi/ajankoh-taista/2023/04/18/tampereen-perusopetuksessa-alkaa-tunne-vuorovaikutus-ja-turvataitojen>
- Tilastokeskus (2018). *Alle viidennes opiskelijoista opinnoissa joissa tasaisesti naisia ja miehiä – koulutus-alojen eriytyminen jatkuu*. Luettu 7.5.2023. <https://www.stat.fi/tie-totrendit/artikkelit/2018/alle-viidennes-opiskelijoista-opinnoissa-joissa-tasaisesti-naisia-ja-miehiä-koulutusalojen-eriytyminen-jatkuu/>
- Tilastokeskus (2021). *Väestö iän ja sukupuolen mukaan 31.12.2021*. Luettu 14.5.2023. Väestö ja perheet | Tilastokeskus (stat.fi)
- THL (2023). *Lastenneuvola*. Luettu 14.5.2023. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/aitiys-ja-lastenneuvola/lastenneuvola>
- Tominey, S., Olsen, S & Bailey, C. (2019). Social and emotional skill development in early childhood. Teoksessa Whitebread, D. (toim.) *The SAGE Handbook of Developmental Psychology and Early Childhood Education* (s. 115-132). SAGE Publications, Limited.

Vadeboncoeur, J. & Dalkilic, M. (2019). Playing at, participating in, and transforming cultures: A Vygotskian perspective on the potential of early childhood. Teoksessa Whitebread, D. (toim.) *The SAGE Handbook of Developmental Psychology and Early Childhood Education* (s. 223-238). SAGE Publications, Limited.

Valtonen, R. (2021). *Leikki-ikäisen lapsen neurologisen kehityksen arviointimenetelmä, Lene*. Terveysportti, Duodecim.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Opetushallitus.

Tilastokeskus (2021). *Varhaiskasvatuksen virallinen tilasto*. Luettu 26.2.2023 <https://www.stat.fi/tilasto/vaka>

Vartiainen, J. & Kumpulainen, K. (2020). Playing with science: manifestation of scientific play in early science inquiry. *European Early Childhood Education Research Journal* 2020, vol. 28, no. 4, 490–503.

Veijalainen, J., Reunamo, J. Alijoki, A. (2017). Children's self-regulation skills in the Finnish day care environment. *Journal of Early Childhood Education Research*. Vol. 6, No. 1, 89-107.

Venninen, T. & Purola, K. (2013). Educators' views on parents' participation on three different identified levels. *Journal of Early Childhood Education Research*, Vol. 2, No. 1, 48–62.

Vygotski, L. (2006). The role of play in development. Teoksessa Parker-Rees, R. & Willan, J. (toim.) *Early Years Education: Major themes in education*. (s. 199-207). Routledge, Taylor & Francis.

Webb-Williams, J. (2019). How other shape the development of children's self-perception: Implications for early year education Teoksessa Whitebread, D. (toim.) *The SAGE Handbook of Developmental Psychology and Early Childhood Education* (s. 133-150). SAGE Publications, Limited.

Whitebread, D., Basilio, M., O'Sullivan, L. ja Zachariou, A. (2019) *The importance of play, oral language, self-regulation in children's development and learning: Implications for quality in early childhood education* s. 554-584. Toim. Whitebread, D. The SAGE Handbook of Developmental Psychology and Early Childhood Education. SAGE Publications, Limited.

Suomen Yk-liitto (2011). YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus. Luettu 26.2.2023. https://www.ykliitto.fi/sites/ykliitto.fi/files/lapsen_oikeudet_paino.pdf

Yle (2023). *Lapset syövät ja leikkivät päiväkotien käytävillä, koska tilat eivät riitä – vanhemmat vaativat pikaista muutosta mielenosoituksessa*. Luettu 17.6.2023. <https://yle.fi/a/74-20013550>

11 Liite 1. Tutkimuslomake.

Alle kouluikäisen lapsen oppiminen

Tervetuloa vastaamaan lapsen oppimista koskevaan kyselyyn, joka on suunnattu 0-6-vuotiaiden lasten vanhemmille. Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa vanhempien ajatuksia lapsen oppimisesta.

Tutkimuksen tuloksia käytetään täysin anonymisti lasten oppimista käsittelevässä Helsingin Yliopiston kasvatustieteen Pro gradu -tutkielmassa sekä Sanoma Pro Oy:n Oppi&ilo -liiketoiminnan kehittämistyössä. Tutkimuksen mahdollistajana on Sanoma Pro.

KYSYMYKSET

Ikä

Olen?

- a. Mies
- b. Nainen
- c. Muu

Postinumerosi

FILTTERIKYSYMYS

1. Oletko 0-6 -vuotiaan lapsen vanhempi/hoitaja?

SINGLE

- Kyllä
- Ei *SCREEN OUT*

2. Minkä ikäisiä lapsia taloudessasi asuu?

MULTI

- 1. 0 vuotta
- 2. 1 vuotta
- 3. 2 vuotta
- 4. 3 vuotta
- 5. 4 vuotta
- 6. 5 vuotta
- 7. 6 vuotta
- 8. 7+ vuotaita

3. Missä lapsesi ovat pääasiallisesti päivisin hoidossa?

MULTI

- 1. Päiväkodissa
- 2. Perhepäivähoidossa
- 3. Palkattu hoitaja
- 4. Vanhempi hoitaa kotona
- 5. Isovanhemmat hoitavat
- 6. Joku muu, mikä?

4. Kuinka suuri vastuu mielestäsi on seuraavilla tahoilla alle kouluikäisen lapsen oppimisessa?

- Erittäin suuri
- Melko suuri
- Ei kovin suuri
- Ei ollenkaan
- En osaa sanoa

***Päiväkodin tai perhepäivähoidon varhaiskasvattajat
Lapsen vanhemmat / hoitajat***

5. Seuraava kysymys liittyy kodin ulkopuoliseen varhaiskasvatukseen (päiväkoti, perhepäivähoito). Kuinka samaa tai eri mieltä olet seuraavien väittämien kanssa. Voit vastata näkemyksesi mukaan, vaikka lapsesi ei olisi kodin ulkopuolisessa varhaiskasvatuksessa.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Rivit:

Varhaiskasvatuksessa lapsi huomioidaan riittävän yksilöllisesti.

Varhaiskasvatuksessa lapsi saa kaipaamiaan virikkeitä.

Varhaiskasvatuksessa lapsi oppii tarpeellisia sosiaalisia taitoja.

Kotihoito ei tarjoa yhtä paljon virikkeitä kuin varhaiskasvatus.

Varhaiskasvatus tukee lapsen oppimista ja kehitystä kotihoitoa monipuolisemmin.

Varhaiskasvatuksen henkilöstötilanne huolestuttaa minua.

Varhaiskasvatuksen henkilökunta on ammattitaitoista.

Varhaiskasvatuksessa lapsen tuen tarve osataan ottaa hyvin huomioon.

6. Kuinka samaa tai eri mieltä olet seuraavien väittämien kanssa?

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä
- En osaa sanoa

Rivit

Lapsi oppii riittävästi erilaisia taitoja tavallisessa arkielämässä.

Lapsen oppimista pitää tietoisesti edistää.

Tuen lapseni taitojen oppimista kotona.

Leikkiminen on lapselle luontainen tapa oppia.

Lapseni viettää liikaa aikaa digilaitteiden (älypuhelin, padit, tietokone, televisio) parissa.

Arjessa minulla ei ole aikaa/energiaa lapsen oppimisen tukemiseen.

Tarvitsen tukea lapsen oppimisen edistämiseen.

7. Kuinka tärkeää mielestäsi on, että alle kouluikäiselle lapselle opetetaan perustaitojen lisäksi muita taitoja (esim. lukutaito, matemaattiset taidot, tunnetaidot)? SINGLE

- Erittäin tärkeää
- Melko tärkeää
- Ei kovin tärkeää
- Ei lainkaan tärkeää
- En osaa sanoa

8. Opetteletteko / oletteko opetelleet joitakin taitoja kotona lapsen kanssa? SINGLE

- Kyllä
- Ei

9. Mitä seuraavista taidoista opettelette/olette opetelleet kotona lapsen kanssa? MULTI, kysytään, jos vastattu ”kyllä” kysymykseen 8.

- puheenkehitys
- lukemaan opettelu
- matemaattiset ja ongelmanratkaisutaidot
- tunnetaidot
- vuorovaikutustaidot
- vieraiden kielten opettelu
- itsesääätelytaidot (esim. keskittyminen, tarkkaavaisuus, vuoron odottaminen)
- taide (esim. kuvataide, musiikki)
- liikunta- ja motorisia taitoja
- hienomotoriset taidot (esim. kynän ja saksien käyttö)
- arjen taidot (esim. omista tavaroista huolehtiminen, aikataulu, syöminen)
- Muu, mikä?

Q12b Mitä seuraavien taitojen opettelusta pidät tärkeimpinä? (voit valita useamman) MULTI

- puheenkehitys
- lukemaan opettelu
- matemaattiset ja ongelmanratkaisutaidot
- tunnetaidot
- vuorovaikutustaidot
- vieraiden kielten opettelu
- itsesääätelytaidot (esim. keskittyminen, tarkkaavaisuus, vuoron odottaminen)
- taide (esim. kuvataide, musiikki)
- liikunta- ja motorisia taitoja
- hienomotoriset taidot (esim. kynän ja saksien käyttö)
- arjen taidot (esim. omista tavaroista huolehtiminen, aikataulu, syöminen)
- Muu, mikä?

10. Mistä olet saanut tukea tai apua lapsen oppimiseen? MULTI

1. neuvolasta
2. varhaiskasvatuksen henkilökunnalta
3. ystäviltä
4. lapsen isovanhemmilta tai muilta sukulaisilta
5. olen perehtynyt itse esim. oppaita lukemalla (Neuvokasperhe.fi, mll.fi tmv.)
6. Muu, mikä OPEN

7. En mistään SINGLE

11. Käytättekö/oletteko käyttäneet joitain tuotteita tai palveluita lapsen oppimisen tukena kotona?

MULTI

Kyllä, digitaalisia oppimismateriaaleja

Kyllä, painettuja oppimismateriaaleja

Ei mitään.

12. Onko asioita, jotka mietityttävät sinua tällä hetkellä lapsesi oppimiseen liittyen? OPEN OPTIONAL

13. Sana on vapaa - Haluaisitko lähettää terveisiä ja toivomuksia tutkimuksen toimeksiantajalla OPEN OPTIONAL

TAUSTATIEDOT

Lopuksi kysymme vielä muutaman taustatiedon.

Asuinpaikka SINGLE

- Pääkaupunkiseutu
- Muu Uusimaa
- Etelä-Suomi
- Länsi-Suomi
- Itä-Suomi
- Pohjois-Suomi

Ammattiasema SINGLE

- Johtava asema
- Ylempi toimihenkilö
- Alempi toimihenkilö
- Työntekijä
- Yrittäjä
- Eläkeläinen
- Opiskelija
- Kotiäiti/-isä
- Työtön
- Muu

Mitkä ovat kotitaloutesi yhteenlasketut tulot ennen veroja vuodessa? SINGLE

- 1 0 - 10 000 euroa
- 2 10 001 - 20 000 euroa
- 3 20 001 - 30 000 euroa
- 4 30 001 - 40 000 euroa

- 5 40 001 - 50 000 euroa
- 6 50 001 - 60 000 euroa
- 7 60 001 - 70 000 euroa
- 8 70 001 - 80 000 euroa
- 9 80 001 euroa tai enemmän
- 90 En halua kertoa
- 99 En tiedä

Mikä on koulutuksesi? SINGLE

- 1 Peruskoulu
- 2 Ammattikoulu
- 3 Lukio
- 4 Opistotaso
- 5 Ammattikorkeakoulu
- 6 Yliopisto/Korkeakoulu
- 98 Muu